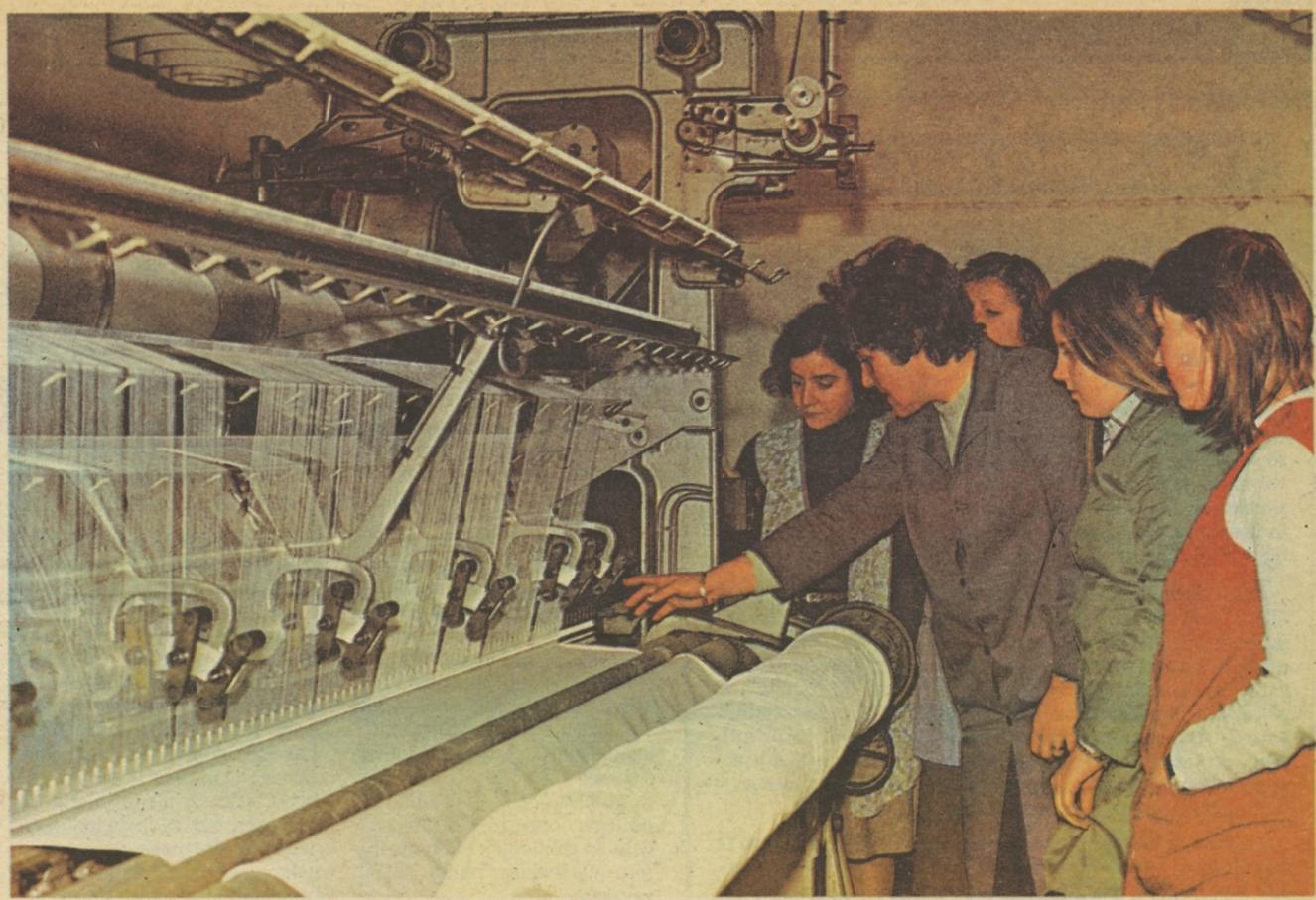

DE

DELAVSKA ENOTNOST

10. I. 1976 - ŠT. 1 - L. XXXV. - CENA 3 DIN
GLAVNI UREDNIK: VOJKO ČERNELČ
ODGOVORNI UREDNIK: BOJAN SAMARIN

Ob koncu minulega leta so delavci tekstilne, usnjarske in usnjarsko-predelovalne stroke ustanovili svoji posebni izobraževalni skupnosti, ki sta hkrati prvi posebni izobraževalni skupnosti na področju slovenske industrije. O tem pišemo na 11. strani DE. Na naši

sliki: učenci prvega razreda tehniške tekstilne šole v Kranju. Šolski center v Kranju, kjer delujeta srednjetehtniška tekstilna in čevljarška šola ter tekstilna in čevljarška poklicna šola, je tudi eden podpisnikov sporazuma, o katerem pišemo. — Foto: A. A.

V OKVIRU

V novo leto stopa Delavska enotnost nekoliko pomlajenege duha in videza, kot bi temu lahko rekli s prispodobno. O tem smo v uredništvu že dlje razmišljali; to je bila nuja, na katero nas je vedno bolj odločno opozarjal čas, v katerem živimo, razmere, v katerih ustvarjamo in upravljamo, pa tudi položaj delavca v naši družbi.

Ko smo se odločili o spremembah, sta nas vodili predvsem naslednji spoznanji:

- Družbenopolitično organiziran delavec mora imeti v slehernem trenutku na voljo učinkovito informacijo, da bi lahko uresničil svoj z ustavo opredeljen položaj. Zato morajo tudi vse informacije izhajati iz delavca in se spet vračati k njemu.
- Ustava zagotavlja delavcu, da čedalje bolj neposredno odloča na vseh področjih družbenega življenja. To pa pomeni, da mora postajati njegova beseda čedalje bolj glasna, čedalje bolj pričujoča v našem življenju. Tudi v sredstvih javnega obveščanja.
- To bo posledaj tudi osnovno vodilo našemu časniku. V vsem drugem ostajamo zvesti izročilu iz minulih trinideset let Delavske enotnosti. Vsega novega pa seveda ni mogoče uresničiti že v eni sami številki. Toda ideja je postala stvarnost. In razvijala se bo tako naglo, kot jo bo sprejemal za svojo katerikoli delavec, katerikoli delegat, katerikoli sindikalni delavec... pa tudi časnikar v našem uredništvu. To pa pomeni, da bo tisto novo sad naših skupnih prizadevanj.

ZASEDAL JE CENTRALNI KOMITEE ZK SLOVENIJE

JASNO ZAČRTANA AKCIJA

Sedanji trenutek terja okrepljeno delovanje ZK znotraj drugih družbenopolitičnih organizacij

Neposredno po novoletnih praznikih, 6. in 7. januarja se je sestel na 5. sejo centralni komitee Zveze komunistov Slovenije, da bi obravnaval in ocenil uresničevanje dosedanje in bodoče družbene vloge zveze komunistov v naši republici v boju za razvoj socialističnih samoupravnih odnosov. Vzdušje te seje je bilo čutiti že veliko po-

prej, v času intenzivnih priprav nanjo, preverjanja osnovnega gradiva in predlaganih napotkov za akcijo. Ze iz teh razprav, zlasti pa iz uvodnega referata namestnika sekretarja IK Vlada Janžiča in številnih razprav, skratka iz dela celotne 5. seje CK ZKS pa je izzvenel osnovni napotek za bodočo akcijo: starih odnosov in sedanjih protislovij materialnega in družbenega razvoja se bomo otresli toliko hitreje, kolikor hitreje bomo mobilizirali samoupravno socialistično akcijo delovnih ljudi, organiziranih v družbenopolitičnih organizacijah, ki so sestavni del socialistične samoupravne demokracije kot posebne oblike diktature proletariata.

LJUBLJANA

Kraigherjevi nagrajenci

V minulem tednu so že osmič zapored odelili nagrade Borisa Kraigherja petim slovenskim gospodarstvenikom, ki so se odlikovali z izjemnimi dosežki trajnejšega pomena v slovenskem gospodarstvu. Kraigherjeve nagrade so letos prejeli: dr. Svetko Doplihar (PP kombinat, Ptuj), dr. Marjan Gabrovšek (železarna Jesenice), Ranko Krumpak (IMP Ljubljana), Janez Ograjc (Primat Maribor) in Franc Zupančič (Kartonažna Ljubljana). Na slovesnosti ob podelitvi nagrad je Andrej Verbič, predsednik Gospodarske zbornice Slovenije, poudaril, da vsakoletna podelitev nagrad zgornjo potrjuje, da vse več organizacij združenega dela dosega dobre rezultate v vsej svoji dejavnosti.

SKLIC PREDSEDSTVA RS ZSS

Ocena in program dela

Za 20. sejo predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, ki je sklicana za sredo, 14. januarja, je predviden obsežen in nadvse aktualen dnevni red. Osrednja pozornost bo vsekakor veljala poročilu o delu RS ZSS in njegovih organov ter služb v letu 1975 in letnem delovnem načrtu za letos. Člani predsedstva bodo obravnavali še poročilo o družbenopolitičnem usposabljanju v sindikatih v minulih dveh letih in poročilo o spremljanju izvajanja družbenega dogovora o nalogah pri o blikovanju in izvajanju kadrovske politike v SR Sloveniji, ob koncu seje pa se bodo seznanili še z informacijo o uresničevanju nalog pri sprejemanju družbenega plana za obdobje 1976-1980.

KRANJ

NAJLEPŠE DARILO

Občinski sindikalni sveti na Gorenjskem so podprli zamisel, da bi v delovnih organizacijah na Gorenjskem del denarja, ki ga porabijo za praznovanje 8. marca, združili in z njim kupili rentgenski aparat za zgodnje odkrivanje raka na dojki. To bi bilo najlepše skupno darilo gorenjskim ženam za njihov praznik.

Medobčinski svet ZSS je imenoval poseben odbor, ki že nekaj časa vodi priprave na akcijo. Akcija bo stekla prek osnovnih sindikalnih organizacij, ki naj bi iz svojih proračunov ali iz drugih virov, iz katerih dobijo denar za praznovanje 8. marca, prispevali po 50 dinarjev na zaposlenega. Kot računajo, se zaradi tega ne bo treba odpovedati praznovanju dneva žena, le da bodo manj razsipna.

Sedanji družbeni trenutek terja širjenje idejnopolitične akcije zveze komunistov predvsem znotraj socialistične zveze, sindikatov, mladine in drugih družbenopolitičnih organizacij. To je nuja, saj je celotna družba sredi procesa socialistične samoupravne preobrazbe družbenoekonomskih odnosov. To pa je tudi pogoj, da dokončno uresničimo novi ustavni položaj delavcev v družbenem delu in pogoj, da družbenopolitične organizacije uresničijo svoje z ustavo in statuti opredeljene naloge.

Zato si morajo komunisti še posebej prizadevati, da bodo od vseh aktualnih vprašanih časa in okolja razpravljali in odločali delavci, organizirani v sindikatih kot najširši organizaciji delavskega razreda. Zlasti osnovne organizacije sindikata morajo postati politični subjekti, ki se bojujejo za tak položaj delavskega razreda, kot ga je opredelila nova ustava. Zato je 5. seja CK ZKS med drugim vnovič poudarila izredno pomembno nalogo komunistov, da kar najbolj usmerijo svoje delovanje v sindikate.

Temeljne značilnosti sindikalne organizacije v Sloveniji so se v obdobju po 29. seji CK ZKS temeljito spremenile - je dejal v svoji razpravi na 5. seji CK ZKS - Janez Barborič - in to predvsem glede vsebine in večje tesnejše povezanosti v socialistični zvezi kot enotni fronti vseh organiziranih političnih sil. Dokaz za to je tudi podatek, da se je v zadnjem obdobju podvojil odstotek članov ZK v vseh sindikalnih vodstvih.

Vendar pa z doseženim še ne moremo biti zadovoljni. Janez Barborič je opozoril: med člani sindikatov je v poprečju še vedno premalo komunistov, zlasti iz vrst delavcev. Ena pomembnih nalog je zato povečana skrb sindikatov za sprejem novih članov v zvezo komunistov. Tako bodo tudi osnovne organizacije sindikata prispevale k uresničevanju kongresnega sklepa o ustvarjanju delavske večine v zvezi komunistov in k čim tesnejši povezanosti te organizacije z delavskim razredom.

STRAN 3 STRAN 4 STRAN 8-9

PREOBRAZBA TEČE — DO KOD SEGA TA PROCES?

V resoluciji za leto 1976 so predvidene usmeritve in začrtana politika, da se družbene dejavnosti ne morejo razvijati, skratka skupna in splošna poraba ne moreta naraščati prek realnih možnosti; torej lahko rasteta le počasneje od rasti družbenega proizvoda. Osebna in splošna ter skupna poraba skupaj ne smejo manjševati deleža dohodka, ki ga ima gospodarstvo za obnovo in razširitev proizvodne baze in infrastrukture. To so zakonitosti družbenega razvoja. Samo s prispevkom k povečanju dohodka lahko povečamo sredstva za te namene, zato je v najglobljem interesu družbenih dejavnosti njihova usmeritev in dejanski prispevek k zboljšanju družbenega standarda delavcev in občanov in k naši gospodarski moči. S tega stališča je treba gospodariti z takim namensko usmerjenim dinarjem in tem ciljem prilagajati programe dela.

Ogledalo naše zavzetosti

Pred petimi leti smo v Sloveniji sindikati, SZDL in ZKPO podpisali dogovor o kulturni akciji. Zasnovali smo ga na osnovi raziskave o kulturnem življenju delavcev. Le-ta nam je namreč pokazala, da pri nas ne le v manj, temveč tudi v kulturno razvitejših okoljih še velik del delavcev živi odmaknjeno od vseh kulturnih dogajanj, da mu niso dostopne niti najosnovnejše kulturne dobrine, da v prostem času le redko seže po dobri knjigi, obične kulturno prireditve.

Ko udari kamen ob kamen, se iskri...

Največkrat slišimo za „eksplozivno“ razpoloženje v delovnem kolektivu takrat, kadar začne krivulja gospodarjenja strmo padati in se tanjšajo osebni dohodki. V ljubljanskem IGO ni podobnega, saj gospodarsko še kar dobro teče, vendar se vse polno zapletov rojeva na področju samoupravljanja in medsebojnih odnosov. Vse preveč dolgo se vleče praksa, da se sprejeti sklepi ne izvršujejo, delavci beže od opravljanja funkcij v samoupravnih organih in družbenopolitičnih organizacijah... Sindikalna organizacija se je tako znašla pred velikim izpitom...

KAJ SMO STORILI...

V VEČJO
UČINKOVITOST

Te dni v sindikalnih organizacijah na vseh ravneh organiziranosti poteka nadvse živahna aktivnost. Letne konference so se namreč krepko prevesile v svojo drugo polovico. Nad vse naglo se približuje čas, ko bo tudi republiški svet Zveze sindikatov Slovenije ocenil uspešnost lanskoletnega lastnega in skupnega delovanja za revolucionarno preobrazbo družbe ter sprejel program dela in nalog za letos.

Tako doslej opravljene letne konference kot predlog poročila o delu RS ZSS in njegovih organov opozarjajo na več skupnih značilnosti. Izvedena je bila dosledna delitev dela, nalog in odgovornosti. To pomeni, da je bila dejavnost sindikatov na posameznih ravneh organiziranosti od osnovnih in občinskih organizacij do vseh 19 sindikatov in zveze sindikatov — usmerjena predvsem v razreševanje vseh tistih vprašanj, pri katerih — upoštevaje seveda vse posebnosti — lahko neposredno vplivajo na preoblikovanje družbenoekonomskih in drugih razmer ter odnosov v okoljih, kjer delujejo.

Zavzeto delovanje v novih organizacijskih oblikah, ki so se bolj ali manj utrdile in uveljavile v minulem letu, je že obrnilo lepe sadove. Na prvem mestu velja omeniti napore pri razvijanju takih samoupravnih odnosov na vseh ravneh in v vseh okoljih, kot smo jih opredelili z ustavo in s sklepi kongresov ZK in sindikatov. Ne glede na to, da ta preobrazba ne poteka povsod enako intenzivno in da marsikje zaostajamo, je vendarle dejstvo, da so sindikati v minulem letu skupaj z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami močno razgibali politično življenje v slehernem okolju in tako utrlj pot spoznanju in praksi, da smo sami nosilci preobrazbe odnosov, kot jih na osnovi nove ustave vzpostavljamo tam, kjer delamo, in tam, kjer živimo.

Marsikaj bi lahko zapisali tudi o uspehih prizadevanj za stabilizacijo našega gospodarstva, o naporih za njegovo hitrejšo povezovanje, uspehih in težavah pri dograjevanju sistema samoupravnega sporazumevanja o razporejanju dohodka in sredstev za osebne dohodke, povezovanju gospodarskih dejavnosti posebnega družbenega pomena v samoupravne interesne skupnosti in nemara še o čem. Venadar naj bo zgolj to dovolj za misel, ko jo velja poudariti v tem trenutku: postavljeni so bili temelji za globljo ustavno preobrazbo naše družbe.

Kaj in kako delati vnaprej? Osnovne, recimo jim strateške smeri delovanja sindikatov se seveda v ničemer ne spreminjajo, saj pač moramo nadaljevati tam, do kamor smo prišli. Seveda pa bo treba še zlasti okrepiti dejavnost na tistih področjih, kjer smo doslej bodisi zaostajali bodisi storili manj, kot bi lahko pa tudi kot bi morali. V mislih imamo napore za učinkovitejšo delovanje delegatskega sistema in nekatere zadeve s področja socialne politike. Doslej pridobljene izkušnje in novi sistemski zakoni, ki jih sooblikujemo, bodo nedvomno ne le olajšali še začeto delo, marveč ga tudi bodo usmerili k še večji učinkovitosti.

M. GOVEKAR

PLENARNA SEJA RO SINDIKATA DELAVCEV VZGOJE IN
IZOBRAŽEVANJA

POSTOPNO K CILJEM

Delegatski sistem je oživel — Problemov ni mogoče reševati mimo delegatskih odnosov

Prvi so se v novem letu zbrali na plenarni seji delegati RO Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja. Razpravljali so o svojem delu v minulem letu in o nalogah v novem letu. Poseben poudarek je veljal uresničevanju stabilizacijskih programov.

Dejavnost v minulem letu so delegati ocenili dokaj ugodno. Organizacijsko so se utrdili, to je zelo pomembno. Delegatski sistem je zaživel, mnoge osnovne in občinske organizacije so bile zelo aktivne. To še posebej velja za oblikovanje stabilizacijskih programov, kakršne je sprejela domala sleherna slovenska šola. Kritično pa so delegati ocenili tiste osnovne organizacije, ki se v delo ne vključujejo, le svojo kritiko naslavlajo vedno nekam navzven.

Med nedokončanimi političnimi nalogami je še vedno vztrajno prizadevanje za popolno družbenoekonomsko izenačitev delavcev vzgoje in izobraževanja z drugimi delavci. Prav delegatski sistem in svo-

bodna menjava dela pa dajeta praktični uveljavitvi tega ustavnega načela najboljše možnosti. Zaradi take ocene pa ne bi smeli spregledati dejstva, da so se osebni dohodki prosvetnih delavcev lani povečali najmanj za 24 %, kar pomeni mnogo večje približevanje gospodarstvu kot leto poprej. Rezultat političnega delovanja je tudi to, da je zelo izrinjena miselnost, po kateri sta vzgoja in izobraževanje le družbena rezija. Med delavci ni bilo nikogar, ki bi proglašal programe vzgoje in izobraževanja, v katerih so že zajeta konkretna stabilizacijska prizadevanja za modernizacijo pouka, za zmanjšan osip, boljše vzgojne in učne rezultate, za večje podružabljanje skrbi za vzgojo in napredovanje otrok, za razbremenitev zaposlenih staršev itd.

Velika pa je seveda zaskrbljenost zaradi tega, ker se tudi letos tako razhajajo materialne možnosti in družbeno opredeljene naloge vzgoje in izobraževanja. Sredstva so z družbenim dogovorom tudi letos omejena na indeks 111,1 v primerjavi z lanskoro porabo, kar seveda ne zadošča za opravljanje vseh nalog in na kar je opozorila tudi zadnja skupščina izobraževalne skupnosti Slovenije. O tej temi je bila razprava na plenumu najbolj vroča: njen razpon je segel od predloga, naj tak način financiranja družbenih dejavnosti v republiki presodi ustavno sodišče (limitiranje porabe, ne pa svobodna menjava dela!) prek strpnejših apelov, češ — da rezultatov svobodne menjave dela ni mogoče pričakovati čez noč, do trezne politične presoje:

niso družbeni dogovor in njegovi podpisniki tisti, ki omejujejo porabo. Omejuje jo stvaren in dosežen družbeni dohodek, ta pa je bil lani nižji, kot pa smo pričakovali.

Delegati so tudi razpravljali o integracijskih procesih na področju vzgoje in izobraževanja. Zadolžili so komisij za samoupravno sporazumevanje, da da pobudo za skupno posvetovanje sindikata, predstavnikov zavoda za šolstvo SRS in pedagoškega inštituta. Skupaj naj bi ocenili sedanje integracijske napore in rezultate, da bi tako lažje došli, kam je treba poslej usmeriti akcijo sindikata. Vsekakor mora njeno področje biti v občinah, kjer pa ta akcija za zdaj poteka precej neusklajeno.

Povejmo še to, da so na plenumu tudi precej razpravljali — nekako mimo dnevnega reda — o samoupravnih sporazumih o delitvi dohodka in OD. Dogovorjeno je, da bodo pripravili enoten sporazum, ne nov, pač pa poenoten. Sicer pa so poudarili, da ni dopustno, da kolektivni, ki so sporazum podpisali, če s čim niso zadovoljni — in razlogi za to nemara res so — bodo v dogovoru z drugimi pač morali to popraviti. Predvsem pa ni mogoče pristajati na parolo, ki je še vedno precej razširjena, da že diploma zagotavlja pravico do osebne dohodka. Diploma je samo viza za delovno mesto, je dejal predsednik republiškega odbora Geza Čahuk, osebni dohodek pa mora biti odvisen od zahtevnosti dela, kvalitete in obsega opravljenega dela. Prav v tem pa so interni sporazumi še precej nedodelani. Skratka, lotiti se bo treba dela. S pozivi in protesti si ni kaj pomagati.

s. g.

SVET ZVEZE
SINDIKATOV
JUGOSLAVIJESLO — del
samouprav-
ljanja

Svet Zveze sindikatov Jugoslavije je na zadnji seji obravnaval tudi naloge in usmeritev aktivnosti sindikatov pri uresničevanju družbene samozaščite in splošnega ljudskega odpora — ter sprejel navodila o nalogah in organiziranosti sindikatov v primeru vojne.

Izredno živahna razprava, v kateri je sodelovalo več kot dvajset udeležencev seje, je pokazala, da je to vprašanje zelo aktualno v vseh temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih ter da v vseh okoljih razumejo splošni ljudski odpor kot nedeljivi del samoupravljanja.

IZ REPUBLIŠ-
KIH ODBOROV

SINDIKAT DELAVCEV LESNE INDUSTRIJE IN GOZDARSTVA: Izvršni odbor je spodbudil vse osnovne organizacije v gozdarstvu, naj bi v svojih temeljnih organizacijah združenega dela pospešile akcijo za sprejem samoupravnega sporazuma o življenjskih in delovnih razmerah v gozdarstvu Jugoslavije, tako da bi bil sporazum povsod sprejet do konca tega meseca. S posebnim akcijskim programom, ki ga bo pripravil republiški odbor, pa naj bi se v naši republiki zavzeli za poostreje nekaterih kriterijev, določenih s tem sporazumom.

SINDIKAT DELAVCEV TEKSTILNE IN USNJAR-SKE INDUSTRIJE: Komisija za samoupravno sporazumevanje o dohodku in njegovi delitvi ugotavlja, da ob koncu januarja že lahko pričakujemo prve rezultate združevanja sedanjih dveh samoupravnih sporazumov usnjarske in predelovalne industrije v enoten sporazum o razporejanju dohodka in delitvi osebnih dohodkov. Kaj več o strnjevanju treh sporazumov tekstilne industrije v enega bo znano čez teden dni — po sestanku predsednikov sporazumskih komisij.

SINDIKAT DELAVCEV KEMIČNE INDUSTRIJE: Izvršni odbor je obravnaval in sprejel poročilo o delu v minulem letu in predlog programa za letos. O obojem bo še tekle beseda na prvi plenarni seji RO, ki naj bi še posebej obravnaval vprašanje, kako v praksi hitreje uveljavljati delegatske odnose. Zaradi učinkovitejšega delovanja pa bo v izvršnem odboru in v njegovih komisijah prišlo do večje delitve dela in odgovornosti.

SINDIKAT GRADBENIH DELAVCEV: Zvezni odbor tega sindikata je v petek razpravljalo o integracijskih procesih v jugoslovanskem gradbeništvu na osnovi uvodnega referata, ki ga je pripravil RO Sindikata gradbenih delavcev Slovenije.

NAJ OSTANE
MED NAMI

Dušan Porenta, sindikalni telefonist št. 1 in znani skladatelj, je pridno igral harmoniko v ansamblu, ki je skrbel za ples na novoletni slovesnosti v Domu sindikatov. Ko se je utrudil in si privoščil okrepčilo, je njegovo harmoniko vzela v roke Ivanka Vrhovčak, generalna sekretarka RS ZSS.

„Mejdan, dobro igra,“ je nekdo glasno povedal mnenje vseh.

Najbrž pa je bila zadovoljna tudi tovarišica Ivanka.

Kajti njeni sodelavci in sodelavke so tokrat plesali natančno tako, kot je igrala.

IZ OBČINSKIH ORGANIZACIJ

KOPER

Na obalnem področju že dlje snujejo združitve trgovine, predelave in kmetijstva. Potem ko je že bil pripravljen elaborat o samoupravnem povezovanju tovrstnih organizacij, je iz skupine podjetij, ki se združujejo, izstopila koprška Jestvina. Njen delavski svet namreč meni, da predvidena nova organizacija združenega dela in nestrpni medsebojni odnosi ne dajejo potrebnega zagotovila za doseganje nadaljnjih uspešnih samoupravnih in ekonomskih rezultatov, kar pa bi moralo pomeniti osnovni namen združevanja.

Občinski odbor sindikata delavcev trgovine v Kopru je o nastalem zapletu razpravljal na zadnji seji. Sklenil je predlagati družbenemu pravobranilcu samoupravljanja in sodišču združenega dela v Kopru, naj ocenita elaborat o ekonomski in samoupravni smotnosti predvidene združitve delovnih organizacij trgovine, predelave in kmetijstva na obali.

M. SVANJAK

VELENJE

Novi občinski odbor Sindikata delavcev energetike in premoženstva, ki so ga ustanovili pred

dnevi, povezuje 42 osnovnih organizacij sindikata REK Velenje, rudarskega šolskega centra Velenje in tamkajšnje poslovne enote Elektro Slovenj Gradec. Za prvega predsednika je bil izvoljen inž. IVAN CULJAK iz REK Velenje.

L. M.

NOVA GORICA

Delegati občinskega odbora Sindikata delavcev kovinske industrije so na letni skupščini minuli tork z zadovoljstvom „potegnili črto“ pod opravljenim delom v zadnjih osmih mesecih. Odbor, v katerem je včlanjenih 17 osnovnih organizacij sindikata s skoraj 4000 delavci, je lani osredotočil svoje delo na uveljavljanje samoupravnega organiziranja delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela in na pospeševanje integracijskih gibanj v kovinski industriji v občini. Niso pa zanemarjali tudi uveljavljanja delavske kontrole v OZD in TOZD, doseganja višje produktivnosti dela in večjega dohodka ter dograjevanja sistema delitve dohodka in osebnih dohodkov v OZD in TOZD.

Med akcijami, ki čakajo odbor letos, velja posebej opozoriti na občinsko tekmovanje varilcev, eno prvih te vrste v Sloveniji.

IV

Ob zaključku redakcije

V sredo se je na plenarnem zasedanju sestal RO Sindikata delavcev kovinske industrije Slovenije, v četrtek pa RO Sindikata delavcev grafične in papirne industrije Slovenije. Osrednji točki dnevnega reda obeh

sej je pomenila obravnava delovnih načrtov za letos. Zaradi zaključka redakcije bomo o najbolj značilnih ugotovitvah z obeh plenarnih zasedanj poročali prihodnjič.

PROBLEMI ŽIVIJO, UMIRAJO IN SE SPET ROJEVAJO

Spet nočno delo pekov?

S pomočjo sindikatov so slovenski peki pred časom le uveljavili svojo željo in zahtevo, da ne bi več delali ponoči. Samoupravni sporazum o razporeditvi delovnega časa v pekarstvu je namreč izrecno prepovedal, da bi v tej panogi, ki vključuje tudi veliko žensk, še delali ponoči. Zaradi tega potrošniki zgođaj zjutraj sicer ne dobijo še toplega kruha, zato pa jedo bolj zdrav kruh.

Na zahtevo nekaterih TOZD pekarske industrije pa naj bi veljavni sporazum spremenili tako, da bi občasno oziroma izjemoma peki spet lahko delali ponoči. V utemeljitvi te zahteve je rečeno, da je to potrebno zaradi pravočasne preskrbe potrošnikov s kruhom.

Izvršni odbor Sindikata delavcev kmetijstva, živilske in tobačne industrije Slovenije je predlog že obravnaval in se zanj ni ogetel, posebej še, ker utemeljitev ni prepričljiva in ker v tej panogi dela veliko žensk. Mimo tega bi izjeme nemara zelo hitro postale stalna praksa. Upoštevaje predvsem ta dejstva, je izvršni odbor sklenil: odločitev o tej zahtevi naj počaka, dokler ne bo znano mnenje komisije za izvajanje omenjenega sporazuma. Tako bo torej še

razprava po kolektivih pokazala, ali je predlog resnično utemeljen, ali pa v bistvu gre le za poskus nekaterih TOZD, da bi našle zase morda reš bolj uspeš-

no obliko poslovanja s potrošniki, ob tem pa bi sploh pozabile na interese svojih delavcev.

-mg

PREDSTAVLJAMO VAM

EDO GASPARI, novi sekretar republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije za telesno kulturo in rekreacijo. Doslej je bil pomočnik republiškega sekretarja za delo.

JOŽE TAVČAR, novi direktor Raziskovalnega centra RS ZSS za samoupravljanje. Doslej je bil sekretar zveznega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije.

RESOLUCIJA 76 IN DRUŽBENE DEJAVNOSTI

PREOBRAZBA TEČE — DO KOD SEGA TA PROCES?

Dr. AVGUŠTIN LAH, podpreds. IS skupščine SRS: resolucija določa prednostne naloge na štirih področjih družbenih dejavnosti posebnega družbenega pomena — in tem nalogam je potrebno podrediti vse programe delovnih organizacij in samoupravnih interesnih skupnosti

ŠTIRI PODROČJA POSEBNEGA DRUŽBENEGA POMENA

Resolucija o družbenoekonomski politiki določa poleg splošnih pogojev gospodarjenja tudi prioritete naloge na štirih področjih družbenih dejavnosti posebnega družbenega pomena. Zato je potrebno v sleherni delovni organizaciji teh družbenih dejavnosti in v vseh SIS tako prirediti programe, da bodo te prioritete naloge uresničene. Bržčas bo že to terjalo določeno preusmeritev sredstev in dejavnosti. Resolucija pa ne more določiti vseh nalog in obravnava vseh področij, vendar obstaja še več drugih dokumentov, ki nakazujejo razvojne cilje vsake od družbenih dejavnosti. Prav posebnega pomena pa je družbeni dogovor o razporejanju dohodka v letu 1976, ki je izvedbeni akt in ga na ravni republike ali občine sklenejo udeleženci, to so izvršni svet skupščine družbenopolitične skupnosti (SR ali občine), konferenca SZDL, svet sindikatov, gospodarska zbornica ali njeno regionalno predstavništvo ter vse ustrezne SIS. V naslednjih letih bo veljal srednjeročni družbeni dogovor, skupščine SIS pa bodo glede na usklajene programe in skupščinsko resolucijo (s splošno bilanco sredstev) sprejele ustrezne letne načrte dela in financiranja.

Štiri petine vseh sredstev, ki se za družbene dejavnosti združujejo pri SIS, je usmerjenih na dve področji: na vzgojo in izobraževanje ter na zdravstveno varstvo.

VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE

Na vzgojnoizobraževalnem področju se je začela splošna reforma, ki pa je ne moremo izvajati frontalno in samo po enotnem načrtu za vse. Razmere, možnosti in potrebe so zelo različne med občinami ali regijami; problemi se kopičijo v mestih, kjer hitro narašča prebi-

valstvo, znatne pa so še razlike med bolj in manj razvitimi območji. Reformo bo mogoče uresničiti s preobrazanjem sedanjega sistema. Temeljne naloge so: zagotovitev predšolske vzgoje (male šole) vsem otrokom (vsaj v omejenem obsegu); postopen prehod osnovne šole z dveh na eno izmeno, hkrati pa razvijati podaljšano bivanje otrok v šoli in graditi tiste oblike vzgoje, ki sedanjim osnovnim šolam še primanjkuje; izboljšati vzgojno delo in doseči, da bo sleherni otrok končal osemletno osnovno šolo s celotnim programom; izoblikovati policentrično jedro usmerjenega izobraževanja s postopnim snovanjem ustreznih centrov; nove programe razširiti na vse šole usmerjenega izobraževanja, tudi na periodične; izvajati reformo visokega šolstva in čimprej prenesti v javno pretresanje in presnovo programe vseh delov visokošolskega izobraževanja, postaviti izobraževanje na osnovno raziskovalnega dela, sistematično graditi povezavo šol z gospodarstvom v učnih, raziskovalnih, izpopolnjevalnih in kadrovskih programih, začeti z usmerjanjem mladine na študij iz dela in iz srednjih šol in v skladu s primarnimi potrebami gospodarstva; sistematično razvijati šolsko televizijo in nadaljevati s programom modernizacije pouka. Bistvenega pomena je usposabljanje prosvetnih delavcev za reformne naloge in za intenzivno šolanje bodočih učiteljev, da bi v naslednjih letih zadovoljili potrebe po kadrih.

Solidarnostni sistem na področju vzgoje in izobraževanja ima dva dela. Prvi, ki zajema prelivanje blizu 14 % sredstev iz bolj na manj razvita območja, ima namen zagotoviti osnovni standard osnovne šole, vendar tako, da bi si razvitejša občine zaradi širjenja nalog mogle zagotoviti nekaj več sredstev. Drugi del pomeni podpiranje naložb v manj razvitih občinah oziroma območjih tako za

osnovne šole kakor za usmerjeno izobraževanje.

ZDRAVSTVENO VARSTVO

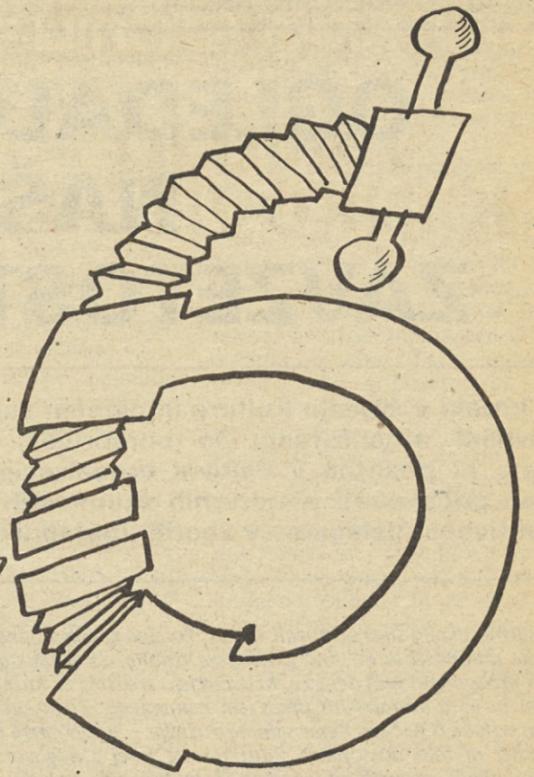
Zdravstveno varstvo je zadnja leta zajelo veliko več zavarovancev in zdravstvo zdaj zagotavlja varstvo vsem prebivalcem v republiki. Občani se svojih pravic vse bolj poslužujejo. Zavarovancev iz delavskega in kmečkega zavarovanja je letos za 2,8 % več kot lani, pregledov pa je znatno več: prvih pregledov v zdravstvu za 5 % več in specialističnih za 7 %, v bolnišnico je sprejetih za 3 % več, prvih zobozdravstvenih pregledov pa je 11 % več. Poleg večjega obsega dela so močnejše naraščali tudi poslovni stroški. V zdravstvu so v ospredju tri naloge: primarna je usposobiti osnovno zdravstvo za opravljanje vseh njegovih funkcij, ne nazadnje preventivne; na tem področju manjka zdravnikov in drugih delavcev, več bo treba storiti za varstvo delavcev pri delu in za zdravstveno vzgojo določenih profilov delavcev. Druga naloga je razširiti zobozdravstveno varstvo, predvsem spremeniti normative in čakalno dobo, veliko racionalneje izkoristiti kadre in omogočiti delovnim ljudem učinkovitejšo zobozdravstveno službo. Tretja naloga je nadaljevati in dokončati gradnjo začetih zdravstvenih objektov, da bi racionalneje razdelili delo in naloge med njimi in tako zagotovili, da bo vsak del zdravstva celoviteje opravljal svoje naloge. Nekatere od teh nalog je mogoče začeti intenzivno uresničevati že letos, za vse druge pa po srednjeročnem programu.

Zdravstvene skupnosti so na treh ravneh: občinske, regionalne in republiške. Regionalne skupnosti — devet jih je — povezujejo občinske in po načelu solidarnosti in rizičnosti zagotavljajo enotni standard zdravstvenega varstva (v finančnem in organizacijskem pogledu, ne pa seveda tudi v kadrovskem) v

Leto pritegovanja?

Na katerem področju?

1977

celotni regiji. Razlike so torej med regijami, popravljamo pa jih z medregijsko solidarnostjo. Zlasti je potrebna pomoč industrializiranih območij pretežno kmečkim, kjer s prispevki ne morejo pokriti vseh stroškov naraščajoče zdravstvene dejavnosti.

RAZISKOVALNE DEJAVNOSTI

Raziskovalne dejavnosti se intenzivno obračajo h gospodarstvu. Leta 1974 je bilo registriranih v 121 raziskovalnih enotah skupno 2097 raziskovalcev, ki so opravili 2.461 nalog in objavili 2.101 delo. Raziskovalne organizacije pridobijo 75 % sredstev na osnovi pogodb in storitev, le četrtino pa prek republiške in področnih raziskovalnih skupnosti. Tudi raziskovalna skupnost Slovenije je v letu 1975 tri četrtine sredstev namenila za raziskave v prid gospodarstva. Neenakomerno pa so raziskovalne dejavnosti razloščene po Sloveniji: 75 % vrednosti del je bilo opravljenih v Ljubljani, 6 % v Kranju, 5 % v Mariboru, v Celju manj kot 1 %, v Novem mestu blizu 3 %, na obalnem območju manj kot 2 %. Nekatere industrijske organizacije še vedno zanemarjajo raziskovalno in razvojno delo ter se zanašajo na pridobljene dosežke in na konjunkturo, na tuje licence in na podporo širše skupnosti. Bolj je treba poudariti skupinsko delo in združevati kadre ob prioritetnih nalo-

gah. Ob tem pa vendar ne kaže zanemariti nacionalnih kulturnih interesov, varstva okolja in vzgoje znanstvenega kadra.

KULTURA

Kulturne SIS, ki delujejo v vseh občinah, in kulturne skupnosti Slovenije imajo dve področji dela. Upoštevajo potrebe delavcev v združenem delu, soseski in šol oziroma krajevnih skupnosti morajo skrbeti za razvoj kulturnih skupnosti in prispevati h kulturni vzgoji in kulturnejšemu ambientu pri delu in v prostem času. Pospešujejo amaterske dejavnosti in pridobivajo druge dejavnike za kulturno življenje. Druga naloga pa je vzdrževati in usmerjati osrednje ustanove. Te nedvomno niso le privilegij ožjega kroga uporabnikov, temveč imajo splošno nacionalni pomen. K osrednjim ustanovam sodi tudi RTV; naloga te nacionalne institucije je posredovati čimveč kulturnih dosežkov najštevilnejšim uporabnikom. Kulturna skupnost mora subvencionirati otroški in mladinski tisk, družboslovno literaturo, izvirno leposlovje, slovenski film. Vse te vzajemne interese in naloge je treba sofinancirati; zato združujejo delavci prek kulturnih SIS približno polovico za kulturo namenjenih sredstev prav za te skupne naloge. Da obstajamo kot narod, so potrebni trije pogoji: združeno ljudstvo na svoji zemlji, ustvarjanje materialnih pogojev za življenje in razvoj, ne

nazadnje pa kultura. Vse to je torej zadeva združenega dela in vseh občanov, ki pa seveda ni le simbolična. Brez pojasnjevanja in sporazumevanja bo težko uresničiti naloge; kultura je prav zato v resoluciji uvrščena med prednostna področja posebnega družbenega pomena.

PREDVSEM: PROUČIMO GIBANJA MINULIH LET

Težko je povzeti vse značilnosti menjave dela in izluščiti bistvene naloge. Socialno skrbstvo, otroško varstvo, telesna kultura, zaposlovanje — vsako področje ima svoje naloge. Dva poudarka pa sta značilna: delovati v soseskah, v krajevnih skupnostih in puščati za seboj trajne rezultate. Ti izhajajo iz množičnosti in kvalitete, podlaga pa imajo v naložbah.

V letu 1976 bodo vse SIS morale podrobno preučiti gibanja v prejšnjih letih, da bi ob novih načrtih izdelale podrobnejše programe vsebinske preobrazbe in nadaljnega razvoja. Tedaj šele bo na voljo tehtnejša analiza dosedanjega dela. Na novo bo treba ovrednotiti sredstva, ki jih upravljajo in določiti cene storitev na osnovi realnega vrednotenja znanja in dosežkov. Nedvomno bo treba odpraviti nekatera sedaj značilna nesorazmerja v nagrajevanju po delu, pri tem pa spodbujati ustvarjalnost, družbeno aktivnost delavcev, usposabljanje in občni napredek.

Nikoli zadovoljen optimist

iz albuma sindikalnih delavcev

Kdo je Emil Tomažič, v Mariboru ni treba posebej razlagati. Pravijo, da se ni tudi skoraj nič spremenil zdaj, ko je predsednik občinskega sindikalnega sveta, ko je (če lahko tako zapišemo) na čelu organizacije, ki ima 76.000 članov. Prav takšen je po srcu in duši, kot je v tovarni avtomobilov leta 1947 začel svojo delovno pot za stružnico. Funkcije in šolanje totoga našega Emila, strugarja Emila, niso nič pokvarile. Ostal je naš, radi ga imamo in on ima rad nas, pravijo njegovi nekdanji tovariši v TAM. Tudi šoferji „Spedtransa“, kjer je bil mnogo let pozneje direktor, ga radi srečajo in mu sežejo v roko. In marsikatero kramljanje se navadno konča s vprašanjem: „Se boš kdaj vrnil, Emil?“

„Zelo pomembno je dobro in tovariško delovno vzdušje, da se ljudje razumejo in z veseljem delajo. Menim, da je prav takšno vzdušje med nami zdaj in da ima precejšen delež pri rezultatih!“

Emil Tomažič je med pogovorom

ob vsaki priložnosti skušal speljati besedo na delo sindikatov, kaj so naredili v minulemu letu. Kako so razgibali gradnjo v okviru akcije 26.000 stanovanj v dveh letih, kaj vse so prispevali za stabilizacijo, kako so spodbujali delavsko kontrolo, kako so prepričevali kršilce družbenih dogovorov in sporazumov o delitvi dohodka, kako so bili, ko je beseda tekla o stanovanjih, nekateri možje v Mariboru hudi na sindikate. „Vidite, premaknili pa smo le in kljub velikim zamudam v letu 1974 lani dosegli in presegle plan! Kako so fantje iz delavske kontrole zavzeto sodelovali na seminarjih...“ Sindikat danes je povsem nekaj drugega, kot je bil včasih. Pozna se vpliv, pritisk baze!“

Pogovor je teklen kot po olju in takoj spet zastal, ko je moral govoriti o sebi.

„Kakšen sem? Dvojne narave, mislim. Resen, večkrat tudi nervozen, če ne gre tako, kot bi moralo. Najbrž takrat tudi nervozno reagiram. Sode-

lavci nasploh pravijo, da sem prezahteven. Zakaj bi prav v Mariboru morali biti prvi z različnimi nepopularnimi akcijami, kot je spoštovanje dogovorov o delitvi itd, mi mečejo pod nos. V družbi, ko je delo mimo, pa se rad sprostim in veselim!“

Nekaj pa je res. Ko govorijo njegovi sodelavci o prezahtevnosti, so hkrati prepričani, da je prezahteven tudi do sebe.

Žena in desetletna hčerka („Oh, raje ju ne vprašuj!“) sta ogorčeni in žalostni hkrati, ker ga praktično skoraj nikoli ni doma.

„Konjička nimam! Res, pred leti sem bil Branikov odbojkar. Delo, študij, sestanki... Vse šole sem opravil ob rednem delu, razen visoke politične... Časa ni bilo in mnogo premdo ga imam tudi zdaj...“

Sestanki, koordinacije, informiranje... „Kup stvari, ki jemljejo čas za delo v osnovnih organizacijah, ki ga sicer dobro opravljajo delavci sindikal-

nih odborov, jaz sam pa ne najbolje...“

In zato bo treba slej ko prej obuditi resnico, da je čas zlato.

„Delo je nedvomno treba opraviti, lahko pa bi ga hitreje in bolj racionalno... Menim, da ni naključje, da se ta zahteva sliši prav iz ust delegatov...“

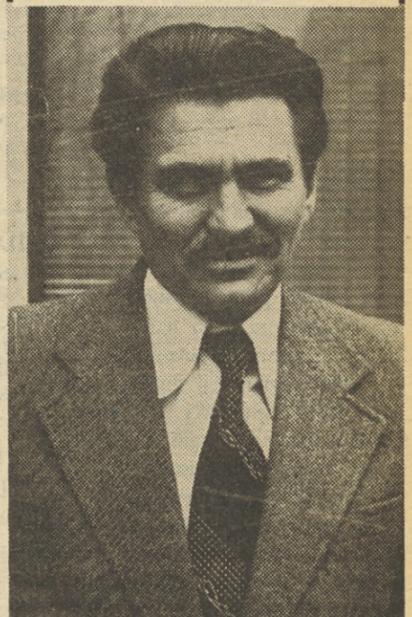
Nedvomno je Emil Tomažič velik optimist, čeprav ni nikoli zadovoljen s tem, kar je naredil. Rad bi še več.

Včasih, v trenutkih utrujenosti, komu reče, da ima dovolj obremenjenosti, angažiranosti. Vsi pa vedo, da v resnici ne bi bil zadovoljen, če bi živel drugače, če ne bi bil političen delavec, ki o osemurnem delavniku niti sanjati ne more („Saj nismo uradniki!“)

In zato je Emil Tomažič, ko je bil hudo bolan, komaj vzdržal 17 dni v Valdoltri („Doživel sem pravi šok!“), lani pa ni in ni mogel na dopust.

21 dni ga je šlo po vodi.

V. Č.

KAKO UREŠNIČUJEMO DRUŽBENI
DOGOVOR O KULTURNI AKCIJI

OGLEDALO NAŠE ZAVZETOSTI

Prvi koraki v širjenju kulture in njenem samoupravnem organiziranju so ohrabrujoči. Če kultura ni prisotna v delovni organizaciji, je zaman pričakovati v kulturnih skupnostih večjo aktivnost delegatov v zborih uporabnikov.

Kulturno akcijo smo zasnovali v času, ko smo začeli ustanavljati kulturne skupnosti in ko smo iskali prve načine, da k odločanju o kulturi pritegnemo tudi delavce, ki ustvarjajo sredstva za kulturo in katerim bi le-ta morala biti predvsem namenjena. Toda kako naj delavec odloča o nečem, česar sam ne doživlja – ne spremlja in kar mu doslej ni bilo dostopno? Zato smo si torej z dogovorom o kulturni akciji zastavili obsežno in dolgotrajnejšo nalogo: spremeniti miselnost in odnos delovnih ljudi do kulture, ustvariti širše možnosti za kulturno ustvarjalnost, za bogatejšo duhovno življenje vseh delovnih ljudi, razviti načrtno kulturno vzgojo in približati kulturo delavcem, ustvariti pogoje za to, da bo delavec odločal tudi o programih, politiki in razvoju kulture. Kulturno akcijo smo torej zasnovali kot splošno gibanje za kulturo in v kulturi ter ob tem opredelili konkretne obveznosti in naloge vseh podpisnikov in kulturnih dejavnikov.

Kakšni so sadovi teh prizadevanj? Kako smo sindikati uresničevali tisti del nalog, ki smo jih kasneje zapisali tudi v sklepe 8. kongresa? Kot pri mnogih drugih akcijah, ki zahtevajo dolgotrajnejše in načrtno delovanje, tudi pri kulturni akciji po petih letih lahko ugotovimo eno: tam, kjer so se sindikalne organizacije in posamezniki v njej zavzeli in načrtno ter postopno širili svoje delovanje, so uspeli ne le v posameznih akcijah, temveč tudi v doseganju osnovnega cilja, ki smo ga hoteli doseči. To pa je zahteva, da bo kultura neposredno vključena v vsa načrtovanja in dogajanja v delovni organizaciji in okolju, kjer delavec živi. Ponovno smo se soočili z dejstvom, da še tako lepo in konkretno oblikovani sklepi, načrti in dogovori ne obrodijo sadov, če se za njihovo uresničevanje ne zavzamejo organizacije in posamezniki, ki s svojim vztrajnim delom načrte spreminjajo v resničnost. In taki rezultati so po navadi lahko tudi najboljša spodbuda za nadaljnje delo – dokaz, da za neuspehe niso krivi slabo ali nerealno postavljene cilje, temveč nedelavnost, neučinkovitost ali celo odpori samih organizacij oziroma posameznikov v njej.

To so nam zlasti jasno potrdili tudi posveti, ki smo jih organizirali pred nedavnim v pripravah na sejo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije v kulturi. Začnimo kar pri organiziranosti sindikalnih organizacij za kulturo. V tistih občinah, kjer so sindikalna vodstva upoštevala kulturo kot enakopraven del svoje dejavnosti, se tako tudi organizirala ter pridobila za to delo tudi širši krog prizadevnih in za kulturo zagretnih delavcev, so uspeli razveseljivi. Naj navedem le nekaj primerov: v Radovljici, kjer že več let sindikati skupaj z ZKPO, kulturno skupnostjo in delovnimi organizacijami sprejemajo program kulturnega delovanja in z družbenim dogovorom zanj angažirajo še dodatna sredstva, so razširili krog uživalcev kulturnih dobrin, zaživela je bogata kulturna ustvarjalnost delavcev in le-ti so postali tudi mnogo bolj aktiven dejavnik v celotnem kulturnem življenju in oblikovanju kulturne politike.

Ali v Gorici, Novem mestu, Mariboru, Celju, Šmarju, Slovenskih Konjicah, Ravnah in še ponekod, kjer delujejo komisije za kulturo pri občinskih sindikalnih svetih ne kot manj pomembno delovno področje, temveč kot delovno telo, ki sistematično in vztrajno razširja krog sodelujočih in spodbuja osnovne organizacije sindikata k temu, da se tudi v delovnih organizacijah in predvsem tam razvijata zanimanje in aktivnost za razvoj kulturnega življenja delavcev (pridobivanje organizatorjev kulture, posvečevanje potreb in intere-

sov delavcev za kulturo, organiziranje razprav o programih kulturnih organizacij in društev, dodeljevanju sredstev za kulturo, itd.). Žal pa je še vse preveč občinskih sindikalnih vodstev, ki menijo, da po ustanovitvi kulturnih skupnosti, ob zvezi kulturno-prosvetnih organizacij in kulturnih institucijah sindikatom ni treba posebej posvečati skrbi za kulturno življenje delavcev. Zato smo na posvetih, kjer so v imenu sindikatov nastopili predstavniki ZKPO ali kulturne skupnosti, slišali dokaj ostrih besed, da sindikalne organizacije vse preveč stojijo ob strani in da tudi ali predvsem zato ne morejo v delovnih organizacijah zlomiti odpora in nerazumevanja do kulture.

ZGLEDI VLEČEJO – ODPORE MORAMO POLITIČNO OCENITI!

Ob oceni, koliko je kultura prisotna v delovnih organizacijah, koliko v njih delavci uresničujejo tudi svoje kulturne potrebe in razvijajo svoje ustvarjalne sposobnosti, bi sicer lahko ugotovili, da se postopoma širi krog organizacij, kjer je kultura vtkana kot sestavni del ekonomskega, družbenega in socialnega razvoja delovne skupnosti. Dobri primeri, kot denimo Krka iz Novega mesta, Meblo iz Nove Gorice, Modna oblačila iz Kranja, Kovaška industrija Zreče, Lek iz Ljubljane, Aero, Toper iz Celja, kjer imajo izdelane načrte kulturnih dejavnosti, skrbijo za to, da delavcem približajo kulturne dobrine, si prizadevajo za ureditev okolja in delovnih prostorov, pridobivajo delavce za amatersko dejavnost itd., so nedvomno dobra spodbuda za to, da bomo s praktičnimi primeri in ne z besedami, prepričevanjem vzbudili aktivnost tudi tam, kjer imajo enake ali celo boljše možnosti za kulturno delovanje. Kako res je to, kar je na posvetu o kulturi dela v Pirotu dejal predsednik sveta ZSJ Mika Špiljak, ko je na primeru pirotske tovarne „1. maj“ dokazoval, da za razvoj kulture v OZD niso pomembna samo in niti ne predvsem sredstva, temveč najprej odnos do kulture. To so potrdili na naših posvetih tudi predstavniki iz večjih delovnih organizacij.

Zlasti kritično so opozarjali na podcenjujoč odnos, ki ga kažejo do kulture vodilni delavci, ki še vedno smatrajo, da je kultura zasebna stvar oziroma konjiček posameznikov, ne pa bistvena sestavina človekovega razvoja, ki neposredno vpliva tudi na višjo produktivnost dela, boljše medsebojne odnose, na večjo ustvarjalnost dela, itd. Prav zato tako težko lomimo miselnost in prakso, da vprašanja o kulturnem življenju delavcev ne sodijo na seje delavskih svetov, v načrte razvoja, investicijske programe in podobno. Ni mogoče pričakovati, da bodo delegatski odnosi zaživeli in da bodo delegati „uporabnikov“ v skupščinah kulturnih skupnosti nosilci kulturne politike, če kultura ni prisotna v delovni organizaciji. Tudi razprav o programih kulturnih skupnosti na zborih delavcev ne bomo mogli razviti, če se bomo z njimi srečevali le enkrat letno in še to bolj v obliki ponudbe in potreb kulturnih institucij, brez temeljitejšee ocene, komu je bila doslej ta dejavnost namenjena oziroma dostopna in koliko ustreza željam in interesom delavcev. V teh primerih je tudi odmevnost na programe in ponudbe mnogo boljša in plodnejša. Seveda pa bomo morali v bodoče v vseh primerih storiti še mnogo za to, da bodo delegatski od-

nosi resnično zaživeli: od usposabljanja delegatov do bolj načrtnega ugotavljanja potreb, možnosti in rezultatov kulturnega delovanja, ki mora postati osnova za izdelavo programov kulturnih skupnosti.

PRIZADEVANJA KULTURNIH USTANOV SO HVALEVREDNA

Med največje uspehe, ki smo jih dosegli v teh nekaj letih uresničevanja kulturne akcije, sodijo nedvomno prizadevanja in dosežki poklicnih kulturnih ustanov za približevanje kulturnih dobrin čim širšemu krogu delovnih ljudi.

Omenimo naj velike uspehe, ki smo jih dosegli pri širjenju knjige v sleherni vas ter med delavce v delovne organizacije. Ali pa prizadevanja večine poklicnih gledališč, da bi svojo umetnost približala delovnim ljudem tudi v najbolj oddaljenih predelih, prispevala h kulturni vzgoji publike ter tako postopno dvignila kulturno estetsko raven in dojemljivost gledalcev tudi za zahtevnejšo dramsko umetnost. Čeprav mnoge po-

klicne kulturne institucije delujejo v težkih delovnih razmerah in so kulturni delavci za svoje nadpovprečne napore le slabo nagrajevani, ne čakajo, kdaj se bodo gledalci sami toliko osvestili, da bodo prihajali v njihove „hiše“, temveč sami iščejo vedno nova pota in načine, da svoje kulturne dosežke približajo tudi tistim, ki sami še ne čutijo potrebe ali želje do kulturnih dobrin. Tako postopno iz navidezno „vsiljene“ kulture le-ta postaja potreba in neločljiv del življenja delavcev. Tako so se te kulturne institucije tudi čvrsteje zakoreninile v svojem okolju, med širšimi sloji „uporabnikov“ kulture, kar bo nedvomno prispevalo k temu, da bodo delavci bolj objektivno ocenjevali prednosti in potrebe v razvoju kulturnih institucij oziroma dejavnosti.

Prvi koraki v širjenju kulture in njenem samoupravnem organiziranju so ohrabrujoči; kako hitro pa bomo v tem napredovali, bo odvisno od naše neposredne aktivnosti in zavzetosti.

TILKA BLAHA

Na podlagi pravilnika o podeljevanju zlatega znaka sindikatov Slovenije

– utemeljitev razlogov za podelitev zlatega znaka, ki vključuje tudi opis uspehov dosedanjega delovanja kandidata.

RAZGLAŠA

odbor za podelitev zlatega znaka sindikatov Slovenije rok in pogoje za predlaganje kandidatov za podelitev zlatega znaka sindikatov Slovenije v letu 1976.

Zlati znaki sindikatov Slovenije bodo podeljeni ob 1. maju 1976 posameznim članom sindikata in osnovnim organizacijam sindikata.

B.
Zlati znak sindikatov Slovenije se podeli osnovni organizaciji sindikata za večletno vzorno in učinkovito delovanje pri uresničevanju interesov članstva.

Predlog za podelitev zlatega znaka osnovni organizaciji sindikata vložijo vodstvo občinske organizacije zveze sindikatov na lastno pobudo ali na pobudo drugih sindikalnih organov in organizacij.

Tak predlog obsega zlasti:
– naziv in naslov osnovne organizacije sindikata in število njenih članov;
– opis njene notranje organiziranosti in delovanja;
– utemeljitev predlogov za podelitev zlatega znaka z navedbo uspešno opravljenih najpomembnejših akcij pri uresničevanju interesov delavcev,
– datum sklepa občinskega vodstva zveze sindikatov o takem predlogu.

Predloge za podelitev zlatega znaka sindikatov Slovenije posameznim članom sindikata in posameznim osnovnim organizacijam sindikata pošljejo predlagatelji v dvojniki na posebnih tiskovinah najkasneje do 15. marca 1976. leta na naslov:

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije – odbor za podelitev zlatega znaka sindikatov Slovenije, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana.

A.
Zlati znak se podeli članu sindikata, ki je z dolgoletnim požrtvovalnim delom dal pomemben delež k uresničevanju delavskih interesov in pri uveljavljanju, razvoju ter delovanju sindikalne organizacije.
Predlog za podelitev zlatega znaka sindikatov Slovenije posameznemu članu sindikata lahko vložijo vsaka osnovna organizacija sindikata potem, ko je bil o tem sprejet sklep na seji njenega izvršnega odbora ali na članskem sestanku. Tak predlog lahko vložijo tudi občinsko, mestno, regionalno ali republiško vodstvo sindikata in zveze sindikatov, če je bil o tem sprejet sklep v vodstvenem organu ali v njegovem izvršnem telesu.
Predlog za podelitev obsega zlasti:
– naziv in naslov organa, ki predlaga podelitev in datum, ko je o tem sprejel svoj sklep;
– osebne podatke kandidata (ime in priimek, rojstni datum, naslov stanovanja, poklic, delovno mesto, delovno organizacijo, članstvo v ZK, podatke o dosedanjih odlikovanjih in drugih priznanjih);
– pregled dosedanjega opravljenega dela in funkcij v sindikatu ter v zvezi sindikatov z navedbo, kdaj jih je opravljal;
– seznam dosedanjih funkcij v samoupravnih organih, v organih družbenopolitičnih organizacij in podobno;

Odbor za podelitev zlatega znaka sindikatov Slovenije ne bo upošteval predlogov za podelitev, ki bi jih prejel po 15. marcu 1976.

Tiskovine za predlaganje kandidatov so na voljo pri občinskih svetih Zveze sindikatov Slovenije in pri sektorju republiškega sveta ZSS za kadrovske politike.

Številka: 954-3/Ve
Ljubljana, 25. decembra 1975

KOLENDAR NALOG

PONEDELJEK, 12. JANUARJA

- Letna seja RO Sindikata delavcev tekstilne in usnjarske industrije
- Plenarna seja RO Sindikata delavcev energetike in premogovništva

TOREK, 13. JANUARJA

- Plenarna seja RO Sindikata delavcev trgovine
- Plenarna seja RO Sindikata delavcev kemične industrije

SREDA, 14. JANUARJA

- Seja predsedstva RS ZSS
- Razširjena plenarna seja RO Sindikata gradbenih delavcev
- Letna seja RO Sindikata delavcev gostinstva in turizma
- Plenarna seja RO Sindikata delavcev stanovanjske in komunalne dejavnosti

ČETRTEK, 15. JANUARJA

- Letna seja RO Sindikata obrtnih delavcev

PETEK, 16. JANUARJA

SOBOTA, 17. JANUARJA

Eden od sklepov 8. kongresa ZSS obvezuje sindikalne organizacije na vseh ravneh, da enkrat v letu ocenijo opravljeno delo in opredelijo program nalog za tekoče oziroma novo leto. Za letnimi sejami osnovnih in občinskih organizacij sindikata zdaj tudi republiški odbori sindikatov na plenarnih ali na letnih sejah ocenjujejo prehojeno pot in se dogovarjajo o novih nalogah. Obračun dela podaja in sprejema program delovanja za letos v tem tednu tudi predsedstvo RS ZSS.

ČLOVEK NE MORE ŽIVETI SAMO ZASE

Zunaj je pršilo. Sedela sva v prostorni dnevni sobi njegove hiše na Golovcu. Skozi dež je bilo videti Celje, uokvirjeno med smreki, ki ju je zasadil na travnato poljičko pred hišo. Tudi v hiši je mnogo zelenja. Vseposvods red in mir. Kaže, da je v tej hiši odveč edino kamin. Nihče ne poseda ob trepetajočem ognju v njem, saj je založen z lončnicami.

Na stenah je pravzaprav ravno dovolj slik. Domačih slikarjev. Ujame me, ko si jih ogledujem. Ena leži na ležalniku.

Vrtam v njegov osiveli obraz, katelega brazde zakriva dva dni stara siva brada. Enako žive oči, enaki gibi, sunbradi. Tako, vsaj na zunaj se ni dosti spremenil. Počutim se kot v tuji postelji, ko začne:

„Grdo me je skrotovilo. Srce. Tisti del telesa, v katerega sem najmanj dvomil.“

Malo pred mojim prihodom se je vrnil z zdravniškega pregleda. Dolgo ni hotel verjeti v opozorila bolečin v prsnem košu. Delal je naprej, dokler ni obnemogel. Šele pred meseci si je priznal kruto resnico, da mora izpreči. Prosil je za razrešnico.

„Mislim, da bo še šlo. Toda iz postelje se dela ne da voditi...“

Pred sedemnajstimi leti je bil imenovan za direktorja novoustanovljenega zavoda za napredek gospodarstva. Kolikor vem, je ves inventar in dokumente z imenovanjem vred nosil v svoji torbi. Pisalno mizo si je izposodil pri zadružni zvezi... Čez leto dni je bilo v zavodu za napredek gospodarstva zaposleno že enajst ljudi, čez dve leti 51, danes pa ta kolektiv šteje že 105 ljudi, med njimi skoraj tri četrte tistih z visoko izobrazbo.

„Bili smo polni idej. Zdaj ugotavljam, kako je v resnici življenje kratko. Mnogo idej nisem uspel realizirati. Mnoge ideje so se izrodile. Ko zdaj gledam nazaj, ugotavljam, da je bil čas takšen, da v resnici človek vsega ni sam kriv. To je splet okoliščin, katerih žrtev nehoti tudi sam postane. Za vestno pa nisem nikoli popuščal. Če kaj, potem me vrže v zrak neprincipialnost. Najprej so nas polna usta vsega, potem pa nenadoma kompromisi ali celo negiranja.“

— Ne zamerite, tako pogosto slišim, kako je bilo nekoč vse drugače...“

„Saj ni res, potem se ne razumeva. Takrat je bilo možno več narediti zato, ker smo manj govorili in razpravljali ter več delali, ker smo bili v akcijah bolj enotni. O tem, kako je bilo nekoč vse drugače, govore lahko

samo tisti, ki so doživljali demokratično skozi sebe, kot oblast. Poglej, kaj mi je resnično žal. Žal mi je, da razširjena reprodukcija celjskega gospodarstva ni šla v razširjanje kapacitet nove proizvodnje. Ne, vlagali smo v že znano in kot smo govorili v utečeno proizvodnjo. Morda je bila krivda v tem, da je prišlo do preusmeritve politike šele petnajst let po vojni, s prenosom upravljanja gospodarstva z zveze in republike.“

Pred leti je Fedor Gradišnik opustil delo ob atletski stezi. Torej je v sebi zatajil velik del sebe. Atletske steze, točneje trenerstvo, so mu pomenile polovico življenja. Ob njih ali zanje je porabil vse popoldneve do večera, ko je začel z urejevanjem administracije, da je lahko pozno zvečer začel z delom, ki mu je posvetil večino svojega življenja: načrtovanju, raziskavam, primerjavam in analizam. Manjši del teh študij, v dolžino merijo ti debeli zvezki poldrugi meter, je zbran v njegovi delovni sobi, preostali del je pa ostal vgrajen v gospodarstvo celjske regije. V skorajda vse nove tovarne, komunale, šolstvo... v vse, s čimer se je njegov zavod v teh sedemnajstih letih ukvarjal.

„Kje sva ostala? Veš, ukinitvev okrajev pomeni prelomnico v vodenju gospodarstva. Ali sva se o tem pogovarjala? Nič ne de, boš potem že ti spravil v red. Zavod za napredek gospodarstva smo ustanovili v pomoč gospodarstvu. Škoda le, da so na celjskem področju občine obdržale plansko analitiške službe. V Mariboru, denimo, niso storili tako, če se ne bi napaletlo tako, kot se je, bi mi opravljali storitve zanje in razvoj zavoda bi šel v drugačno smer. Jaz sem si predstavljal, danes vem, da sem imel prav, da bi bila usmerjenost zavoda bolj na makroekonomsko planiranje. Bodisi v planiranju prostorskega, socialnega ali gospodarskega razvoja. Ker pa je bila naša organizacija izpostavljena tržnim nihanjem, se je pač morala takšna temu podrejati.“

Kolikor se je dalo, sem okrog sebe zbral najkvalitetnejši strokovni kader. Ker pa si je vsak pri nas zaposlen delavec moral sam s svojim delom zaslužiti dohodek, je prenekateri strokovnjak rajši ostal v svoji komercialni ali finančni službi, kjer ni bilo treba tako meriti njegovega dela. To potrjuje tudi dejstvo, da je na celjskem območju kakih dvajset strokovnjakov z znanstvenimi nazivi, od katerih pa nihče ne dela na znanstvenem področju. Za ponazoritev: lani je pri nas zaposleni

ustvaril 43.076 din za sklade, v celjskem območju 15.928, v celjski občini 16.794 in v Sloveniji 17.421 din.“

— Kolikor vem, ste bili kljub vsemu pogosto predmet kritike, češ da ste prav za Celje najmanj storili...

PORTRETI IN SREČANJA

FEDOR GRADIŠNIK se je rodil 1. oktobra 1917. leta v Ljubljani. Del otroštva je s starši — oče je bil magister farmacije — preživel na Jesenicah in v Celju, kjer je tudi dokončal gimnazijo. Nato je na ljubljanski univerzi študiral strojništvo. Že prve

„Sem klen zagovornik tega, da se pred vsako odločitvijo vsa mnenja razčistijo z vsemi dejavniki. Toda po sprejeti odločitvi morajo vsi za to odločitvijo tudi stati! Brez izjeme, ne pa, da si pozneje mečemo polena pod noge. Zaradi tega Celje vse bolj izgublja vlogo regijskega središča. In to zato, ker smo dopuščali, da je del teh regijskih funkcij prešel drugam. Tako se je v zadnjem času zgodilo s celjsko dvorano, s šolstvom, bolnišnico in zdravstvom, nakupovalnim centrom itd. Vse podvojimo na račun družbe. V imenu katerega samoupravljanja in katere partije? Namesto enega rentabilnega objekta, gradimo tri in vsi

imajo izgubo. Ne krivim Velenčanov in ne Žalčanov, hvala bogu, da je vsaj nekje še agresivnejša pobuda. V Celju pa smo enkrat za, drugi proti, vsak o vsem vse ve in tako nam počasi vse polzi iz rok. Točneje, nam je polzelo, ker se zadeve nekoliko spreminjajo. Zato pravim, da se je treba dogovarjati, skupaj načrtovati. Treba se je stati in dolgoročno pregledati potrebe za še potrebno prostorsko opremljenost celjske regije in objekte takšnega pomena razdeliti med seboj; ne zavoljo konkurenčnosti ali trenutno večjih potreb v enem ali drugem delu regije, temveč zavoljo kompletiranja.“

— Verjetno prenekatero odločitev danes ne bi sprejeli, ker na probleme gledate drugače. Tudi razmere so drugačne.

„Točno. Predvsem ne bi končal tako, kot sem. Odločil bi se za znanstveno delo samo na enem področju. Tako pa sem si v zaletu, ki je v mladosti preveval naše generacije, naložil preveč bremen. In kaj imam zdaj od minulega dela? Opešano srce...“

— Čeprav ste to obrnili na šalo, vsaj vi ne morete govoriti tako, ker ostaja za vami mnogo...“

„Če je cilj človekovega življenja v tem, da človek da od sebe, potem živi polno. Človek ne more živeti samo zase. Toda zdaj vem, da sem napačno porazdelil sile in čas. Ne, ni mi žal za noči, niti minuta tistega časa ni bila zavržena, vse mi je koristilo. Toda z drugačno porazdelitvijo časa bi naredil še več. Poglej, če se ne bi ukvarjal na primer s športom, bi lahko pri

dni junija 1941. leta so ga Nemci skupaj s starši in bratom zaprli ter nato med prvimi Celjani izselili v okolico Čačka.“

Takoj po osvoboditvi se je Fedor Gradišnik vrnil v Celje, kjer je opravljal odgovorne politične funkcije. Tako je med drugim delal pri okrožnem odboru OF in okrožnem komiteju KPS, bil urednik časopisa Naše delo, predsednik planske komisije okrajnega ljudskega odbora, po razformiranju okrajev pa je bil poverjenik za lokalno industrijo in obrt, organizator družbenega sektorja teh dveh področij v celjski mestni občini, kjer je pozneje kot predsednik sveta za gospodarstvo uresničil organiziranje družbenega sektorja go-

Teško pa je živeti vitalnim ljudem v okolju, kjer se nič ne dogaja. Pri nas pa marsikaj počenjamo nekaj samo zato, da bi sebi in svetu dokazali, da smo kulturni. Otopelost pripelje človeka tako daleč, da v primeru, ko se kje le nekaj zgodi, ne gre več zraven. Tako je bilo v Celju...“

— Zdi se, da diši po ognju in zveplu...“

„Kot veš, sem proti takšnim pogovorom z novinarji. Toda, če sva že začela, si poglejva v oči: krivi ste predvsem vi, novinarji. Beri časopise, odpri televizijski sprejemnik... vse dobro, samo dobro. Vse lakirate, čemu? Beri partijska gradiva! Zakaj mora na koncu partija razčiščevati in odgrinjati zamegljenost, ki jo napletate s tem lakiranjem. Drugič pa spet zgrabite za koščico in jo glodate na mile viže. Poglej, pišete o tem, kako je Celje le neko tretje ali pa sedmo kulturno središče. Res? Sodeč po abonmajskih vstopnicah v gledališču in koncertih? Ko pa prideš tja, vidiš povsem drugačno sliko... Je res ali ni res? Zakaj v Celje ne moremo spraviti resničnega umetnika, osebnosti? Ker bi bili stroški za gostovanje preveliki? Ker za takšna gostovanja nimamo prostorov? Poglej Ljubljano: tam ni samo dvorana v Tivoliju... Mi pa ne moremo zgraditi ene same dvorane.“

Ko sem odhajal, je še vedno rosilo. Med hojo sem se poskušal spomniti, kako daleč je priimek Gradišnik vraščen v Celje. Fedorjev stari oče je bil prvi nadiučitelj prve slovenske šole. Tega je letos točno sto let. Njegov oče, prav tako Fedor, je trdo stopal

spodarstva. Na pomlad 1954. leta je bil izvoljen za predsednika mestnega ljudskega odbora Celje. Nato je služboval v Ljubljani, se 1958. leta vrnil v Celje, kjer je ustanovil Zavod za napredek gospodarstva in bil vse doslej njegov direktor. Za svoje delo je prejel več priznanj in bil odlikovan.

Velik del svojega življenja je Fedor Gradišnik posvetil športu. Leta 1950 je ustanovil celjsko atletsko društvo, ki je dalo več odličnih atletov in atletinj, bil je trener atletov, trikrat vodil državno atletsko reprezentanco na olimpijske igre, bil smučar in prvi podpredsednik Planske zveze Slovenije.

po očetovih stopinjah; Celje ga je sprejelo za častnega občana. Ta Fedor našega časa pa se je razdelil med Celje, živi zanj in načrtuje. Nekeč sem nekje obral, da so njegove študije o gibanju regionalno-prostorske in gospodarske rasti, o dolgoročnih razvojnih možnostih področij gospodarske in družbene sfere življenja celjske regije in njenih prostorov uporabna izhodišča za sodobno planiranje v teh prostorih...“

Za poldrugi meter svojih študij je naložil na knjižno polico v svoji knjižnici. Na desni je vitrina s priznanji, odlikovanji in odličji ter pohvalami, večina iz časov zlate dobe celjske atletike. JANEZ SEVER

ODMEVI Dejstva, ne pa balada o treh direktorjih na enem stolčku

Skupščina občine Piran je na predlog družbenega pravobranilca samoupravljanja SR Slovenije na seji vseh treh zborov soglasno sprejela odločbo o uvedbi nekaterih začasnih ukrepov v Kmetijski zadrugi Lucija—Portorož po 153. členu slovenske ustave.

Omenjeni predlog družbenega pravobranilca samoupravljanja je izhajal iz ugotovitve, da so v Kmetijski zadrugi Lucija—Portorož že dalj časa bistveno moteni samoupravni odnosi in da na družbeni lastnini nastaja očitna škoda.

Družbeni pravobranilec samoupravljanja se je vključil v razreševanje spornih razmerij v Kmetijski zadrugi Lucija—Portorož spomladi letošnjega leta, potem ko so delavci v TOZD „Kmetijska proizvodnja“ prosili za zaščito njihovih samoupravnih pravic. Te pravice so bile delavcem dejansko kršene, kar se je kazalo zlasti v naslednjem:

— Kmetijska zadruga se ni konstituirala v smislu odločbe Ustavnega sodišča SR Slovenije z dne 13. 5. 1974, ki glasi: „Sklep delovnih ljudi v delovni enoti Vrtnarstvo Sečovlje v Kmetijski zadrugi Lucija—Portorož z dne 3. 12. 1973, da ustanove temeljno organizacijo združenega dela Kmetijska proizvodnja Sečovlje, ni v nasprotju z ustavo in zakonom o konstituiranju organizacij združenega dela, ter njihovemu vpisu v sodni register. Medsebojna razmerja med temeljno organizacijo združenega dela Kmetijska proizvodnja Sečovlje in Kmetijsko zadrugo Lucija—Portorož glede pravic, obveznosti in odgovornosti v zvezi s sklepom o ustanovitvi temeljne organizacije združenega dela se uredijo s samoupravnim sporazumom.“

— delavcem ni bila zagotovljena pravica, da upravljajo delo in poslovanje v organizaciji združenega dela ter odločajo o sredstvih temeljne organizacije združenega dela;

— delavci v TOZD niso imeli pravice, da odločajo o ugotavljanju ter delitvi sredstev za osebno in skupno porabo;

— izvršilni in poslovodni organi so opravljali posamezne zadeve brez ali v nasprotju s sklepi samoupravnih organov;

— poslovodni organi so sprejemali nekatere protizakonite akte.

Z intervencijo družbenega pravobranilca samoupravljanja so bili odpravljani nezakoniti akti in ravnanje posameznikov. Ob njegovem neposrednem

sodelovanju je bil sklenjen tudi samoupravni sporazum med TOZD o združenju v delovno organizacijo Kmetijska zadruga Lucija—Portorož. Kljub vsem prizadevanjem pa ni bilo mogoče realizirati nekaterih bistvenih elementov za uresničevanje tega sporazuma. Predvsem ni bil sprejet gospodarski in razvojni načrt zadruge, na podlagi katerega bi se mogli uresničevati skupni dolgoročni interesi obeh TOZD in zadruge kot celote. Prav tako ni bil dosežen sporazum med TOZD o razdelitvi premoženja.

Vsa dejstva potrjujejo, da je proces sporazumevanja tekel izredno počasi in se končno ustavil zato, ker so bili interesi posameznikov različni, različni pa tudi njihovi pogledi na bodoči razvoj zadruge; medosebni odnosi pa do kraja zaostreni, tako da so postali že žaljivi.

Medtem je očitno nastajala družbena in gospodarska škoda: ni se opravila sanacija breskovega nasada, ni bil pripravljen načrt melioracije zemljišč, dela niso potekala pod enotnim strokovnim vodstvom; vse to pa je nujno negativno vplivalo na storilnost dela in na medsebojne odnose znotraj celotnega kolektiva zadruge.

Delegati občinske skupščine, ki so bili posredno in neposredno priča več let trajajočim sporom v zadrugi, so na seji ocenili, da so v tej delovni organizaciji bistveno moteni samoupravni odnosi, družbeni interesi pa prizadeti v takšni meri, da so izjemni ukrepi utemeljeni. Zahteva delegatov, da se odstavijo poslovodni organi in odstranijo z vodilnih in vodstvenih mest vsi tisti delavci, ki so ovirali samoupravno urejanje odnosov v zadrugi, je bila zelo jasna. Sledila je prepričanja, da je treba z začasnimi ukrepi ustvariti pogoje za samoupravljanje in normalno delo, ne pa namigom, da je s temi ukrepi izrečena nezaupnica samoupravljanju.

Zadeva v zvezi s „Kmetijsko zadrugo Lucija—Portorož“ je bila za družbenega pravobranilca samoupravljanja zaključena s tem, ko je občinska skupščina sprejela ukrepe, s katerimi bodo ustvarjeni pogoji za normalno delo in samoupravljanje. O njej v tem trenutku ne bi kazalo pisati, če tega ne bi terjel članek „Balada o treh direktorjih na enem stolčku“, objavljen v Delavski enotnosti št. 49. V članku je veliko nedorečenega in enostranskega.

Odločba Ustavnega sodišča je v članku povzeta netočno, odločitve drugih sodišč pa postavljene kot vprašljive.

V času izvajanja sprejetih ukrepov bi morala biti prisotna izredno močna in konstruktivna prizadevanja vseh v kolektivu in zunaj njega, da se odnosi in zadruzi uredijo, da se vspostavi red, disciplina, delovno vzdušje, zaupanje in pomaknejo v ozadje in sčasoma v pozabo vsi očitki, zamere, tožbe in obsodbe, ki so jih neutemeljeno in mimo zakonitih poti dajali posamezniki in skupine drug proti drugemu. S tem seveda ne trdimo, da je treba opustiti ugotavljanje odgovornosti posameznikov za nastalo škodo. Nasprotno! Terjamo, da se ta odgovornost ugotovi po zakoniti poti. Stvari pa ne koristi, da se v članku na senzacionalistični način, premalo poučeno, presoja in razsoja. S tem se povzroča, da se oživlja vse tisto osebno, skupinsko, in odvrača sile od ustvarjanja pogojev za boljše delo, samoupravljanje in zdrave medčloveške odnose.

Prizadevanj sindikalne organizacije v Kmetijski zadrugi in občinskega sindikalnega sveta pri urejanju razmer v zadrugi v minulem obdobju seveda ne gre prezreti. Očitno pa so bila ta prizadevanja nezadostna in premalo učinkovita. Kako sicer naj bi razlagali dejstvo, da so se dokazovanja, prepričevanja, kreganje, razprtije, samovolja, tožarjenje in modrovanja v majhnem kolektivu kmetijske zadruge zaključila šele po treh letih in to s sprejemom izjemnih, začasnih ukrepov. Vozel razprtij in samovolje bo kljub sprejetim ukrepom še treba razvozlati s temeljitim političnim delovanjem v kolektivu, ne pa s ponujanjem poenostavljenih modelov organizacije. Ustvariti bo treba pogoje in vzdušje za demokratično razpravo in dogovarjanje ter ustvarjalno in odgovorno delo. Najustreznejši koncept bodoče organiziranosti in povezovanja zadruge se mora izoblikovati in s tem tudi dejansko sprejeti v kolektivni samem. Pri tem pa bo seveda potrebna stvarna konkretna in strokovna pomoč, ne pa pavšalni nasveti. To je tudi pogoj za uspešno izvajanje pomembnih nalog, ki jih Kmetijska zadruga Lucija—Portorož brez dvoma ima v kmetijstvu obale in slovenskem in jugoslovanskem prostoru.

Pomočnica družbenega pravobranilca samoupravljanja SRS
SILVA BAUMAN-CENČIČ

Osnovna organizacija ZK — gibalna sila napredka

Priprave na peto sejo CK ZKS so bile dolgotrajne, saj so trajale kar pol leta. Bile so obsežne in tudi živahne, kajti razgibale so skoraj vse članstvo ZKS. Tako smo v tem času dobili obilico analiz in ugotovitev, kako je z akcijsko učinkovitostjo ZK v celoti in posameznih okoljih. Na seji so zato lahko dokumentirano ugotovili, da je Zveza komunistov Slovenije s svojo dejavnostjo po kongresih ZK uresničila svojo družbeno vlogo in pričakovanja. Komunisti so bili pobudniki in uresničevalci številnih akcij — tistih ob uvajanju novih družbenih odnosov v skladu z ustavo in drugih. S tem ne mislimo na komuniste kot člane ZK, ne gledamo nanje le ozko, temveč širše, kot na aktiviste, ki so tudi člani sindikata, SZDL, ZSMS ali drugih organizacij in društev in ki kot njihovi člani tudi delujejo.

KOMUNIST ZA DE

Prav o tem, o delovanju komunistov kot aktivistov na različnih področjih in območjih, so na seji centralnega komiteja veliko govorili in prav to nalogo ter vlogo članov ZK so tudi posebej poudarili. Tako so na primer ugotovili, da komunisti ne smemo biti zadovoljni z aktivnostjo v lastnih vrstah, temveč se mora aktivnost ZK potjevati le v neprestanem bogatstvu družbenopolitičnega življenja. Komunisti naj bodo gibalna dejavnosti in napredka ne le v družbenopolitičnih organizacijah, katerih člani so, temveč tudi kot delavci v okoljih, kjer so zaposleni, in kot občani ter krajanji v krajevnih skupnostih, kjer živijo. Zaradi boljšega in določnejšega ocenjevanja dejavnosti komunistov so na seji celo rekli, da nobena osnovna organizacija ZK ne zasluži dobre ocene, če v njenem okolju ne delujejo dobro druge organizacije: sindikat, SZDL, ZSMS in druge. Prav tako ali še bolj je pomembno, kako so pri njih razviti delegatski odnosi, kako deluje v njihovem okolju delegatski sistem. S takšnimi razpravami so na seji CK ZKS ponovno podkrepili, da zveza komunistov deluje kot avantgarda med delovnimi ljudmi, skupaj z njimi, ne pa v njihovem imenu ali kot njihov glasnik.

Za takšno svojo vlogo in nalogo pa morajo biti člani ZK usposobljeni. Preslaba usposobljenost članov za njihovo delovanje mal množicami se je v obdobju po kongresih pokazala kot velika slabost. Zato so temu področju dela komunistov na seji posvetili veliko pozornost. Dogovorili so se, da se morajo v prihodnje temeljito organizirati za opravljanje te svoje naloge. Marksistično izobraževanje in usposabljanje je še posebej pomembno za delavce in za mladino, zato je treba ponovno uveljaviti posamezne oblike izobraževanja komunistov iz teh vrst. Ponovno naj bi na primer oživili tako imenovane študijske sestanke, boljše je treba organizirati vse seminarje in partijske šole, še posebej pa je treba med komunisti uveljaviti samoizobraževanje. Organizirane oblike izobraževanja med komunisti lahko dajo komunistom le spodbudo za nadaljnje izpopolnjevanje na določenih področjih ali o posameznih vprašanjih.

Na seji so govorili tudi o organiziranosti ZK kot pogoju za organizirano delovanje komunistov. Na svojih sestankih se komunisti dogovarjajo za akcijo, ki jo potem izpeljejo. Zato so na seji še posebej poudarili pomen osnovne organizacije ZK kot temeljne celice, v kateri se komunisti akcijsko dogovarjajo in usposabljaajo. Prav zato je še vedno aktualno in potrebno prizadevanje za to, da osnovno organizacijo ustanovijo v vsakem okolju, tako v delovnem kot v krajevnih skupnostih. Še vedno je na primer veliko število temeljnih organizacij združenega dela, v katerih ni osnovnih organizacij ZK. V razpravah smo slišali, da je tudi organizacij sindikata neprimerno več kot osnovnih organizacij ZK. Načelo — organizacijo ZK v vsako TOZD — je treba torej še uresničevati in to hkrati s krepitvijo usposobljenosti osnovnih organizacij in komunistov v njih.

Peta seja centralnega komiteja je za nami. Dala nam je veliko konkretnih ugotovitev in sklepov, ki pa nam ne bodo nič koristili, če jih ne bo vsaka občinska in osnovna organizacija ZK prilagodila svojim razmeram in jih potem uresničila.

SONJA TRAMŠEK

KRITIČNA BESEDA NOVOMEŠKIH DELAVCEV O PROGRAMIH SIS

NI VSE ENAKO NUJNO

Če gre za prednost pri financiranju dejavnosti in investicijah, naj jo imajo otroško varstvo, zdravstvo, izobraževanje in socialno skrbstvo

V temeljnih in drugih organizacijah združenega dela novomeške občine so delavci izrekli precej pripomb na osnutek družbenega dogovora o razporejanju dohodka, osebnih dohodkov in nekaterih drugih osebnih prejemkov ter o gibanju, obsegu in strukturi skupne porabe v letošnjem letu; na programe samoupravnih interesnih skupnosti za letos in na osnove načrtov njihovega razvoja do 1980. leta.

Izhodišče za razpravo je bil seveda družbeni dogovor, po katerem naj bi se bruto dohodek gospodarstva v novomeški občini letos povečal poprečno za 12,3 %, sredstva za bruto osebne dohodke pa za 10 % v primerjavi z maso sredstev za osebne dohodke v minulem letu. Pri tem morata osebna in skupna poraba rasti počasneje kot sredstva gospodarstva za reprodukcijo. Ta predvidevanja temeljijo na 7-odstotnem povečanju storilnosti dela in na 5-odstotnem povečanju števila zaposlenih v občini v primerjavi z minulim letom.

PREMALO O ODGOVORNOSTI — IN O OBREMENTIVAH

Skoraj na polovici zborov delovnih ljudi so ugotovili, da dogovor ne opredeljuje dovolj odgovornosti podpisnikov za uresničevanje dogovorjenih nalog posameznih udeležencev. Na vseh zborih v tovarni (Krka), v SGP (Pionir) in v IMV so ugotovili, da stopnje gospodarske rasti in obremenitve gospodarstva v družbenem dogovoru niso v celoti usklajene z realnimi možnostmi gospodarstva v občini, saj nekatere krepko prekoračujejo predvidevanja republiške resolucije in sedanje gospodarske sposobnosti posameznih temeljnih organizacij združenega dela v občini. Prav tako so na več zborih menili, da bi moral dogovor zajeti še financiranje programov krajevnih skupnosti.

meznih temeljnih organizacij združenega dela v občini. Prav tako so na več zborih menili, da bi moral družbeni dogovor zajeti še financiranje programov krajevnih skupnosti.

KDO JE ALI NI ZAPOSTAVLJEN, KDO NAJ BI IMEL PREDNOST

K osnutkom programov dela samoupravnih interesnih skupnosti za prihodnje leto so delavci na večini zborov delovnih ljudi poudarili, da stopnja obremenitve gospodarstva za potrebe interesnih skupnosti v letošnjem letu ne sme biti višja, kot je bila lani. Glede izobraževalne skupnosti so delavci na 18 zborih zahtevali boljše informacije o zbranih in porabljenih sredstvih samopriskupka za graditev osnovnih šol v občini. Na 16 zborih, predvsem v KRKI in IMV, so menili, da bi moral program te interesne skupnosti bolj poudariti oblikovanje centra srednjih šol in organizacijo novih oddelkov srednjih šol kovinarskih in kemičnih strok, ki jih omenjeni delovni organizaciji najbolj potrebuje. Na štirih zborih so predlagali, da bi naj v programu namenili več pozornosti gradnji stanovanj za prosvetne delavce in vzgojiteljice, saj prav zaradi pomanjkanja stanovanj marsikje v občini že občutno primanjkuje teh delavcev. Na posameznih zborih pa so še ugotavljali, da program nekako zastavlja dograditev ali novo gradnjo osnovnih šol in vzgojinarstvenih ustanov v posameznih krajih, kot so Škocjan, Šmarjeta, Vavta vas, Otočec, Žužemberk, Stopiče in še ponekod.

Glede skupnosti otroškega varstva so menili, da bi moral program upoštevati tudi mož-

nosti dvoizmenskega varstva otrok. Zato naj bi to potrebo današnjega časa ovrednotili. Pri programu skupnosti socialnega skrbstva so na večini zborov menili, da je treba čimprej rešiti problem gradnje doma za ostarele občane v novomeški občini. Kar zadeva kulturno skupnost, so predlagali, naj bi le-ta tudi finančno bolj sodelovala pri skupnih akcijah delovnih ljudi in občanov, ki v posameznih krajevnih skupnostih gradijo prostore za kulturne dejavnosti. Na več kot 20 zborih so menili, da je program telesno-kulturne skupnosti preskromen in preveč splošen, da bi ga lahko ocenjevali. Dodali so, da bi morali pri načrtovanju bolj sodelovati s krajevnimi skupnostmi, ker tudi te ponekod načrtujejo ureditev manjših športnih igrišč.

Delovni ljudje so na zborih tudi poudarili, naj bi dobile prednost pri investicijah gradnje zdravstvenega doma v Novem mestu, otroških vrtcev in prostorov za varstvo predšolskih otrok v šolah ter šole in dom za ostarele v Novem mestu. Podobno naj bi pri financiranju dejavnosti za leto 1976 imeli prednost otroško varstvo, zdravstvo, izobraževanje in socialno skrbstvo.

R. Š.

NOVOLETNI POGOVORI Z ZDOMCI

KAKO BO, ČE SE VRNEMO?

Pogovori so bili dobro pripravljene, udeležba slabša, kot so jo pričakovali, vendar so naši delavci, začasno zaposleni na tujem, dobili boljše in jasnejše odgovore na svoja vprašanja.

Ob novem letu so se zvrstili razgovori z našimi delavci, začasno zaposlenimi na tujem. Če naj bi ugotavljali skupne značilnosti teh pomenkov, velja omeniti, da so bile zvečinoma dobro pripravljene, saj so se jih udeležili predstavniki sindikatov, občinskih skupščin, služb za zaposlovanje in socialno zavarovanje, carine in drugi, ki so odgovarjali na vprašanja. Verjetno zaradi izkušnje iz preteklosti, ko so odgovorili na vprašanja, niso dobili zadovoljivih odgovorov ali pojasnil, tokrat ne moremo biti zadovoljni z njihovo udeležbo na teh razgovorih.

Prostor nam žal ne dovoljuje, da bi poročali o vseh ali vsaj o večini pogovorov z delavci, začasno zaposlenimi na tujem. Ker pa je svoje značilnosti za vse, objavljamo le prispevek našega velenjskega dopisnika.

V Dravogradu, od koder je na začetnem delu na tujem kakih 140 članov, so se udeleženci pogovora najbolj zanimali za možnosti zaposlovanja ob vrni-

tvi. Ugotovili so, da posebnih težav pri tem ne bo, saj je v občini oziroma regiji veliko prostih delovnih mest — predvsem za kvalificirane delavce.

V Slovenjem Gradcu so prav tako precej razpravljali o možnostih zaposlovanja delavcev, ki so začasno na tujem, po vrnitvi v domovino. Za kvalificirane delavce ne bo težko najti zaposlitve. Nekateri med njimi se za-

REKIJ SO

PRESEDNIK TITO v no-
voletni poslanici:

V novo leto vstopamo z večjimi možnostmi za uspešnejši in stabilnejši gospodarski razvoj. Zdej smo politično bolj pripravljene in bolj organizirane za izpolnitev zapletenih nalog, ki nas čakajo. Med glavnimi nalogami sta učinkovitejši boj proti inflaciji in bolj razgiban družbeno-gospodarski razvoj v celoti. Pri tem je povečanje produktivnosti dela ena pglavitnih obveznosti vse družbe. Tu je glavni vir nadaljnega družbenega napredka.

Kakor vidimo, čakajo našo družbo velike naloge. Seveda je treba s težavami in navzkrižji računati v vsakem razvoju, zlasti tako dinamičnem, kot je naš in v tako zapletenih mednarodnih razmerah, kot so danes. Prav v njihovem razreševanju je pot nadaljnega napredka. Ne dvomim, da bomo na tej poti tudi v no-

vem letu dosegli pomembne uspehe. To pa seveda nujno, terja še večje prizadevanje vseh sil družbe pri krepitvi naše skupnosti enakopravnih narodov in narodnosti, krepitvi delavskega razreda kot glavnega kohezijskega dejavnika naše dežele, nadaljnji krepitvi jugoslovanske socialistične samoupravne skupnosti.

DR. VLADIMIR BAKARIČ, podpredsednik predsedstva SFRJ, v pogovoru s člani političnega aktiva Niša:

Če se odločamo za reprodukcijske celote, to pomeni, da bomo morali organizirati trg in izpolniti še veliko drugih pogojev. Prav to je pomembno organi-

ratni trg, ne pa prositi za kredite. V naslednjem obdobju veliko pričakujemo od zakona o združenem delu, ki naj bi rešil ali pripomogel k reševanju mnogih problemov. Če vzamemo vašo elektronsko industrijo s 50 različnimi organizacijami, različnimi pogodbami, dogovori in sporazumi, je čutili, da vam manjka določene trdnosti. To boste morali popraviti, urediti je treba splet vprašanj, doseči, da bo družba konkretno delovala z dogovori. Če EI želi premagati težave, mora obvladati jugoslovanski trg in biti na njem izrazito navzoča. Saniranje elektronske industrije je velika stvar, vendar mora EI utirati pot, in to z nadaljnjo modernizacijo celotnega življenja in proizvodnje.

MOMČILO CEMOVIČ, zvezni sekretar za finance, v zveznem zboru skupščine SFRJ:

Da bi preprečili kopičenje neplačenih terjatev in da bi se povečala odgovornost organizacij združenega dela za urejanje dolžniško upniških odnosov, smo sprejeli več predpisov.

Po novih zakonih bomo opustili sedanji sistem fakturirane realizacije. Nova zakona prinašata tudi spremembe, ki so v tem, da je za vzpostavitev dolžniško-upniškega razmerja treba poprej zagotoviti določene pogoje. Kupci blaga in storitev namreč morajo imeti „spričevalo“, da so sposobni navezovati takšno razmerje. S tem „spričevalom“ je mišljeno, da morajo kupci blaga in storitev razpolagati s sredstvi, s katerimi bodo plačali blago in storitve ali

šli v investicijske naložbe. Na drugi strani pa morajo prodajalci blaga in storitev ter izvajalci investicijskih del v dokaz, da so prodali svoje izdelke ali storitve, razpolagati z dokazi, ki jim jih dajo njihovi kupci.

nimajo tudi za možnost sovlaganja pri gradnji manjših obratov oziroma tovarnic. Bolj kot možnosti za ponovno zaposlitev doma pa je udeležence pogovora v središču Mislinjske doline zanimalo, kako bo s priznanjem kvalifikacij, pridobljenih na tujem. Spraševali so tudi, kdaj bodo sklenjene konvencije o socialnem, zdravstvenem in pokojninskem zavarovanju s tistimi državami v Evropi, s katerimi jih še nimamo. Seveda pa so se tudi letos zdomci zanimali za carinske dajatve za premičnine, ko se bodo vračali z začasnega dela na tujem.

Na Ravnah na Koroškem z udeležbo na pogovoru niso bili najbolj zadovoljni. Je pa zato stekel bolj neposreden in zani-

miv pomenek. Ugotovili so, da posebnih težav pri zaposlovanju kvalificiranih delavcev v Mežiški dolini ne bo. Mlajše delavke, ki so začasno na delu na tujem, pa so zanimale možnosti za njihovo zaposlitev, če bi se vrnile domov. Spraševale so tudi o načrtih za odpiranje novih delovnih mest za ženske v ravenski občini.

Tudi na Ravnah so se zdomci zanimali za možnosti sovlaganja pri gradnji manjše tovarne oziroma obrata, kako je z odpiranjem obrtnih delavnic in kakšne so možnosti za zasebno gradnjo stanovanj. Beseda je tekla še o priznanju kvalifikacij, ki so si jih pridobili na tujem, pa še nekaterih drugih vprašanjih.

(EK)

INTEGRALNI TRANSPORT JE GOSPODARSKA
NUJA

ENOTNO IN DOLGOROČNO REŠEVANJE

Sprejeti samoupravni sporazum o racionalizaciji transporta naj bi razreševal probleme pri uvajanju sodobnih metod prevoza blaga — Potrebno pa bo izoblikovati enotno transportno politiko, ki bo uredila pravilna razmerja med posameznimi vrstami prevoza blaga — pomembna naloga — strokovno izobraževanje

Promet, pretok blaga je od nekdanj osnovno gibalno družbenega napredka; danes je njegov pomen zavoljo velikanskega obsega blagovne in neblagovne menjave med deželami še mnogo bolj poudarjen. Zaostajanje posamezne dežele pri uporabi modernih, se pravi hitrejših in cenejših načinov prevoza blaga pomeni tudi zaostajanje v splošnem gospodarskem razvoju. Prav to pa se dogaja pri nas, kljub temu, da se že več let posamezni gospodarski in družbeno-politični dejavniki trudijo, da bi čimbolj in čimhitreje povečali uporabo modernih metod pri pretoku blaga. Zaostanek za gospodarsko in prometno razviti deželami je žal prevelik, poleg tega pa se te sile obsežne in organizacijske ter finančne in tudi tehnične sila težavne naloge lotevamo premalo organizirano, načrtno, premalo celovito; predvsem pa marsikaj sploh niso dovolj doumeli velike nevarnosti za naš gospodarski razvoj, ki se skriva v prepočasnem prilagajanju modernim transportnim tokovom.

NERAZVITE PROMETNE POTI

Naša republika je prometno sila pomembna — prek nje se pretaka blago iz enega dela Evrope v drugega in tudi na druge kontinente, velika večina jugoslovanske blagovne menjave z zahodnoevropskimi deželami gre prek njenih prometnih poti in skorajda vsi turisti, ki prihajajo v Jugoslavijo, pripotujejo prek Slovenije. Tolikšen promet seveda še bolj izpostavlja slabe strani slovenske prometne infrastrukture. Le-ta je tako kot druge v Jugoslaviji slabo razvita, povzročajo počasen pretok blaga in celo zastoje na posameznih prometnih vozliščih. Zavoljo tega marsikateri tovar potuje namesto po najkrajši poti, kar mimo Slovenije, vendar po modernih transportnih poteh in z modernimi transportnimi sredstvi.

Škode pa ne trpimo le zavoljo izgub prenekaterih deviz, ki bi jih iztržili za tranzitni pro-

met. Veliko škodo trpi tudi domače gospodarstvo, saj so zavoljo počasnejšega prevoza izdelkov do kupecov stroški proizvodnje višji, kot bi lahko bili. Dogaja pa se tudi, da zlasti v bolj oddaljene dežele, na primer prekomorske, posamezne pošiljke prispejo precej kasneje, kot je kupec zahteval; le-ta, kajpak, pošiljko pogosto zavrne...

NUJNI UKREPI

Kaj storiti, da ne bi Slovenija v bodočnosti postala prometno izolirana, je znano: s sistemskimi ukrepi, med katerimi naj bi bili tudi prerazdelitev s prometnimi davki pridobljenih sredstev, uvedba prometnih taks za tranzitni tovarni promet, kot je v navadi v drugih deželah (edino korist, ki jo imamo zdaj od tujih tovarnjakov, ki vozijo po naših cestah in nam jih uničujejo, so sredstva, ki jih za hrano in spanje potrebujejo vozniki, preusmeritev tež-

Prevoz blaga po cestah je zavoljo stanja naših cest pa tudi zavoljo gospodarskih učinkov, ki jih dosega, preobsežen. Da bi dosegli pravilno razmerje med obsegom prometa blaga po cestah in drugih prometnih poteh, bomo morali izoblikovati enotno prometno politiko, katere uresničitev bo veljala družbo veliko sredstev.

kih tovorov na dolge razdalje s cest na železnico... Žal pa je zlasti železniško omrežje tako zastarelo, da bo treba v naslednjem srednjeročnem obdobju poskrbeti najprej za usposobitev prog in železniških vozlišč za hitrejši in težji promet; šele potem bo moč začeti hitreje uvajati sodobne transportne sisteme (železniško gospodarstvo sicer vedno bolj uporablja palete in kontejnerje, vendar razmah tega načina transporta brez obsežne modernizacije ne bo možen). Skoraj prav tako velike naloge čakajo družbo tudi pri modernizaciji cestnega omrežja. Seveda bi se bilo treba dogovoriti med republikami, kje bomo gradili moderne železniške in cestne terminale, kje kontejnerske luke. Danes pa se najmanj pet jugoslovanskih pristanišč, od Kopra do Bara, poteguje za gradnjo kontejnerske luke.

VPLIV NA STROŠKE PROIZVODNJE

Toda promet blaga od kraja, kjer je bilo izdelano, do kraja, kjer bo prodano, je le del celotne verige transporta, tako imenovanega integralnega transporta, ki zajema promet od surovine, prek notranjega prometa med proizvodnim procesom, do posredovanja blaga kupcu. Pri tem velja omeniti, da zlasti notranji transport, pretok med proizvodnim procesom nemara od vseh oblik transporta najbolj vpliva na ceno izdelka, na stroške proizvodnje.

Podatki, zbrani v industrijsko razvitih deželah, kažejo, da dosega v

strukturi proizvodne cene stroški notranjega transporta presenetljivo visoke vrednosti: od 10 pa celo do 70 odstotkov proizvodnih stroškov odpade na stroške notranjega prometa. Ob tem so v razvitih deželah tudi izračunali, kolikšen je prihranek zavoljo organiziranega notranjega transporta. V kmetijski proizvodnji se denimo z uvedbo paletizacije zmanjšajo transportni stroški skoraj za polovico. V gradbeništvu pa so lahko zmanjšali tovrstne stroške tudi za 80 odstotkov.

Glede na zmožnosti našega gospodarstva bi bili ti izračuni pri nas najbrže drugačni. Vendar v Sloveniji skorajda nobena delovna organizacija ne izračunava, kolikšen delež v strukturi proizvodne cene odpade na notranji transport. Zavoljo tega imajo še tisti redki, ki se v podjetjih poklicno ukvarjajo z racionalizacijo transporta, znatno težje delo, ker jim manjka že osnovni podatek. Malokatero podjetje je tako samo, brez tuje pomoči, kaj ukrenilo, da bi zmanjšalo te stroške in pocenilo proizvodnjo.

Nedavno tega je slovensko gospodarstvo sprejelo in uveljavilo samoupravni sporazum o racionalizaciji transporta. V tem okviru naj bi organizirano začeli reševati probleme ob uveljavljanju sodobnih načinov prevoza blaga — v tem je kajpak tudi največji pomen sprejetega sporazuma. Nedvomno pa bo treba slej ko prej izoblikovati enotno prometno politiko vsaj za srednjeročno obdobje. Ena izmed pomembnih nalog gospodarstva in tudi gospodarske zbornice pa bo postaviti na noge sistem izobraževanja — tako rednega, kot dopolnilnega — za delavce, ki se ukvarjajo s transportom. Brez ustreznih izšolanih kadrov bomo tudi na tem področju še naprej lahko le pobirali tuje znanje.

RB

DOGOVOR O DELOVNI IN POGODBENI DISCIPLINI

Zadnji dnevi minulega leta so bili tako razgibani, da se novinarji-komentatorji niso mogli pritoževati zavoljo pomanjkanja gradiva. V tem času je zvezna skupščina po dolgotrajnem usklajevanju stališč med republikami, kot je bilo napovedano (24. decembra) sprejela resolucijo o skupni politiki gospodarskega in družbenega razvoja Jugoslavije v letu 1976.

prioritetne dejavnosti, so vanje poleg energetike, proizvodnje surovin in živil, prona in turizma ter pretežno izvozno usmerjenih dejavnosti končno uvrstili tudi cementno industrijo in proizvodnjo lesnih plošč. V zvezi s tem so se delegati dogovorili, naj bo cilj politike naložb predvsem hitrejša spreminjanje strukture proizvodnje v korist zmogljivosti za proizvodnjo energije, osnovnih surovin in reprodukcijskih materialov, živil in drugih pomembnih proizvodov, s katerimi je mogoče v mejah racionalnosti nadomestiti izvoz.

Vsekakor je pomembno, da je bilo doseženo soglasje glede količinskih okvirov primarne denarne emisije ter o konkretnih namenih, za katere bodo uporabljena ta sredstva. Nič manj pomembno ni, da bo obseg primarne emisije in področja, kjer bo le-ta uporabljena, privedel oziroma določil zvezni izvršni svet, ki pa bo v ta namen moral dobiti soglasje republik in obeh pokrajin.

Dogovorjeno je bilo, da sredstva primarne emisije ne bodo uporabljena za naložbe in druge oblike končne porabe razen v izjemnih primerih, o katerih pa se bodo sporazumele republike in pokrajine. Delegati so dosegli soglasje tudi glede selektivnih ciljev kreditno-monetarne politike. Pod temi cilji je treba namreč razumeti spodbujanje izvoza blaga in storitev, ki zagotavlja devizni dotok, usmerjanje uvoza, kreditiranje prodaje opreme v državi in inozemstvu, spodbujanje kmetijske proizvodnje ter oblikovanje zalog osnovnih živil in nujnih tržnih rezerv.

Vsi ti in drugi koristni dogovori, ki smo jih pogrešali v minulih letih, bodo skupaj z resolucijo ostali le besede, če se vsi subjekti v gospodarstvu in zunaj njega ne bodo vedli stabilizacijsko. In če je to priporočilo preveč splošno, ga velja konkretizirati preprosto takole: več in bolje bo treba delati, utrjevati disciplino ne le na delovnih mestih, temveč tudi v poslovnem in družbenopolitičnem življenju. Sestavni del tega življenja so prav dogovori, ki pa smo jih vsaj doslej vse preradi kršili. Pri tem pa se izgovarjali na različne objektivne vzroke.

NANDE ŽUŽEK

GOSPODARSKI KOMENTAR

Po končanih usklajevalnih postopkih so se delegati na skupščinskem zasedanju sporazumeli, naj bi družbeni proizvod v letu 1976 naraščal s stopnjo 5,5%. To predvidevanje pa temelji na treh predpostavkah, katerih uresničitev je odvisna izključno od rasti proizvodnje v industriji in kmetijstvu ter od gibanja v zunanji trgovini. Omenjena rast družbenega proizvoda bo — kot je v resoluciji posebej poudarjeno — dosežena le, če bo industrijska proizvodnja narasla s stopnjo 6%, kmetijska proizvodnja s 4% ter izvoz blaga in storitev s 6,3%.

Prav omenjene predpostavke so zahtevne obveznost za gospodarstvo, če upoštevamo, da so nenormalno visoke zaloge nekaterih vrst blaga zavrle doslej običajno visoko rast industrijske proizvodnje ter da v letu 1975 niso bila izpolnjena predvidevanja glede izvoza, ker so se zaradi recesije skrajno poslabšale možnosti prodaje izdelkov in drugih proizvodov na zahodnih trgih.

Resolucija za leto 1976 je rezultat nekaterih pomembnih dogovorov, med katerimi velja omeniti predvsem dogovor o dopustnem obsegu oziroma rasti dohodkov, ki bodo na voljo za splošno in skupno porabo, dogovor o dejavnostih, ki bodo imele prednost v razvoju oziroma investicijski politiki, ter dogovor o usmerjanju sredstev iz primarne emisije in selektivnih ciljih kreditno monetarne — politike.

Kar zadeva tako imenovane

CELJE

Analiza investicij

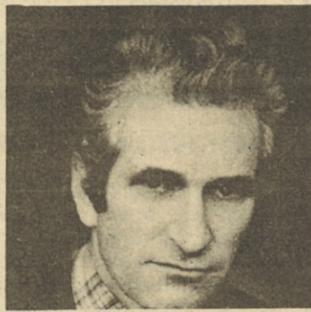
V Celju so dali pod drobnogled učinkovitost večjih investicijskih naložb v zadnjih letih — tistih težko pričakovanih, ki naj bi največ prispevale k modernizaciji, večji proizvodnji, višjemu dohodku.

Poročilo kaže, da so rezultati novih industrijskih obratov precej slabši, kot so investitorji napovedovali, ko je šlo za odločitve in kredite. V Celju dobro vedo, da so za takšne razmere marsikdaj krivi tudi objektivni razlogi, spremenjen gospodarski položaj doma in v svetu, inflacija itd.

Vedo pa tudi, da vsega ni mogoče naprtiti „višjim silam“. Zanimivo in koristno bi najbrž bilo povabiti v nove obrate tudi izdelovalce investicijskih elaboratov in jih soočiti z dejstvi. Naj pogledajo, kje in zakaj je praksa drugačna od zamisli, naj pomagajo, če lahko, in naj svoje postavke zagovarjajo tudi pred delavskimi sveti. Čemu naj bi namreč nosil posledice samo delovni kolektiv investitorja, zakaj pa ne bi (vsaj moralno) odgovarjali tudi tisti, ki so posamezne naložbe predlagali kot dobre poslovne zamisli!

V. K.

LETOŠNJI KRAIGHERJEVI NAGRAJENCI

DR. CVETKO DOPLIHAR, diplomirani veterinar, glavni direktor delovne organizacije Kmetijski kombinat Ptuj, je prejel priznanje za izjemne dosežke trajnejšega pomena v gospodarstvu v letih 1963 do 1975. Izjemno velike so njegove zasluge za utrđitev poslovnih uspehov kombinata, za njegovo samoupravno organiziranost, razvoj kooperacije z individualnimi kmetovalci. Dr. Cvetko Doplihar je uvedel nekatere lastne inovacije, ki so bistveno vplivale na gospodarski uspeh kombinata. Tehnološke in organizacijske spremembe, ki jih je nagrajenec uvajal, niso vplivale samo na pospeševanje in smotrnost vlaganj sredstev kombinata in kmetijskih proizvajalcev, temveč tudi na dvig življenjske ravni v razmeroma slabo razvitih krajih Slovenije, na hitrejšo socializacijo vasi in na večjo socialno varnost kmetov.

Nagrado Borisa Kraigherja je prejel docent dr. MARIN GABROVŠEK, diplomirani inženir metalurgije, direktor sektorja tehnične kontrole in raziskav v železarni Jesenice, in sicer za izjemne dosežke trajnejšega pomena v gospodarstvu v letih od 1952 do 1975. Dr. Gabrovšek je, kot piše v obrazložitvi odločitve komisije za podelitev nagrad, odličen raziskovalec in izredno uspešen povezovalac uporabnih raziskav in proizvodnje. Začetki dejavnosti, zaradi katere je prejel nagrado, segajo še v petdeseta leta. Rezultati nje-

govega dela so pripomogli k zmanjšanju uvoza zahtevnih metalurških proizvodov. Vse njegove raziskave so praktično uporabljene, zavoljo njegovih izsledkov pa so v jeseniški železarni lahko postopoma začeli izdelovati pretežno specialna jekla.

STANKO KRUMPAK, generalni direktor Industrijsko montažnega podjetja IMP iz Ljubljane, je prejel Kraigherjevo nagrado za skoraj 30 let dela v gospodarstvu in za dosežene uspehe. Zlasti v zadnjem obdobju se

je delovna organizacija IMP močno razširila in razvila v eno najpomembnejših podjetij te stroke pri nas. Stanko Krumpak se je v podjetju uspešno zaveznil za povezovanje IMP z delovnimi organizacijami na razvitih ali slabše razvitih področjih Slovenije, kar je zlasti pomembno za gospodarski dvig teh področij in za večje možnosti za zaposlitev tamkajšnjega prebivalstva. Stanku Krumpaku gre tudi zasluga, da v IMP posvečajo veliko pozornost uporabi domače tehnologije in domačega reprodukcijskega materiala, raziskovalnemu delu in štipendiranju.

Iz utemeljitve za podelitev Kraigherjeve nagrade JANEZU POGRAJCU, glavnemu direktorju delovne organizacije Primat iz Maribora razberemo, da je s svojimi organizacijskimi sposobnostmi in skrbjo za izvajanje dobro zastavljene poslovne politike odločilno prispeval k temu, da se je delovna organizacija razvila iz obrtniške v moderno industrijsko podjetje. Primat se je v zadnjih desetih letih razvil v vodilnega proizvajalca opreme za notranji transport in skladišča ter za pralno tehniko

pri nas. Posebej pomembna pa so nagrajenčeva prizadevanja na področju samoupravne organiziranosti delovne organizacije in njene poslovne uspešnosti, zlasti pa je pomemben njegov delež pri ustanavljanju TOZD na manj razvitih področjih.

Dvajset let nadvse uspešnega opravljanja funkcije glavnega direktorja Kartonažne tovarne Ljubljana, v katerih se je to podjetje razvilo v moderno vodeno in opremljeno organizacijo, ter prizadevanja za povečavo slovenske papirne industrije, so bili glavni argumenti za podelitev Kraigherjeve nagrade FRANCU ZUPANČIČU, glavnemu direktorju te organizacije združenega dela. Kolektiv Kartonažne tovarne je pretežno z lastnimi sredstvi moderniziral obrate in gradil nove — velika zasluga nagrajenca pa je, da so novi obrati, oziroma tovarne, zrasle tudi na slabo razvitih področjih Slovenije in tudi v drugih republikah. Rezultat smotrne razvojne politike delovne organizacije so tudi sodobne metode vodenja proizvodnje, ugodni finančni uspehi ter sorazmerno bogat stanovanjski fond.

Ples združuje...

Mercatorjevi upokojenci spet skupaj

Ob koncu minulega leta je sindikalna organizacija Mercatorja priredila že tradicionalno srečanje svojih upokojencev. Že šesto srečanje je bilo to, na katerem so upokojence pozdravili, pogostili in obdarili nekdanji sodelavci. Dokazali so jim, da niso pozabili na svoje tovariše, na delavce, ki so že pred njimi pomagali ustvarjati in širiti podjetje.

Z negotovimi koraki so mnogo pred napovedanim časom stopali povabljeni v dvorano doma JNA v Ljubljani. Oči so jim begale med mizami in iskale sodelavce iz trgovine ali iz skladišča, kjer so bili zaposleni, pa tudi znance iz prejšnjih srečanj.

Pozdravljanju ni bilo ne konca ne kraja.

„O, glej ga, Franca! Kako si kaj? Videti si zdrav. Lani si bil slabši.“

„Ja, ja, izmazal sem se. Pa ti?“

„Tone, kdo pa je tisti, ki sedi zraven Adija?“

„Ali še ne ves? To je naš, no, to je novi direktor Mercatorja.“

Tekma z jajci...

Vmes pa se je jedlo, pilo, plesalo in skratka – zabavalo. „Lepo je, zelo lepo, kot vsako leto. Letos pa je še bolj zabavno in pestro.“ je povedala na koncu Otilija Vidrih, nekdanje prodajalka v trgovini Grnada. „Še posebej mi je všeč, ker se lahko spet srečam z nekdanjimi sodelavci in ker slišim in vem, kako gre Mercatorju danes.“

Nekaj manj kot 300 upokojencev Mercatorja je prišlo na novoletno zabavo v Ljubljani. Za druge pa so srečanja priredili pač tam, kjer so bili zaposleni.

Izmenjava informacij...

»BORBENO« V NOVI GORICI

Kdo se skriva za neusklajenim pravilnikom

V tehničnih službah občinske skupščine veliko hude krvi zaradi nagrajevanja

Med nekaterimi člani delovne skupnosti občinske skupščine v Novi Gorici vlada že nekaj mesecev, tja od lanskega poletja dalje, prava „vojna vihra“. Sodu je izbrlo dno, po njihovem globokem prepričanju in izjavah, v katerih zdaj ne izbirajo več niti besed, nerazumevanje „občinskega vrhu“, ki jih je krepko „udaril“ po njihovih mesečnih plačilnih ovojnicah. Preprosteje povedano: domala vsi delavci v tehničnih službah, teh je med 209-članskim kolektivom novogoriške občine 23, se čutijo krepko prizadeti, odkar je svet delovne skupnosti 23. junija lani dokončno prejel pravilnik o osnovah in merilih za delitev sredstev na osebno in skupno porabo. Val razburjenja med delavci tehničnih služb je povzročila po sprejetju pravilnika odločba o vrednosti delovnih mest v upravi občinske skupščine.

Po tej odločbi se v občinski upravi posamezna delovna mesta vrednotijo po osnovah analitične ocene v neto in bruto točkah. Prav pri tem pa se je „zataknilo“, bolje rečeno, izbruhnilo je negotovanje delavcev tehničnih služb, katerih delovna mesta so bila manj ovrednotena kot pa v drugih oddelkih in službah na občini. Med tistimi, ki se danes čutijo najbolj prizadete in ki – vsaj po njihovih izjavah sodeč – puške ne bodo vrgli v koruzo do „končne zmage“, je tudi Marjan Černigoj, šef tehničnih služb:

LEGLA NEGODOVANJA

„Poglejte, naš interni pravilnik o osnovah in merilih za delitev sredstev za osebno in skupno porabo smo resda potrdili po sprejetju samoupravnega sporazuma o merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov delovnih skupnosti ustavnega sodišča, predstavnih, političnoizvršnih in upravnih organov družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih skupnosti v SR Sloveniji, vendar pa ga nismo uskladjali s slednjim, kar bi bilo nujno potrebno. Tako je prišlo do krepkega razkoraka med našim pravilnikom in republiškim samoupravnim sporazumom zlasti v tistih njenih delih, ki natančno določata – na temelju analitične ocene – vrednost točk za posamična delovna mesta. Tu pa smo delavci tehničnih služb v naši občinski upravi prikrajšani pri plačah, skoraj vsi za nekaj deset tisoč starih dinarjev.“

„Bodite bolj konkretni!“

„Če vztrajate, zakaj ne. Pojdimo po vrsti: moje delovno mesto je, denimo, po našem hišnem pravilniku ovrednoteno s 350 točkami, po republiškem samoupravnem sporazumu pa bi moral „dobiti“ 430 točk; in če upoštevamo, da je vrednost točk pri nas 1126 starih dinarjev, sem vsak mesec prikrajšan za nekaj več kot 88 starih tisočakov. Podobno je tudi z drugimi. Kurjač bi moral imeti 320 točk, njegovo delovno mesto pa je ovrednoteno z 280 točkami, torej je mesečno ob 44 starih tisočakov. Snažlike in vodja kuhinje dobijo vsak mesec v plačilni ovojnici od 30 do 50 starih tisočakov manj, kot bi morali. Najbolj očiteno pa je primer natakanc, ki bi morale dobiti še nekaj deset starih tisočakov več kot drugi prizadeti. Takih razlik med točkovanjem delovnih mest v naši službi in v drugih oddelkih in službah na občini nismo mogli več trpeti!“

PRITOŽBE NE ZALEŽEJO

„Kaj ste napravili?“

„Razumljivo je, da smo se člani delovne skupnosti tehničnih služb pritožili na vse občinske „vrhove“. Najprej smo svojo prizadetost izrazili svojemu predpostavljenemu, načelniku oddelka za obč. upravo (med tem časom je že odšel v pokoj), ki pa se ni zmenil za naše pritožbe. Potem se je problema „lotil“ svet delovne skupnosti (v njem so bili do nedavnega kar štirje načelniki oddelkov, kar pa je bilo protustavno in je moralo sklep o njihovem imenovanju razveljaviti celo ustavno sodišče Slovenije), vendar ga tudi ta ni rešil. Za opozorila in pritožbe se niso dosti zmenile tudi družbenopolitične organizacije v občinski skupščini, zadevo je sicer skušala rešiti osnovna organizacija sindikata, toda tudi njena prizadevanja niso pripeljala daleč. O zadevi smo slednjim obvestili še občinske družbenopolitične organizacije, a spet brez najmanjšega razumevanja. Ko smo uvideli, da ne bomo uspeli niti doma niti zunaj, smo se za svoje pravice poslužili, tako vsaj mislimo prizadeti, zadnje plati. Pritožili smo se na sodišče združenega dela v Novi Gorici in v teh dneh pričakujemo, da bo zadeva dobila svoj epilog.“

Ob tem, po svoje zanimivem, vendar za prizadete nič kaj prijetnem kronološkem zaporedju dogodkov, ki so se do sedaj zvrstili v novogoriški občinski hiši, so nam nekateri med prizadetimi povedali, da se je stvar zapletla v največji meri zaradi skrajno slabih medčloveških odnosov med vodilnimi delavci in drugimi. Ti odnosi baje vladajo na občini že nekaj let. Da je res nekaj na tem, kaže tudi to, da vodilni še danes odločno odklanjajo vsakršen dialog s prizadetimi.

„Zaradi teh razlogov nam pri najboljši volji ni preostalo drugega, kakor da se pritožimo na sodišče združenega dela. Prepričani smo, da bomo s svojo zahtevo uspeli,“ zatrjuje Marjan Černigoj.

Mar je bilo res treba, da so se nezadovoljni člani kolektiva doslej lahko pogovarjali le z „gluhimi“?

IVO VIRNIK

IGO NA PRELOMU

ČE UDARI KAMEN NA KAMEN, SE ISKRI...

Ljubljansko podjetje IGO je že dobro desetletje, dve na dokaj dobrem glasu kot proizvajalec kvalitetnih izdelkov. Javnost je z zadovoljstvom spremljala njegov razvoj iz obrtniške proizvodnje k vse bolj zahtevnejšim programom. Leti pa je, da je prav zaradi takega razvoja prišlo vse skupaj do stopnje, ko je treba plačati „obvezni davek“: prelomiti je namreč treba z obrtniško miselnostjo in se s polnim zaupanjem vreči v industrijsko. Poznavalci takega – prav nič nenavadnega in za naše razmere skorajda nujnega – procesa radi opozarjajo na to, da utegne priti v „prelomnem obdobju“ do težavnih zapletov tako v miselnosti ljudi in v odnosih, ki jih na kratko radi imenujemo „klima“ v delovni organizaciji.

Zdi se, da IGO prav zdaj plačuje davek, na katerega smo namigovali. Teško je oceniti, ali je blizu 400-članski delovni kolektiv na začetku, v sredini ali na koncu plačevanja. Prav gotovo pa to vlogo davkoplačevalca krepko občutita svoji koži.

Lojze Škafar

Janez Smolič

Tone Lovc

Zanimivo je, da Igo ni v opaznih gospodarskih težavah, vendar pozornemu analitiku ne more uiti, da finančni rezultati dela niso tako veliki, kakor bi jih lahko pričakovali, če bi bilo v organizacijskem pogledu vse v redu. Vendar – gospodarjenje v OZD ni v ospredju našega zanimanja, ker je očitno, da je le posledica neurjenih in nerazčiščenih medsebojnih odnosov. Skratka, „klima“ ni zdrava. Preveč je takih, ki „kashiajo“ in nimajo prave vere v skorajšnje ozdravljenje...

DVA VETERANA

Zanimalo nas je, kaj mislijo delavci o razmerah v svojem kolektivu. S čim niste zadovoljni? Kaj mislite, da bi bilo treba najprej storiti? Kako ste zadovoljni s samoupravljanjem? Tako in drugače pogovora. Za sogovornika smo imeli dva člana kolektiva, ki ju ne bi mogli „obsoditi“, da jima je vseeno,

kam in kako gredo razmere, saj sta oba že dobrih 10 let v IGO. Anton Lovc štirinajst in Janez Smolič šestnajst.

Lovc: „Samoupravljanje? Pri nas je osnovno vprašanje, da imamo premalo ljudi, ki bi se resnično zanimali za skupne zadeve, kamor sodi tudi vodenje delovne organizacije. Za večino je pomembnejše, kako plava sam, drugo naj pride pa kar samo od sebe.“

Smolič: „Opozoril bi na nekaj... Če se na zboru delavcev oglašajo ta ali oni z dobrnamernim predlogom, ga lahko tudi sprejmemo, vendar – predlog ostane samo na papirju (ali pa še to ne, če ni zapisnikarja!). Potem smo vedno znova v neumnem položaju, da govorimo venomer o enem in istem. Glejte, neumen je naposled tisti, ki kaj predlaga, saj bi lahko že vnaprej vedel, da se ne bo ničesar premaknilo... Torej, sklepi se morajo izvajati! Kdo je pa za kaj odgovoren, menda že vem?“

MARIBORSKI KLICAJ

PRAVICA DO DELA

Mar res »državljeni druge vrste«?

Nasploš bi lahko našli tudi med nami – ne glede na vse ustavne in zakonite pravice – več državljanov druge vrste, seveda če prištevamo takšnim državljanom tiste, ki imajo omejene pravice ali so kakorkoli ogroženi ali prizadeti. Med najštevilnejše takšne državljanje sodijo dvomno tisti, ki nimajo stanovanja, pa tudi tisti, ki so zunaj delovnega razmerja, ali kot jim pravimo nezaposleni.

Seveda je tudi brezposelnih več vrst. So taki, ki so prostovoljno brez dela, in taki, ki bi radi oziroma celo morali delati, pa ne najdejo zaposlitve. Tudi med slednjimi so razlike: nekateri so že bili zaposleni, pa so delo iz najrazličnejših razlogov izgubili; drugi spet so šele končali šolanje in še niso mogli najti zaposlitve. In prav slednjim naj velja današnje razmišljanje.

Še ni tako dolgo tega, ko je bil položaj teh mladih ljudi še mnogo težji. Ker niso več obiskovali šol in se še niso vključili v delo, so dejansko „obviseli“ v praznem prostoru – še celo zdravstveno zavarovani niso bili! To veliko pomankljivost smo sicer v Sloveniji odpravili. Mladi, ki so končali šolanje in bi se radi zaposlili in se seveda rado prijavljajo pri skupnosti za zaposlovanje, imajo pravico do zdravstvenega varstva, tako kot tisti nezaposleni, ki so že bili zaposleni.

Toda samo zdravstveno varstvo še ne pomeni enakopravnosti. Pravica do dela ostaja odkrnjena in s tem vse pravice državljanja, ki izhajajo iz dela. Teh pravic pa je mnogo in so zelo po-

membe – prav mlademu človeku potrebne za uveljavljanje lastne osebnosti. Kljub temu pa, da pri nas še vedno primanjkuje delavcev, odstotek nezaposlenih pri nas ni tako majhen. Pri tem je značilno, da je ta odstotek v mariborski regiji, ki obsega občine Maribor, Ptuj, Ormož, Lenart in Slovensko Bistrico, višji kot je republiški povprečje (2,2% v republiki in 1,4%). Med vsemimi nezaposlenimi v mariborski regiji je 51,5% – torej več kot polovica – mladih do 26 let. Vsiok je tudi odstotek tistih, ki prvič iščejo zaposlitev: 34,1% ali več kot vsak tretji! Invalidnih oseb ali oseb, ki jih je sicer zelo težko zaposliti, je dobra osmina, to se pravi 13,4%. Največji je seveda delež nepriljubljenih in samo priučeni delavcev: tej je 81,6% – in med njimi je spet večina mladih ljudi in seveda žensk.

Poglavje o ženskah je takrat, ko govorimo o zaposlovanju, še posebej pomembno! Nimamo podatkov, koliko moških delovnih mest je razpisanih v najrazličnejših natečajih in koliko žensk. Toda je sam brez poglobljene in temeljite preprave, daje ta odnos katastrofalen. So pa na voljo zanimivi podatki skupnosti za zaposlovanje v Mariboru o prostih učnih mestih za leto 1975. Končni zbir je porazen: od 1747 prostih učnih mest je porazen: od 1975 prostih učnih mest je leta 1975 bilo na voljo ženskam le 18,3% ali vsega 320. Le 30 delovnih mest je takšnih, kjer sta lahko zaposlena oba spola.

Kaj naj torej naredi dekle, ki konča osemletko in bi se rado izučilo kakšnega poklica?

SAMO PODPORA?

Za boljše razumevanje stvari moramo povedati, da marsikdo v IGO opozarja na to, kako samoupravno življenje resnično ni prav učinkovito. Predsednika delavskega sveta ta čas sploh nimajo, temveč le „vršila dolžnosti“, delavska kontrola se praktično ni premaknila, prejšnji predsednik sindikata je odstopil pred iztekom mandata... Govorimo lahko o splošnem pojavu, da nihče noče prevzeti odgovorne funkcije, ker si misli: „Zakaj bi se pa po nepotrebnem izpostavil, če je vprašanje, kje naj dobim pravo podporo za svoja prizadevanja?“

Morda se tudi v tem in takem razmišljanju skriva osnovni odgovor na vprašanje, zakaj se v IGO stvari nikakor nečenoje prav premakniti... Ne vemo niti ne trdimo, vendar se nam tako razmišljanje vsiljuje kot najbolj „razumljiv izhod“.

Lovc: „Pri nas smo zelo zanemarili kadrovsko politiko. Dejstvo je, da med proizvodnjo in skupnimi službami ni prave povezave. Zdj ne vem, ali „oni“ nočejo, se jim ne ljubi ali pa ne znajo... Rezultat je pa navsezadnje vedno enak...“

Na zidu smo opazili zanimivo „drob-njarijo“: karikaturo iz nekega časopisa. Njeno bistvo je bilo v tem, da novotar izjavlja, kako njegov predlog pač ni bil sprejet zavoljo zavisti, čeprav je bila smiselnost predloga nesporna.

Lovc: „To je obesil na zid moj sosed. Pred časom je predlagal zelo koristno izboljšavo, vendar se v naši tehnični službi niso zganili. Vse kaže, da zato, ker se ne spodobijo, da bi se nekdo od spodaj domislil česa pametnega. Zavzemam se za znanje in strokovnjake – saj trdim, da imamo le-teh pri nas premalo – vendar mora znanje najti potrditve v delu!“

Smolič: „Ljudje iz uprave se večkrat vrtijo med nami... Brez prave potrebe? Če imajo čas za to, potem ni res, da nimajo časa za opravljanje dela, zaradi katerega jih imamo!“

Omenili smo „beg od funkcij“. Predvsem nas je zanimalo, kako je ta čas v sindikalni organizaciji, ki je po vsej verjetnosti – vsaj teoretično – edina prava sila v IGO, ki lahko bistveno vpliva na spreminjanje sedanjih razmer. Spodbudno je bilo že to, da se novi predsednik IO osnovne organizacije Lojze Škafar ob lanski „nadomestni izvolitvi“ ni otepal dela.

„Torej?“

„Če sem sprejel funkcijo, pomeni, da verjamem v to, da lahko sindikat tudi resnično kaj naredi pri nas. Napravili smo si delovni načrt in ga nameravamo tudi izpeljati.“

„Sprehodili smo se skozi načrt in ugotovili, da se je resnično „zapičil“ v nekatere poglavite gordijske vozle. Nameravamo pripraviti politično oceno stopnje samoupravljanja in še posebej preveriti, kako delavci lahko vplivajo na nagrajevanje. Mimogrede naj omenimo, da prav ta mesec „teče“ prvi poskus novega sporazuma o delitvi dohodka. Delavci so v skrbeh, ker je „teorija

eno“, prakse pa še ne morejo prav vzeti v roke...“

Sindikat se namerava še posebej zavzeti za stabilizacijski program in sploh za boljše gospodarjenje. K temu prav gotovo sodi tudi zahteva, da mora vsak opravljati svoje delo in biti zanj odgovoren pred skupnostjo. Prav gotovo – z rezultati in z izpolnjevanjem sklepov samoupravnih organov!

Morda za zaključek: v kratkem bodo v IGO izvolili nove samoupravne organe in ob optimizmu, ki veje iz programa dela sindikalne organizacije, bi lahko pričakovali, da bo občijana reakcija na vsakodnevna vprašanja, češ „saj je vseeno“, počasi odšla z dnevnega reda. Navsezadnje se bodo morali tudi v IGO prebiti do spoznanja, da bodo morali delo opraviti v prvi vrsti sami – če že bo kdo kaj naredil. In – naj se povzremo na „klimo“ – ne more je ustvariti en sam človek s tem, da je ali pa ga ni, temveč je to stvar vseh dejavnih in dobronamernih članov kolektiva.

IGO TRATNIK

NOVATORSTVO V DEKORATIVNI

TKALSKI STROJI KOT KONJČEK

Pot Vinka Bezlaja od kurjača do specialista za tkalske stroje – Veselje, spodbuda in še kaj...

Kazalo je, da bom moral precej časa čakati na svojega sogovornika, kajti že vnaprej se me opozorili, da Vinka Bezlaja, znanega novatorja v ljubljanski Dekorativni inštruktorja bodočih vzdrževalcev strojev in tehnologov, najhitreje dobiš ob tkalnih strojih z njegovimi sodelavci, lahko pa bi se primerilo, da bi ga kdo ustavljal tudi na poti v upravno zgradbo, kjer sva bila dogovorjena, saj je Vinko tudi marljiv družbenopolitični delavec in sekretar osnovne organizacije ZK v TOZD surova tkalina.

Pred dobrimi trindvajsetimi leti se je Vinko Bezljaj zaposlil v Dekorativni kot kurjača in po dveh letih postal vzdrževalec tkalskih strojev. Po poklicu je namreč ključavničar. Tkalski stroji so postali predmet njegovega študija. Popravljal jih je ter jih usposabljal za tkanje vse bolj zahtevnih tkanin.

Kako je pravzaprav postal novator?

„Moje novatorsko delo se je začelo pred dobrimi desetimi leti, ko je naša tovarna kupila od italijanske tvrdke Smith prva dva tkalska stroja. Ker sem znal tudi nekaj italijanščine, so me poslali na strokovno izpopolnjevanje v Italijo in od takrat se ukvarjam s temi stroji. Ker smo kupovali cedalje več teh strojev, ki jih svedva sam nisem mogel več vzdrževati, sem dobil nalogo, da sproti usposabljam nove vzdrževalce. Uspešno nam je iztisnil iz strojev željeno količino in tudi kakovost tkanin in hkrati ovrzeli neznanje, ki so ga nekateri ob ekskurzijah kazali do njih,“ pravi Vinko Bezljaj.

S preudržljivo tkalskega stroja, ki jo je predlagal Vinko Bezljaj, so na njih začeli tiskati in prebiti do spoznanja, da bodo morali delo opraviti v prvi vrsti sami – če že bo kdo kaj naredil. In – naj se povzremo na „klimo“ – ne more je ustvariti en sam človek s tem, da je ali pa ga ni, temveč je to stvar vseh dejavnih in dobronamernih članov kolektiva.

Delavci so v skrbeh, ker je „teorija

programu Dekorativne pa je izdelava tkanin iz volzličastih prej zelo pomembna. Presenečeni so bili celo proizvajalci strojev in dali Dekorativni priznanje za dosežen uspeh njihovega delavca.

Pred šestimi leti je Vinko Bezljaj nadomestil zapleten pogon aparature za obsukavanje vozlov pri tkaninah s preprostim čiščenjem s svojo iznajdbo omogočil lažje delo pri stroju in zmanjšanje uvoza rezervnih delov za Smithove tkalske stroje.

Zadnja večja novost pa je iz minulega leta. Imeli so stalne težave z najnovejšimi stroji, kajti na mehhanizmu, ki podaja votek, se je neprestano trgala plastična

karta. V tkaninah so bile sicer nevidne napake, ki pa jih je bilo potrebno odpraviti, saj je prav s kakovostjo svojih izdelkov Dekorativna obvladala tržišče ter uspela na tujem. Vinko Bezljaj je povečal število posebnih ploščic v prizmi pri podajalnem aparatu votka. Napake so bile odpravljene, Vinko in njegove sodelavci pa so si oddahnili, saj jim je uspelo odpraviti ozko grlo in težave v proizvodnji.

Kako „udomačene“ imajo v Dekorativni Smithove tkalske stroje, kar je v pretežni meri zaslug našega sogovornika, zgovorno pričča tudi lanski nakup že rabljenih strojev. V nekaterih naših tovarnah z njimi niso bili zadovoljni, čeprav so obratovali šele leto dni. Vzdrževalci in tehnologi Dekorativne so jih pogledali, predvideli potrebna popravila in predlagali nakup. Danes ti stroji zelo dobro služijo v proizvodnji, kajti „v rokah“ jih je imela Vinkova skupina vzdrževalcev.

Našli smo le nekaj najpomembnejših izboljšav novatorja Vinka Bezlaja iz Dekorativne, kajti bilo jih je več. Samo ima lepo število priznanj za svoje novatorsko delo, kajti njegov kolektiv zna ceniti pridobitve tihih in pridnih delavcev – novatorjev.

„Čeprav doslej še nismo imeli dobro urejenega pravilnika o novatorstvu, pa je pri nas ta dejavnost zelo razvita. Samo lani je prijavilo izboljšavo dvajset naših delavcev. Številka je morda višja tudi zaradi tega, ker je bilo lani leto inovacij, vendar pa ob tem vseeno ne smemo pozabiti na celo vrsto izboljšav, ki so bile opravljene, a niso nikjer zabeležene. Vsako priznanje dobro delo, vendar pa je pri takšnem številu predlaganih uspešnih rešitev potrebna pri ocenjevanju večje ali manjše koristnosti precejšnja previdnost, kajti nechte se lahko

komu stori krivica. Če so kriteriji za nagrade jasni, čeprav to ne bi smela biti glavna spodbuda za novatorsko delo, potem je treba dati tistemu, ki je ponudil uspešnejšo in boljše rešitev, večje priznanje. Sam sicer nisem opazil svojih sodelavcev nobene zavisti, vendar pa je nov pravilnik nujen in še kako potreben za razvoj te dejavnosti,“ pravi Vinko Bezljaj.

Kronist, ki bo nekoč opisoval življenje in delo v Dekorativni, ne bo mogel mimo imena Vinka Bezlaja. Skromnega, poštenega in zelo delovnega člana kolektiva, ki mu je Vinko predan z dušo in srcem.

M. HORVAT

CELICA POD DROBNOGLEDOM

ŠE MARSIKAJ BO TREBA SPREMENITI

Kaj sodijo člani in sindikalni aktivisti v Ljubljanski tovarni »Pletenina« o dejavnosti njihove sindikalne organizacije

„Zdaj je sindikat bolj naš; poprej smo imeli le eno osnovno organizacijo, od lanskega leta pa jih imamo pet in naša mnenja, stališča in predloge bolj upoštevajo kot pred leti.“ Naj tej ugotovitvi Franca Hribarja, predsednika konference osnovnih sindikalnih organizacij v Pletenini, je temeljila vsa naša nadaljnja razprava.

BLIŽE DELAVCU

Najprej sem skušal ugotoviti, kaj je koristnega prinesla reorganizacija sindikata, o kateri mi je poprej govoril predsednik.

Pripovedovali so mi o nekdanjem delu njihovega sindikata. Kakih 850 delavcev je imelo le eno osnovno organizacijo in sindikat je bil nekakšna institucija, ki naj bi skrbelo za delav-

ne organizacije so povsem samostojne, na sestankih konference pa se dogovarjamo le o tistih nalogah, ki zadevajo vse podjetje.“

Zdaj aktivno dela v sindikalni organizaciji veliko več ljudi kot poprej.

„Pa vendar je še vedno premalo zanimanja.“

Vsi so se v svojih pripovedih ustavili pri tej ugotovitvi.

KAKO OBLIKOVATI SAMOUPRAVNO ZAVEST

Govorili so o pomanjkljivi samoupravni zavesti delavcev. Najprej so me opozorili, da dela pri njih le kakih sto moških, „vse drugo so ženske“; le-te pa imajo obilo družinskih skrbi in nimajo kdo ve kaj časa za

Potem smo skušali poiskati vzroke teh težav.

DINAR ŠE NI LAST DELAVCEV, KI SO GA USTVARILI

V Pletenini nimajo temeljnih organizacij. Menda so vsi njihovi obrati tolikanj „povezani“, proizvodno odvisni drug od drugega, da je prevladala težnja po enoviti organizaciji združenega dela. Temeljnih organizacij torej niso ustanovili, oblikovali pa so 9 zborov proizvajalcev, na katerih se lahko delavci pomenijo o vsem pomembnem, kar zadeva njihove obrate in celotno podjetje.

„Zbori so osnovne enote naše samouprave“, je pripovedoval Herman Bole, direktor splošnega sektorja.

še te bi lahko našteval na prste ene roke.

Med pogovorom z Dragico Janežičevo pa sem vendarle našel odgovor na poprej zastavljeno vprašanje: kaj storiti, da bi bilo med delavci več zanimanja za samoupravljanje in hkrati tudi za sindikalno dejavnost.

„Dinar, ki ga ustvarimo v našem obratu ali v proizvodni enoti, gre zdaj v centralno blagajno. Osebnih dohodkov so odvisni od uspeha vseh (razen, seveda, od individualnih norm), učinek obrata pa se zgubi v skupni blagajni. Zato na naših sestankih lahko govorimo le, kako naj bi najbolj preudarno delili skupna sredstva, svojega denarja pa nimamo. Najbrž bo treba še marsikaj storiti, da bi vsakdo vedel, koliko koristnega je naredil, da bi to vedela tudi proizvodna enota, in da bi njena večja storilnost in boljša organizacija dela vplivala na višino osebnih dohodkov. Zanimanje za večji učinek je torej zdaj odvisno le od tako imenovane večje zavesti, nimamo pa dovolj materialne spodbude.“

KAJ STORITI?

Na nedavnih sestankih zborov proizvajalcev so v Pletenini spet govorili o možnostih za ustanovitev temeljnih organizacij in vedno več delavcev se ogreva za to zamisel. Z zavodom za produktivnost dela so se že dogovorili, da bo podrobno proučil vse njihove proizvodne, poslovne in tehnološke probleme, še zlasti pa možnosti, da bi v delovnih enotah ali v obratih oblikovali in delili dohodek.

„Ko bomo zbrali vse to gradivo in ko bomo vedeli, koliko je neko delo vredno, hkrati pa naredili cenik del in analitično oceno delovnih mest, bomo prej ali slej morali zagotoviti delavsko samoupravo tudi v obratih in delovnih enotah, pa naj se imenujejo temeljne organizacije ali ne.“

„Vemo, kaj nam še manjka“, je dejal Franc Hribar. „In vemo tudi, da nam tega nihče ne bo podarili. Radi bi tudi pri nas zagotovili vse tisto, o čemer je pred dobrim letom dni sklepal 8. kongres slovenskih sindikatov. Tamkaj je bilo rečeno: Sindikat smo vsi delavci! Saj smo res, vendar se zdaj marsikdo med nami tega še ne zaveda. Tega spoznanja pa ni mogoče uresničiti zgolj s šolami, tečajji in seminarji; samoupravno znanje je lahko le rezultat samoupravne prakse.“

JANEZ VOLJC

Herman Bole: „Zbori so postali osnovne enote naše samouprave.“

Dragica Janežič: „Za nekatere je sestanek le breme, ne pa korist.“

Franc Hribar: „Premalo je zanimanja za sindikalno delo.“

ce in za uresničevanje njihovih interesov. Izvršni odbor sindikalne podružnice je sprejel tako imenovano sindikalna stališča, ki jih je potlej bolj ali manj uspešno zagovarjal na sejah delavskega sveta, članske sestanke pa so sklicevali zgolj za to, da bi delavce obvestili o sklepu, ki so jih sprejemala vodstva družbenopolitičnih organizacij in delavski svet podjetja.

„Maja lani smo sklenili, da bomo začeli delati po novem,“ je dejal Franc Hribar. „Ustanovili smo osnovne organizacije, izvolili njihove izvršne odbore in skupno konferenco, v kateri so predsedniki podružnic, po en delegat iz vsake osnovne organizacije in delegati v republiškem svetu sindikatov. Osnov-

družbene zadeve in mnoge tudi premalo vedo, kaj naj kot samoupravljavke delajo.“

Dragica Janežič, šivilja v srednji konfekciji in predsednica osnovne sindikalne organizacije, je to mnenje potrdila:

„Veste, nekatere so bolne, kar precej pa jih je, ki se za sindikalno delo ne zanimajo, vsaj tako pravijo. Hodijo v tovarno, bi dobile plačo in vse drugo, kar sodi delavcu. Premalo pa je zavesti. Saj se dogovarjamo in pogovarjamo, včasih med malico, ali pa na sindikalnih sestankih (sklicujemo jih skoraj vsak mesec), sestajamo se ob koncu prve izmene in ob začetku dela druge izmene, torej so lahko vsi navzoči; pa je za nekatere sestanek le breme, ne pa korist.“

NAŠI PRIJATELJI LJUBICA PAVLINC, Prevoznništvo Celje

MORDA BO ODSLEJ VELIKO BOLJE?

Ljubica Pavlinc dela v celjskem Prevozništvu. Zmotili smo jo sredi dela v upravnem poslopiju tega delovnega kolektiva.

„Oprostite, mislila sem, da ste prišli zaradi poverjeništa. Veste, naši naročniki se pogosto pritožujejo zaradi dostave časopisa. Ne vem, kdo je kriv, toda včasih se časopis preprosto izgubi,“ nas je takoj v začetku usmerila na najbolj žgoč problem, ki nas vse skupaj pesti.

Tovarišica Pavlincova je že osem let naša poverjenica. Pred leti, ko naročniki Delavske enotnosti še niso dobivali po pošti, je imela z razpečevanjem časopisa mnogo dela. Njen kolektiv tvorijo zvečina vozniki, ki so s svojimi vozili najpogosteje na poti, zato je

morala časopis vedno shranjevati do takrat, ko se je naročnik vrnil v podjetje. Tako se je nemalokrat zgodilo, da je naročnik dobil skupaj tudi dve ali celo tri številke časopisa.

„Prej, ko časopisi še niso bili tako dragi, je bilo marsikomu to vseeno. Zdaj pa naročnik hoče časopis takoj, kar je tudi njegova pravica. Povem vam pa, da je s tem kar precej dela. Ljudje se pogosto selijo, to potegne za sabo pisarjenje in vse drugo. Žal je naše kontaktiranje z naročniškim oddelkom pomanjkljivo. Pogosto na naše pritožbe ne dobimo odgovora. Mogoče bo zdaj bolje.“

Ko se že pogovarjamo o tem, naj vam zaupam še eno kritiko. Nekoč, pred leti, ste imeli veliko akcijo za zbi-

ranje novih naročnikov. Najpridnejši so bili izžrebani za nagrade. Bila sem med izžrebanci. Dobila sem za nagrado potovanje z letalom v Dubrovnik. Žal na ta račun Dubrovnik nisem videla, ker baje Inex Adria ne vzdržuje več te proge. Ponudili so mi zamenjavo, potovala bi naj v Beograd...“

Ljubica Pavlinc je že 27 let zaposlena, ima enega otroka. Svoje delo si je uspešno porazdelila tako, da ji ostane nekaj časa tudi za družbeno aktivnost. Kaže, da nima dlake na jeziku, saj je med pogovorom načela prenekateri problem. Osvrknila je tudi može, ki sicer dovoljujejo ženski emancipiranost, v resnici pa le malo bremen snamejo z njenih ramen.

„Delo v kolektivu, nato dom – tako ti preostane le malo časa za drugo življenje. Če pa končno le uspeš najti nekaj prostega časa, si že tako utrujen, da se ti nič več ne ljubi. Tako se življenje izteka mimo tebe, ti pa ostajaš na stranskem tiru. Pa kaj bi...“

novice iz osnovnih organizacij

JESENICE

ČETRT STOLETJA USPEŠNEGA DELA

Delavci SGP Sava Jesenice so zadnje dni decembra proslavili 25-letnico obstoja in uspešnega dela svoje delovne organizacije. Osrednjo proslavo so priredili 26. decembra v Festivalni dvorani na Bledu. Slavnostni govor je prebral Franc Vončina, predsednik sindikalne organizacije, ki je orisal prehojeno pot in številne uspehe pri gradnji stanovanj, šol, cest, industrijskih in

drugih objektov na Gorenjskem in v Ljubljani. Potlej je Jernej Vrevc, predsednik delavskega sveta, izročil priznanja 17 delavcem, ki so posebno zaslužni za napredek delovne organizacije, in 33 delavcem, ki delajo v tem podjetju deset in več let.

Po proslavi so za vse delavce in goste pripravili v hotelu „Jelovica“ prijateljsko srečanje. – B. B.

MUTA OB DRAVI

SREČANJE Z UPOKOJENCI

Tovarniška konferenca osnovnih organizacij sindikata Gorenje – Muta se ob vsakem novem letu spomni svojih nekdanjih delavcev in delavk. Letos so kakih 150 upokojenih kovačev in livarjev popeljali v Velenje,

kjer so si ogledali tovarno gospodinjstvo opreme. Upokojenci tovarne Gorenje–Muta so se med potjo ustavili tudi v Slovenem Gradcu, kjer so si ogledali razstavo „Mir 75“. – H. J.

VELENJE

RUDARSKI DEDEK MRIZ

V prostorih Delavskega kluba Velenje je bil 28. decembra lani tradicionalni novoletni sprejem za otroke in žene ponosnih velenjskih rudarjev, ki sta ga pripravili konferenci osnovnih organizacij sindikata Rudarsko–elektroenergetskega kombinata in Rudnika lignita v Velenju. Otroke in njihove matere sta pozdravila Ivo Kadliček in Jože Suhel ter jim zaželela v novem letu kar največ zadovoljstva. Potlej je 37 otrok, katerih očete so mnogi prezgodaj končali svojo življenjsko pot v jamah

šaleškega podzemlja, obdaril dedek Mriz. Izročil jim je novoletna darila velenjskih rudarjev, vsakemu paket v vrednosti 1.200 dinarjev. Še zlasti so bili teh daril veseli najmlajši: dveletna Silva Kumer, triletna Cvetka Črep in štiriletni Damir Ograjenšek.

Pred novim letom so predstavniki rudarsko–elektroenergetskega kombinata obiskali tudi vse tiste člane delovne skupnosti, ki dalj časa bolujejo, jim zaželeli v novem letu več zdravja in jih obdarili. –(po)

VELENJE

DOGOVOR O AKCIJSKEM PROGRAMU

V drugi polovici decembra lani je bil v tovarni gospodinjstva opreme v Velenju dvodnevni seminar predstavnikov družbenopolitičnih organizacij, ki delujejo v SOZD Gorenje in na katerega so prišli sekretarji tovarniških konferenc zveze komunistov, predsedniki zveze sindikatov in predsedniki zveze socialistične mladine iz Gorenja v Velenju, iz Subotice, Mute ob Dravi, Slovenjega Gradca, Soštanja, Gornje Radgone, Lendave, Ruš pri Mariboru, Kikinde in Sombora.

Na seminarju sta poročala o lanskeoletnem gospodarjenju generalni direktor Ivo Atelšek in

pomočnik generalnega direktorja za marketing Avgust Jeriha. Govorili so tudi o izhodiščih srednjeročnega razvojnega načrta Združenih industrijskih podjetij Gorenje za obdobje 1976–1980 in razpravljali o novih samoupravnih sporazumih, ki bodo urejali medsebojne odnose, o pogojih gospodarjenja in o razvojnih programih.

Po seminarju so se ločejo sestali sekretarji ZK in predsedniki sindikata ter mladine in se dogovorili o akcijskem programu družbenopolitičnih organizacij za nadaljnji razvoj samoupravnih odnosov in uresničevanje nove ustave. – H. JERICIC

poverjeniki DE

1. LJUBICA PAVLINC
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.

Ob koncu nam je še zaupala, da delavci radi segajo po Delavski enotnosti, ker je v njej prenekateri problem, ki tudi njih žuli. Tako si bogate svoje znanje in se osveščajo svojih pravic.

„Samoupravljanje ni enostavna stvar. Biti samoupravljavec pomeni široko razgledanost, da se lahko tvorno vključuješ v razprave in v resnici krojiš politiko gospodarjenja. Če je temu tako, potem odpadejo tudi očitki, da nam drugi vsiljujejo svojo politiko in da so sestanki samo za potrditev že vnaprej zmenjenih in določenih sklepov, delavci pa samo za delo in za dviganje rok.“

V SLOVENIJI IMAMO SEDAJ ŠTIRI POSEBNE IZOBRAŽEVALNE SKUPNOSTI

PREVZEMAJO ODGOVORNOSTI

Skupščina SR Slovenije je na osnovi ustave SRS razglasila decembra 1974. leta zakon o izobraževalnih skupnostih. Zakon določa, da se poleg občinskih in republiške izobraževalne skupnosti ustanovijo še posebne izobraževalne skupnosti na tistih področjih, kjer so za to pogoji.

Lani smo imeli v Sloveniji le dve takšni posebni izobraževalni skupnosti: za gozdarstvo in za agroživlilstvo. Tik pred iztekom minulega leta, sredi decembra, pa sta bili ustanovljeni še dve: za usnjarsko in usnjarsko-predelovalno stroko in za tekstilno stroko. Ti dve novi izobraževalni skupnosti sta hkrati prvi izobraževalni skupnosti s področja industrije.

Na obeh ustanovnih skupščinah so delegati izvolili organe skupnosti in svoji delegaciji za skupščino izobraževalne skupnosti Slovenije. Sprejeli so skupščinske dokumente, med njimi so izrednega pomena programske zasnove obeh skupnosti. Te so usklajene z zasnovo srednjeročnega načrta vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji za obdobje od 1976 do 1980 leta, zato tudi že nakazujejo prioritete naloge pri vzgoji manjkajočih tehniških kadrov. Z ustanovitvijo posebnih izobraževalnih skupnosti so delavci tako tekstilne kot tudi usnjarske in usnjarsko-predelovalne stroke storili prvi korak uresničevanja stališč 10. kongresa ZKJ in 7. kongresa ZKS, ki sta se v svojih sklepnih dokumentih zavzela za nove odnose v združenem delu in za večji pomen izobraževanja v njem.

Želja po učinkovitejšem organiziranju in delovanju usmerjenega izobraževanja je bila že zelo dolgo prisotna v sindikatu delavcev industrije in rudarstva. Tako je republiški odbor tega sindikata že decembra 1973. leta (za tekstilce) oziroma marca 1974 (za usnjarske) dal pristojnima svetoma pri gospodarski zbornici SRS priporočilo, naj imenujeta iniciativna odbora za ustanovitev posebne izobraževalne skupnosti za tekstilno stroko oziroma za usnjarsko in usnjarsko-predelovalno stroko.

IZREDEN ODZIV ZAJINTERESIRANIH DELAVCEV

Obsežne priprave na ustanovitev teh dveh izobraževalnih skupnosti so bile očitno dobro

opravljene. K samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi izobraževalne skupnosti za usnjarsko in usnjarsko-predelovalno stroko je pristopilo 13 do 16 delovnih organizacij s 93,5 % zaposlenimi v stroki, pristopilo je 5 od 9 obrtnih organizacij in 4 izobraževalne organizacije, vključno s TOZD za kemijo FNT. K samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi izobraževalne skupnosti za tekstilno stroko pa je pristopilo 56 od 70 delovnih organizacij tekstilne stroke z nekaj več kot 90 % zaposlenimi v stroki, od 39 obrtnih organizacij je pristopilo 17 večjih, sporazum je podpisalo 13 izobraževalnih organizacij, vključno s TOZD oddelka za tekstilno stroko FNT v Ljubljani in z Visoko tehniško šolo v Mariboru.

Visoka udeležba v teh sporazumih kaže, da vendarle prodira prepričanje, da bo posledaj mogoče uspešneje načrtovati in vzgajati strokovni kader, usklajevati učne načrte in racionalnejše gošpodariti s sredstvi, ki jih delavci dajejo za usmerjeno izobraževanje. Mimogrede pomenimo, da bodo sklenili poseben sporazum o tem, s kolikšnimi sredstvi bodo gospodarile posebne izobraževalne skupnosti, kolikšen del sredstev pa bodo delavci teh skupnosti tudi v bodoče prispevali izobraževalni skupnosti Slovenije za izobraževanje svojih kadrov drugih poklicnih profilov.

DO LETA 1980 – PREMIKI K VEČJEMU ZNANJU

Sekretar RO sindikata delavcev tekstilne in usnjarske indu-

strije Jože Sintič je na ustanovni skupščini izobraževalne skupnosti usnjarske stroke govoril o izjemno zahtevnih nalogah, ki jih bo morala ta skupnost reševati. Znano je, je dejal, da ima prav ta stroka eno najslabših izobrazbenih oziroma kvalifikacijskih struktur in da prav tej stroki primanjkuje ekonomistov, pravnikov, skratka tudi kadra s področja družbenih in ekonomskih ved. Tovariš Sintič je dejal, da so v njihovem sindikatu ugotovili, da je v zasnovah srednjeročnega razvoja panoge načrtovanje strokovnega izobraževanja najšibkejša točka načrtovanja. Izhajati pa bi morali iz spoznanja, da bo morala slovenska industrija zaradi boljšega gospodarjenja in obstoječi proizvodnji zaposlovati čedalje več visokostrokovnih kadrov. Politika strokovnega izobraževanja v tej panogi mora zavreči tudi ozko tehnostratsko načelo, da izobražujemo le za delo: graditi mora na spoznanju, da strokovno usposabljam delavce za delo in za samoupravljanje. Ustvariti bo treba tudi pogoje, da bo sistem izobraževanja v panogi odprt in prožen, da bo vsakemu že zaposlenemu delavcu, ki ima voljo in sposobnosti, omogočeno pridobiti si tudi najvišjo strokovno izobrazbo.

Tudi izobraževalno skupnost za tekstilno stroko čakajo velike naloge. Ta industrija zaposluje danes blizu 50.000 delavcev, po razvojnih programih delovnih organizacij pa bo leta 1980 zaposlovala že blizu 55.000 delavcev. Iz programov je tudi razvidno, da se bo nujno morala izboljšati izobrazbena oziroma kvalifikacijska struktura zaposlenih v tekstilni stroki; doseči bo potrebno premik v prid kvalificiranih delavcev in delavcev s poklicno, srednjo, višjo in visoko izobrazbo.

Danes je v slovenski tekstilni industriji zaposlenih kar 47 % nekvalificiranih oziroma polkvalificiranih delavcev, do leta 1980 naj bi jih zaposlovali 5 %

manj. Kvalificiranih delavcev je danes v stroki 26 %, do leta 1980 naj bi jih bilo 28 %. Poklicne šole ima danes 20 % zaposlenih, le 7 % ima srednjo šolo, višjo ali visoko pa komaj 1,9 %. Do leta 1980 naj bi se zlasti povečal odstotek zaposlenih z višjo in visoko izobrazbo, in sicer na 2,8 %. Vse te številke govore o tem, da bo potrebno kader za tekstilno stroko v nadaljnjih petih letih pospešeno šolati na vseh stopnjah.

Doseči moramo visoko učinkovitost izobraževanja, je opredelil enega izmed osnovnih ciljev ustanavljanja posebnih izobraževalnih skupnosti predsednik izobraževalne skupnosti Slovenije inž. Franc Braniselj. In dodal je, da je velika večina delavcev med podpisniki samoupravnega sporazuma o ustanovitvi izobraževalne skupnosti za stroko dokaz, da se delavci zavedajo pomena izobraževanja in prevzemajo odgovornost za skupne naloge izvajalcev in uporabnikov v tej novi interesni skupnosti.

SONJA GAŠPERŠIČ

STE NEMARA PREZRLI

KULTURNI CENTER IVAN CANKAR

Leto 1976 bo potekalo v praznovanju 100-letnice rojstva Ivana Cankarja. Odbor za proslavo tega jubileja pri republiški konferenci SZDL je že v novembru predlagal, naj bi spomin na tega velikega umetnika, socialista in družbenega vizionarja počastili tudi z dejanjem, kakršno je izgradnja Kulturnega centra na Trgu revolucije v Ljubljani, ki bi ga poimenovali po Ivanu Cankarju. Izgradnjo tega centra bi morali seveda vključiti v srednjeročni načrt in težiti za tem, da bi bila dokončana do leta 1980.

O tem predlogu je tik pred iztekom starega leta razpravljala tudi izvršni odbor kulturne skupnosti Slovenije. Kulturni center, ki naj bi imel štiri dvorane, od tega veliki avditorij in tri manjše, naj bi vključili v srednjeročni načrt mesta Ljubljane, temeljna nosilca sredstev za izgradnjo centra pa naj bi bila mesto in republika.

Medtem ko dosedanja prizadevanja za spomenik Ivanu Cankarju v Ljubljani še niso obrodila sadov, kakršne želimo in bo očitno natečaj za ta spomenik morala ostati „odprta“ naloga, se seveda navdušujemo za spomenik, kakršen naj bi bil Kulturni center Ivana Cankarja. Končno je bilo že tolikokrat ugotovljeno, da Ljubljani primanjkuje takih prostorov za kulturno življenje. Pa tudi centra na Trgu revolucije si nikoli nismo predstavljali zgolj kot poslovni center.

JAVNO PEVSKO TEKMOVANJE

Ste nemara v teh dneh prezrli, da opera in balet slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani razpisuje javno pevsko tekmovanje, ki bo 22. februarja v Operi. K tekmovanju vabijo pevske talente v starosti od 18 do 30 let. Ker je še čas za prijave, — rok poteče 15. februarja — si lahko zainteresirani natančneje ogledajo razpis v dnevnem tisku. Pobuda je vsestransko koristna, saj je znano, da si je slovensko gledališče, operno kot dramsko, že po tradiciji pridobilo iz vrst amaterjev velika imena pevcev in igralcev.

kako sem se izobraževala

Morala sem nekaj ukreniti

Naša samoupravna socialistična družba zahteva izobraženega človeka, človeka, ki bo s svojim znanjem prispeval k temu, da se bo naš samoupravni sistem razvijal in razvil do tiste stopnje, ko bo vsak človek res samoupravljavec. Delovni ljudje naj se izobražujejo za delo in samoupravljanje, je moto dopisne delavske univerze Univerzum v Ljubljani, pri kateri se izobražuje veliko odraslih ljudi, ki jim je bila izobrazba v mladih letih nedosegljiva. To je ustanova, ki naši družbi pomaga pri nenehnem trudu za boljše jutri, kjer bo delovni človek zavestno upravljal s svojim delom in z rezultati svojega dela.

Pogoj za kakršnokoli usmerjeno izobraževanje je dokončana osnovna šola. In prav tu se pojavijo prve težave. Veliko je ljudi, ki bi radi opravljali določeno poklic, toda to jim je onemogočeno, ker niso dokončali osnovne šole. Nekdo, ki že dvajset in več let opravlja svoje delo, ki je že pol življenja preživel v rednem delovnem razmerju, se težko odloči za to, da bi se zopet spoprijel z osnovnošolskimi nalogami, dolžnostmi učenja. Toda, drugače ne gre.

Kot primer človeka, ki se je odločil za ta pomemben korak, smo izbrali tovarišico Anico Rolih, zaposleno pri prevozniskem podjetju Transport-avto v Ilirski Bistrici. Obiskali smo jo in jo povprašali o vsem, kar bi lahko osvetlilo to njeno važno odločitev in posledice, ki ji sledijo.

Doma je bilo pet otrok, zgodaj so ostali brez matere. Oče se je težko prebijal, tako da so morali vsi na delo, ko so komaj dobro shodili. Ko se Rolihova spominja svoje trpke mladosti, pravi, da je komaj dokončala peti razred osnovne šole, ko je že morala za zaslužkom. Grenak je bil ta prvi kruh. Garati je morala za to, da je lahko živila. Prvič se je zaposlila kot nekvalificirana delavka v Tovarni organskih kislin in nato kot sorter furnirja v skladišču lesne industrije Topol. Zaslužek je bil skromen, preskromen, da bi lahko preživljala sebe

in svoja dva otroka, šolarja. Medtem je namreč postala vdova in vse breme družinskih skrbi se je že v četrtem desetletju njenega življenja prevažilo zgolj na njena ramena. Težko je shajala, denarja je bilo vedno premalo. Cutila je, da mora nekaj ukreniti, da tako ne more naprej. Iskala je novo službo, zaposlila se je kot snažilka v prevozniskem podjetju v Ilirski Bistrici in tam začela razmišljati o možnostih, ki jih naša družba nudi njej in njej podobnim za to, da bi rešili sebe in svojo družino. V tistem času je torej dozorela odločitev Anice Rolih, da se vpiše v osnovno šolo. Za to se je odločila sama kot tudi za način izobraževanja po dopisni metodi.

Ko smo jo vprašali, zakaj se ni raje odločila za večerno šolo, nam je osvetlila okoliščine, ki so ji narekovale prav tako odločitev. Dom, družina in služba so bili ob stalnem pomanjkanju denarja glavna ovira. Pri dopisnem načinu izobraževanja je imela več časa za to, da je lahko ob učenju tudi nemoteno delala in skrbela za svojo družino. Seveda je to terjalo od nje velike napore, veliko odpovedovanj. Toda ni odnehala. Tako je, ne da bi obiskovala redne seminarje, ki jih dopisna delavska univerza organizira, uspešno dokončala šesti, sedmi in osmi razred osnovne šole. Končala je tako rekoč pred iztekom lanskega

leta. Pri učenju, pravi, da ni bilo večjih težav. Pripoveduje, da so profesorji imeli zanjo veliko razumevanja, omogočeno ji je bilo, da je hkrati polagala po več izpitov, zato da so bili stroški za prevoz v Ljubljano manjši. Kljub temu pa so jo finančni problemi vedno spremljali. Solanje je bilo treba plačevati in tega sama ni zmogla.

Zaprosila je za pomoč v delovni organizaciji in jo tudi dobila. Plačali so ji šolnino za dva letnika in tudi za tečaj, ki ga je že obiskovala po končani osnovni šoli. Zdaj je Anica Rolih zaposlena kot mehanograf za strojno knjiženje.

Ko smo jo vprašali, kaj misli v prihodnje, se je sicer nasmehnila, a hkrati je bilo čutiti tisti večni strah človeka, ki ga je življenje toplo, ko je odgovorila, da je njena velika želja končati srednjo šolo. Prvi korak je že naredila. Vpisala se je v dvoletno administrativno šolo pri dopisni delavski univerzi v Ljubljani. Seznanjena je že z nalogami, ki jo čakajo in ob tem pravi, da je ni prav nič strah. Upa, da bo tudi temu lahko kos.

Na vprašanje, zakaj mora naša družba skrbeti za to, da bi bilo čimveč ljudi izobraženih, je odgovorila: — Več znaš, več veljaš.

S tem nam je veliko povedala. Znanje res osvobaja človeka, daje mu tudi zaupanje v lastne sposobnosti in upanje na lepšo prihodnost.

Anica Rolih pa tudi pravi, da bodo ljudje le z znanjem lahko prispevali k temu, da se bo naša družba razvijala. To tudi sama jemlje kot dolžnost. Večkrat je poudarila, da smo se dolžni izobraževati, ker bomo le tako lahko družbi vračali to, kar je za nas prispevala, žrtvovala.

KATJUŠA ROJC

Anica Rolih iz Ilirske Bistrice se šola za boljši jutri

PRESEDSTVO SVETA ZSJ O OSNUTKU
DRUŽBENEGA DOGOVORA
O POLITIKI ZAPOSLOVANJA

V KORAK Z RAZVOJNIMI CILJI

Pravico do dela lahko uresničimo le po poti produktivnega in racionalnega zaposlovanja

Problem zaposlenosti in zaposlovanja je stalnica v našem družbenoekonomskem razvoju in zato javnost upravičeno z veliko pozornostjo spremlja oblikovanje novega družbenega dogovora o osnovah aktivne politike zaposlovanja.

Z dogovorom, ki ga bodo podpisale republiške in pokrajinske gospodarske zbornice, izvršni sveti skupščin, skupnosti za zaposlovanje, zveza socialistične mladine in zveza sindikatov, želimo in moramo doseči uspešnejše ustvarjanje pogojev za uresničitev pravice do dela, in to le s produktivnim in racionalnim zaposlovanjem. Podpisniki dogovora si bodo prizadevali, da v organizacijah združenega dela ustvarjajo možnosti za večje zaposlovanje novih delavcev, da bolje izkoriščajo svoje proizvodne zmogljivosti in delovni čas ter spodbujajo takšne investicijske naložbe, ki bodo zagotavljale hitrejšo rast produktivne zaposlenosti.

Z davčno politiko in drugimi ekonomskimi ukrepi bomo spodbujali razvoj „malega gospodarstva“ in osebnega dela, torej zasebnega sektorja in terciarne dejavnosti, saj je na tem področju še veliko možnosti za zaposlovanje, zlasti delavcev, ki se vračajo iz tujine. Investicije bomo usmerjali na tista področja, kjer je delovno sposobno prebivalstvo, vendar pa v skladu s potrebami dolgoročnega razvoja, še posebej razvoja kmetijstva in proizvodnje hrane. To bo vsekakor vplivalo tudi na večjo gibljivost delavcev med posameznimi področji.

Pri zaposlovanju bodo imeli prednost kvalificirani in strokovno usposobljeni delavci, vendar bo potrebno,

v skladu s potrebami gospodarstva, skrbno načrtovati usposabljanje bodočih kadrov. V bodoče pa bo treba tudi bolj vplivati na migracijo delavcev, kar velja še posebej za gibanja med republikami in pokrajinami.

Dogovor bo zavezoval TOZD in OZD, da skrbno načrtujejo kadrovske politike in dinamiko zaposlovanja, da sodelujejo s skupnostmi za zaposlovanje ter da republiške in pokrajinske skupnosti za zaposlovanje čimprej pripravijo seznam potreb po zaposlovanju delavcev iz drugih republik in možnosti za zaposlovanje zdomcev.

Osnutek družbenega dogovora o osnovah aktivne politike zaposlovanja govori tudi o usmerjenem izobraževanju ter materialnem položaju delavcev, ki začasno niso zaposleni. Predvideno je, da vsi začasno nezaposleni delavci, ki so bili pred ukinitvijo delovnega razmerja socialno zavarovani, obdržijo status zavarovanca za najmanj devet mesecev. Vse pravice v času nezaposlenosti delavcev uresničuje v tisti skupnosti za zaposlovanje, kjer je bil zaposlen oziroma le-ta nadomesti stroške skupnosti, kjer delavec zdaj stanuje.

Vse te pravice kakor tudi financiranje prekvalificiranja delavcev je potrebno uresničevati na načelih solidarnosti v Skupnostih za zaposlovanje v republikah oziroma pokrajinah.

Komisija za zaposlovanje pri predsedstvu sveta ZSJ je ocenila osnutek dogovora kot dobro osnovo za hitrejšo reševanje problemov zaposlenosti in zaposlovanja, sprejelo pa ga je tudi predsedstvo sveta Zveze sindikatov Jugoslavije.

TRETJI ZBOR SAMOUPRAVLJALCEV V BIHAČU

TRDNEJŠA ENOTNOST SKUPNE AKCIJE

Delegati združenega dela Banije, Korduna, Like, Moslavine in Dolenjske so spregovorili o aktivnosti v sindikatih v skupni akciji za storilnost dela in kakovosti

Tik pred novim letom je bil v Bihaču tretji zbor samoupravljalcev Banije, Korduna, Like, Moslavine in Dolenjske. Z območja občinskega sveta Zveze sindikatov Novo mesto se je zboru udeležilo 40 delegatov. Zbor sodi v okvir prireditve štirinajstega zleta bratstva in enotnosti. Sodelovale so tudi delegacije samoupravljalcev iz Bihača, Banjaluke, Gospića, Karlovca, Prijedora in Siska ter delegacija občinskega sveta Zveze sindikatov iz Kikinde. Zbora samoupravljalcev pa so se udeležili tudi predstavniki CK ZK in republiških svetov Zveze sindikatov iz Bosne in Hercegovine ter Hrvatske in Slovenije.

To tridnevno srečanje je pomenilo del redne delovnopolične dejavnosti v okviru tradicionalne manifestacije bratstva in enotnosti omenjenih treh jugoslovanskih socialističnih republik. Osrednja tema tega sre-

čanja je bila: „Sindikat v akciji za storilnost dela in kakovost“. O tem je tekla beseda tudi na srečanjih s samoupravljalci več delovnih organizacij v Bihaču. Ob koncu srečanja, ki je trajalo 3 dni, so udeleženci sprejeli več priporočil samoupravljalcem v temeljnih organizacijah združenega dela in članom sindikatov v vseh treh republikah. V priporočilih je rečeno, da pomeni prizadevanje sindikatov za večjo storilnost dela in za boljše kakovost izdelkov ter drugih storitev enega temeljnih elementov gospodarske stabilizacije. Poudarili so, da morajo biti akcije osnovnih organizacij sindikata na tem področju konkretne, kar pomeni, da morajo v lastnem okolju analizirati organizacijo dela in odgovornost pri delu. Akcija za večjo storilnost pomeni hkrati boj za večji dohodek, za večji družbeni in osebni standard delovnega

človeka v vsaki temeljni organizaciji združenega dela.

Zbor samoupravljalcev treh republik je poudaril tudi potrebo po okrepivi družbene akcije sindikatov, samoupravnih organov in vseh družbenih dejavnikov za izpopolnitev sistema delitve dohodka kot enega bistvenih dejavnikov pri povečanju storilnosti in kakovosti. Delitev je treba v vsakem delovnem okolju čim bolj objektivizirati tako, da se prek dohodkovnih odnosov lahko jasno opredelijo merila za delitev po delovnem uspehu. Ustavno oblikovanje združenega dela temelji na tehničnih, ekonomskih in delovnih celotah. Zato se morajo na tej osnovi izgrajevati tudi samoupravni dohodkovni odnosi v TOZD ali med njimi.

Pomemben dejavnik povečevanja storilnosti dela so tudi delovne in življenjske razmere delavcev. Zato si morajo sindikati še bolj prizadevati za pospešeno reševanje problemov stanovanjske gradnje, urejanje otroškega varstva, družbene prehrane in podobnih zadev, ki občutno vplivajo na počutje in storilnost delavcev. Prav tako se je zbor samoupravljalcev v Bihaču zavzel za dosledno uresničevanje in spoštovanje sprejetih načel kadrovske politike, za zmanjševanje izostankov v delu, za večjo delovno disciplino in odgovornost na vseh ravneh ter za boljše obveščanje delavcev.

S tretjega srečanja samoupravljalcev treh republik v Bihaču so poslali tudi pozdravno pismo predsedniku SFRJ Josipu Brozu-Titu. V njem zagotavljajo, da se bodo vsak v svojem okolju še bolj zavzeli za razvoj samoupravnih socialističnih odnosov, za uresničevanje sklepov desetega kongresa Zveze komunistov Jugoslavije in za uveljavljanje nove ustave v praksi. Seveda pa bodo tudi v prihodnje krepili in razvijali bratstvo in enotnost med vsemi narodi in narodnostmi naše samoupravne socialistične Jugoslavije. R. Š.

SVET ZVEZE SINDIKATOV BIH

Delavci se pritožujejo

Veliko delovnih ljudi v Bosni in Hercegovini se s pritožbami obrača na republiški svet sindikatov zaradi birokratskega ravnanja, nezadostne aktivnosti vodstev in organizacije sindikatov, kršenja zakonskih predpisov in normativnih aktov, razporejanja na delovno mesto, problemov OD, stanovanjskih zadev, pokojnin-kega in invalidskega zavarovanja itd.

Kako je ravnal svet Zveze sindi-

katov Bosne in Hercegovine? Njegova komisija za pritožbe sodi, da ne zadošča, če delavcu, ki se je pritožil in imel prav, pritožbo le ugodno rešimo, marveč je nujno treba primer razjasniti do konca. To pomeni, da je potrebno ugotoviti, kdo je delavcu krtil pravice, ki mu gredo. Če jih je krtil vodilni delavec, potem ne more več ostati na svojem delovnem mestu niti ne more ostati nekaznovan.

REKA

Natečaj za delavsko ustvarjalnost

Reška kulturno prosvetna organizacija in občinski svet zveze sindikatov na Reki sta že tretjič razpisala natečaj „DELAVSKA KULTURNA USTVARJALNOST“, da bi spodbudila literarno in likovno ustvarjalnost delavcev-amaterjev. Na nate-

čaju lahko sodelujejo vsi delavci iz organizacij združenega dela, ki so vključeni v delo likovnih in literarnih sekcij ter žive v reški občini. Najboljši bodo nagrjeni, priznanja pa jim bodo izročili ob delavskem prazniku – 1. maju.

ABC odnosov v kolektivu

Ne razburjaj tovarišev!

Piše: AZRA KRISTANČIČ

Veliko ur, dni, tednov in let prezivimo na delu. Delovno razmerje – naša delovna uspešnost in učinkovitost ter medosebni odnosi v delovnem kolektivu porajajo pisano lestvico različnih doživetij: zadovoljstvo z uspešno opravljenim delom, skrb zaradi zamujenih rokov, jezo na sodelavca, ponos zaradi kolektivnega uspeha itd. Vrsta doživljanj, ki jih morda zane-marjamo, o katerih ne premišljujemo, kajti veliko laže nam se zdi, da na vprašanje, kako pa kaj služba, odgovorimo, da pač hodimo po plačo. In vendar vsak zase ve, da to poenostavljene neresnično in da ogromno svojih misli posvetimo prav delu in odnosom, ker osebni doho-

dek le ni najbolj pomemben del našega dela. Prav za človeka je značilno, da so njegovi motivi raznovrstni ter da ne gre le za gnotne dobrine.

Vsak izmed nas želi biti pri svojem delu učinkovit. Kolikokrat na delovnem sestanku v želji, da bi povečali produktivnost dela, sklepamo o nakupu najmodernejših tehničnih pripomočkov, izboljšanju metodologije dela, pozabljamo pa na skrite dejavnike delovne učinkovitosti, ki so marsikdaj bolj pomembni od same izboljšave delovnega procesa. Med takšnimi skritimi dejavniki je prav delovno vzdušje tisto, o katerem premalo premišljujemo. Če bi več, bi lahko mnogo prispevali k izboljšanju medosebnih odnosov.

Kaj lahko storimo, da bi – če že ne odpravili – vsaj zmanjšali napetosti? Povečali delovno učinkovitost?

S psihološkega stališča učinkovitost pomeni uporabo sposobnosti na takšen način, ki omogoča doseganje boljših rezultatov dela z manj napora in izgub. Vključuje torej več kot pa samo znanje, kajti znati se izogniti razburjenju in ne razburjati drugih sodelavcev je spretnost, ki jo kaže osvajati vsak dan znova. Kajti spoznanje, da poleg naporov v delo velja vlagati tudi človeške odnose, nam bo pomagalo, da bomo bolj učinkoviti in z večjim občutkom za drugega prispevali k skupnemu zadovoljstvu kolektiva, v katerem delamo.

SLUŽBENA POT IN ŠE NADURE?

PIŠE: MIJA LIPUŽIČ

VPRASANJE:

Pogosto hodim na službeno potovanje, tako da samo potovanje in delo, ki ga opravi v drugem kraju, traja nad 8 ur. V tem primeru sicer dobim dnevnic (ali polovico), ne pa tudi plačila za opravljeno delo nad rednim delovnim časom, torej nadure. V podjetju pravijo, da mi nadure ne gredo, ker dobim dnevnic. Ali je takšna obrazložitev odklonitve plačila nadurnega dela zakonita?

A. L., LJUBLJANA

ODGOVOR:

Po mojem mnenju bi morali obravnavati posebej pravico do plačila za opravljeno nadurno delo in dnevnic. Nikakor ni res, da bi dnevnic

izključevale pravico do plačila nadur. Plačilo nadurnega dela je plačilo za opravljeno delo, torej osebni dohodek. Dnevnic pa so povsem nekaj drugega; so nadomestilo stroškov za prehrano in morebitno prenočevanje v času, ko je delavec zaradi delovne obveznosti zunaj kraja svojega prebivališča oziroma kraja, kjer dela. Dnevnic vam torej v primerih, ki jih opisujete v svojem vprašanju, nedvomno gredo in vam jih tudi ne odrekajo. Odgovor na vprašanje, ali vam gre tudi plačilo za opravljeno delo nad rednim delovnim ča-

sum, pa boste našli v samoupravnem sporazumu vaše organizacije; ta namreč prav gotovo določa primere in pogoje, ko je takšno delo potrebno, kakor tudi osebni dohodek za takšno delo (kaj in kdaj ima delavec pravico do osebne dohodka za nadurno delo kakor tudi njegovo višino oziroma način obračunavanja). Samo zato, ker prejmete dnevnic, vam delovna organizacija ne more odrekati pravice do osebne dohodka za nadurno delo, če vam sicer gre po samoupravnem sporazumu.

V novi stalni rubriki „Pravnik svetuje“ bomo – podobno kot smo v dosedanjih „Pravni posvetovalnici“ – odgovarjali le na tista vprašanja bralcev, ki so ali bi lahko bila zanimiva za širšo javnost, na vsa druga pa bomo odgovarjali neposredno. Za naročnike Delavske enotnosti in njenih rednih prilog so odgovori brezplačni.

Vprašanja pošiljajte na naslov: Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4 – za rubriko „Pravnik svetuje“.

PROBLEMI
SINDIKALNEGA
TISKA

Poslej več sodelovanja!

Že tradicionalno sodelovanje sindikalnih časnikov v Jugoslaviji bo v letošnjem letu obogateno z mnogimi novostmi ter tesnejšim skupnim delom. Takšen je bil zaključek dogovora, ki so ga pred nedavnim sprejeli v Beogradu glavni uredniki Rada, Dolgozoka, Trudbenika, Radničkih novin in Delavske enotnosti. V bodoče bo tesnejše sodelovanje tudi v založniški dejavnosti, predvsem pa pri tistih izdajah, ki bodo v pomoč sindikalnemu članstvu pri idejno-političnem usposabljanju ter samoupravljanju. Konkreten program sodelovanja bo kmalu v javni razpravi v kolektivih omenjenih časopisno-založniških hiš.

Na sestanku so spregovorili še o številnih drugih problemih, s katerimi se srečujejo uredništva in delovni kolektivi sindikalnih časnikov pri svojem delu. Nobena skrivnost ni, da se pogoji dela in gospodarjenja od kolektiva do kolektiva razlikujejo. Zato bo bodoče tesnejše sodelovanje pomenilo tudi več konkretnih akcij za izboljšanje materialnega položaja sindikalnih glasil in za povečanje števila naročnikov. N. B.

HRVAŠKA

Sindikati pred I. konferenco

Po temeljitih pripravah, katerih nosilec je bilo vseh 18 sindikatov SR Hrvaške, je svet ZSH sklenil, da se bo v dneh 13. in 14. februarja v Zagrebu sestala prva konferenca Zveze sindikatov Hrvaške. Za to konferenco so pripravili naslednje dokumente: poročilo o delu sveta in njegovih organov od IV. kongresa do zdaj, referat o aktualnih nalogah sindikatov pri družbenoekonomskem razvoju SR Hrvaške in programsko osnovo za delovanje zveze sindikatov.

kupon §
PRAVNIK SVETUJE

ŠPANIJA PO FRANCU

PODJETNIKI IŠČEJO SOGOVORNIKE

Samo dogovor med avtentičnimi predstavniki delavcev, podjetniki in vlado lahko olajša pritisk, ki bremeni podjetja in špansko družbo — Zato so se katalonski industriji pripravljeno sestati tudi s predstavniki ilegalnih sindikalnih organizacij

Pred nedavnim so katalonski industriji poudarili potrebo, da bi navezali dialog z „veljavnimi sobesedniki“ iz delavskih vrst, pri čemer so očitno namigovali na neučinkovito predstavništvo delegatov in takoimenovanih uradnih sindikatov. Industrijec Carlos Ferrer je na seji izjavil, da „samo dogovor med avtentičnimi predstavniki delavcev, podjetniki in vlado lahko olajša pritisk, ki trenutno bremeni podjetja in družbo.“ Družbeni dogovor, tako je dejal Ferrer, zahteva „sistem dejanske svobode“. Na omenjeni seji so obravnavali predlog, da bi pripravili srečanje s „pravimi predstavniki delavskega razreda“, če je treba tudi s predstavniki ilegalnih sindikalnih organizacij. Med zagovorniki tega predloga je celo Leopoldo Calvo Sotelo, nečak julija 1936 ubitega monarhističnega predsednika predrevolucijske Španije.

Nobenega dvoma ni, da se je po smrti diktatorja Franca povečala zaskrbljenost industrijev zaradi možnega naraščanja konfliktov z delavci. Odtod tudi pripravljenost podjetnikov, da bi navezali stike s „pravimi predstavniki delavcev“.

V lanskem prvem polletju je bilo po pisanju revije „España 21“ zaradi delovnih sporov oziroma krajših, toda številnih stavk, izgubljenih 8 milijonov delovnih ur, kar je dvakrat več kot v istem lanskem obdobju. Po uradnih razlagah naj bi sindikalne konflikte povzročali „ekonomske problemi ob hkratnem učinkovanju političnih vplivov“.

Tudi nezaposlenost narašča. Ob koncu minulega septembra je bilo v Španiji po uradnih statističnih podatkih nad 352.000 brezposelnih. Tednik „Cambio 16“ pa očita uradnim virom, da navajajo lažne podatke. Nezaposlenih naj bi bilo namreč že 700.000, pri čemer naj bi se njihovo število že na začetku tega leta približalo milijonu.

K razmišljanju spodbuja še zlasti srednjeročni socialni položaj Španije, ki se bo morala zaradi porajajočih se političnih sprememb po diktatorjevi smrti očitno sprijazniti s pritiskom delavskih množic, ki že zahtevajo podobne delovne pogoje in pravice do pogajanj z delodajalci, kot so jih deležni delavci v drugih zahodnoevropskih državah. Sedanje življenjske razmere španskih delavcev pa so vse prej kot ugodne.

Upoštevanje sedanjih položaj je neki španski gospodarstvenik v delu „Cena svobode“ izračunal stroške

socialnega posođabljanja oziroma ceno „pravičnejše in enakopravnejše družbe“. Po njegovih ugotovitvah bi morali nameniti 395.000 milijonov pezet (100 pezet je kakih 30 din) za brezplačen pouk na šolah vseh stopenj, vključno z univerzo; 80 milijard pezet za pokojnine starejšim od 65 let, 179 milijard pezet za pokojnine gospodinjam, 79 milijard pezet za zagotovitev minimalnega družinskega dohodka in 62 milijard pezet za brezplačne zdravstvene storitve.

Vse te potrebe zahtevajo stroške, ki bi močno presežali španski državni proračun za leto 1976, katerega ocenjujejo na 785 milijard pezet.

Ni dvoma, da si Španija niti v primeru, da bi izbrala pot demokratičnega razvoja, ne bo mogla kratkoročno privoščiti tako zahtevnih izdatkov za socialno preobrazbo. Delavstvo si bo v prvi fazi vsekakor prizadevalo izboriti najosnovnejše zahteve in pravice, tako na primer pravico do stavanja in pravico do soudeležbe pri upravljanju podjetij. Kopja se bodo lomila zlasti ob zahtevi, da bi sindikatom omogočili svobodo delovanja, kot tudi ob različnih stališčih glede tega, ali naj bi reformirana Španija imela enotne sindikate, ali pa naj bi se odločila za sindikalni pluralizem. Za slednjega se zavzemajo tako socialisti kot tudi katoliki.

Nedvomno ni lahko napovedati, kateri bodo jutrišnji sobesedniki španskih podjetnikov na tarifnih in drugih pogajanjih, o katerih za zdaj še ni ne duha ne sluha. Dejstvo je, da so zadnje volitve znotraj uradnih

sindikato, na katerih so lahko kandidirali tudi že člani „delavskih komisij“, (ilegalne organizacije pod vplivom komunistov), pokazale, da imajo vodje uradnih sindikatov svoj vpliv še v sindikatih srednjih in majhnih podjetij, in to zvečine na podeželju, medtem ko so „delavske komisije“ in USO, organizacija pod vplivom levo usmerjenih katolikov, pozele uspehe v velikih podjetjih najpomembnejših španskih mest. Mimo tega je znano, da imata UGT, ki je pod vplivom socialistov in STV, sindikalna organizacija baskovskih nacionalistov, močno oporišče v industrijski coni Bilbaa. Šibka pa je CNT, sindikalna konfederacija, ki jo nadzorujejo anarho-sindikalisti.

N. Ž.

ZMAGA SINDIKATOV V ITALIJI

Pirelli ne bo odpuščal

Strah pred delavskim gnevom in še druge izkušnje narekovele odločitev, da se velja pogajati s sindikati in skupaj z njimi tudi poiskati rešitev

Gospodarska recesija je tudi v Italiji zajela več gospodarskih in še, zlasti industrijskih dejavnosti ter je prizadela predvsem velika podjetja, v katerih je inflacija stroškov najbolj občutnejša.

Med najbolj prizadetimi industrijskimi sektorji je poleg avtomobilske industrije in njenih spremljevalnih oziroma kooperantskih dejavnosti, kot so metalurgija in kovinsko-predelovalna ter gumarska industrija, tudi tekstilna industrija in industrija sintetičnih vlaken in snovi.

Številni delavci iz omenjenih in nekaterih drugih industrijskih sektorjev so zaposleni z omejenim delovnim časom, tako da del njihovega zaslужka pokrivajo tako imenovane „integracijske blagajne“. Ta oblika delne oziroma prikritih brezposelnosti je v Italiji že močno razširjena, vse pogostejši pa so tudi pritiski delodajalcev, ki poskušajo poslabšanje tržne konjunkturo in z njim povezano prilaganje strukturnim spremembam v proizvodnji premostiti z odpuščanjem delavcev.

Tako je tudi znani italijanski pro-

izvajalec avtomobilske pnevmatike in drugih gumijevih proizvodov Pirelli pred časom napovedal, da bo zaradi zmanjšanega obsega naročil, povezanega predvsem s krizo avtomobilske industrije, primoran odpustiti okrog 1.400 delavcev. Odločen odpor sindikatov in grožnje delavcev, da bodo — podobno kot pred nedavnim delavci iz avtomobilskega obrata Innocenti-Austin — zasedli tovarno, so pripomogli, da je vodstvo trdke Pirelli privolilo v pogajanja, ki se jih je poleg predstavnikov družbe in sindikatov udeležil tudi minister za delo Toros.

Rezultat omenjenih pogajanj je, da Pirelli ne bo odpustil 1380 delavcev, kot je bil napovedal, temveč da bo v skladu z doseženim sporazumom predčasno upokojil kakih 600 delavcev.

Zadnja ovira, ki jo je treba s zvezi s tem premostiti, je odpor nekaterih prizadetih delavcev, ki nočejo oditi predčasno v pokoj. Zato so sindikati predlagali, vodstvo podjetja pa se je strinjalo, da predčasna upokojitev ne bi veljala za vse, ki izpolnjujejo pogoje, marveč da bi 10 % tistih delavcev, ki se še ne marajo upokojiti, omogočili aktivno delo do časa, ko bi dosegli normalne pogoje za upokojitev. Če pa bo število tistih, ki se upirajo upokojitvi preseglo omenjenih 10 %, bi predčasno upokojitev izvedli obvezno in po merilih, ki bi jih določili vodstvo podjetja in sindikati.

Kot določa sporazum, bodo delavci, ki so bili na seznamu za odpust, prejeli nadomestilo zasluž-

ka od „integracijske blagajne“ do 31. marca 1976, medtem ko bo 600 delavcev iz torinskega obrata „Superga“ to nadomestilo prejelo še dlje, namreč do 30. junija 1976.

Razen tega naj bi do 31. marca 1976 podjetje in sindikati na ministru za delo pripravili dokončni načrt za prestrukturiranje in razvoj, katerega osutek je predložil Pirelli. Dotlej Pirelli brez soglasja sindikatov ne bo uveljavljal nobenih sprememb ali strukturnih sprememb proizvodnih naprav.

Sporazum nadalje predvideva, da se bo do konca marca 1976 prenehalo omejevanje delovnika v vseh obratih podjetja Pirelli ter da bo za preostalih devet mesecev v veljavi neokrnjen delovni čas. V drugi polovici marca bosta, naposled, obe strani proučili možnost ponovne zaposlitve tistih delavcev, za katere še ne bi bilo kruha v njihovem lokalnem obratu.

N. Ž.

STROKOVNJAK OPOZARJA NA PRAVICE IN DOLŽNOSTI

(NE)VARNO NAŠE DELO

Piše: LEOPOLD POGAČNIK

V SR Sloveniji se je v letu 1974 poškodoval pri delu vsak petnajsti delavec. Po številu nesreč in poškodb je Slovenija na vrhu jugoslovanske lestvice. Evidentiranih je bilo 48.315 nesreč pri delu, k temu pa je treba prišteti še pol milijona nezgod, pri katerih sicer ni bilo poškodb, nastala pa je velika materialna škoda. Smrtnih nesreč je bilo 60. Poškodovani ne morejo delati, zato je bilo izgubljenih skoraj milijon delovnih dni. Nesreče pri delu pa so vse težje in vsak poškodovani delavec izostane z dela povprečno po 20 dni.

To pa še ni vse! Strokovnjaki ugotavljajo, da je bilo med skupaj 706.000 v tem letu obolelimi delavci vsaj 130.000 takih, katerih obolenja so bila v zvezi z delom, ki ga opravljajo. Teh 130.000 delavcev je izostalo z dela kar 16 milijonov delovnih dni. Skupno smo torej zaradi nesreč pri delu in posledic slabega in neustreznega varstva pri delu samo v Sloveniji v letu 1974 izgubili kar 17 milijonov delovnih dni.

Podatkov za leto 1975 sicer še ni. Bili pa bi lahko veseli, če bodo ugodnejši, kot so bili leto poprej.

Še dvoje ugotovitev strokovnjakov:

— vsako leto dobimo povprečno po 2500 novih invalidov vseh kategorij invalidnosti, ki so postali invalidi v zvezi z delom!

Po izračunih skupnosti socialnega zavarovanja v SR Sloveniji bo znašala v naslednjih petih letih stopnja rasti števila invalidnih primerov vseh treh kategorij 4,7 %. To pomeni, da bo v Sloveniji hitreje naraščalo upokojevanje invalidov kot pa upokojevanje delavcev na podlagi polne delovne oziroma starostne dobe!

Kako obvladati omenjeno stanje?

Načrt srednjeročnega razvoja varstva pri delu od 1975 do 1980. leta je: „Izpopolniti in dograditi sistem varstva do tiste stopnje, da se bo število nesreč, nezgod, obolenj in odsotnosti z dela znižalo na 10 % višine nesreč v letu 1974.“

Na kaj se je treba opreti pri uresničevanju srednjeročnega razvoja varstva?

Le povezanost sil omogoča vsestransko urejanje varstva v učinkovit sistem. Gre za tako medsebojno povezanost vseh delovnih organizacij, zdravstva, šolstva, strokovnih institucij, interesnih skupnosti in vseh drugih, ki bo zagotovila, da bomo vse tisto, kar imamo in kar zmremo, zares učinkovito izkoristili. Le tako bomo dosegli, da bosta strokovnost in zavzetost strokovnjakov za varno delo povsod tudi pravilno ovrednotena. Na ta način bomo zagotovili tudi večje zanimanje znanstvenikov za to področje ter njihovo večstransko obravnavanje delovnih razmer.

Analize, ki so jih opravili v sindikatih, kažejo, da interesne skupnosti v preteklosti sploh niso razpravljale o varstvu pri delu, če pa že so, je bila ta razprava omejena predvsem na finančne odnose. Odtod tudi ugotovitev: vse tisto, kar dajemo za potrebe vseh vrst zdravstvenega varstva, ne daje pričakovanih in možnih učinkov.

Povedano še drugače: vsi skupaj si moramo prizadevati za takšno vzdušje, ki bo bolj „naklonjeno“ tudi problematiki varnega dela. Nalogo in dolžnost sindikatov kot najširše organizacije delavcev vsekakor pomeni tudi prizadevanje, da bi temeljne in druge organizacije združenega dela vprašanja varstva pri delu in varnega dela sploh pojmovali in izvajali kot sestavni del svoje poslovne politike.

kdo je kdo

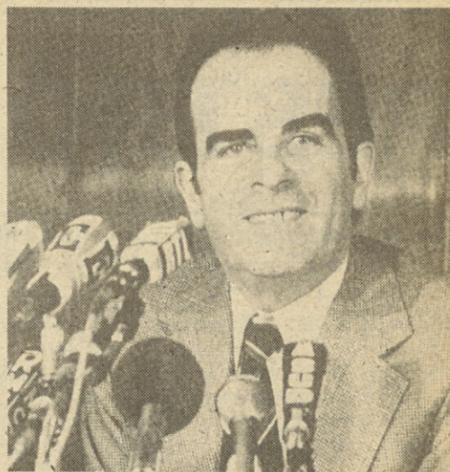
GEORGES MARCHAIS

generalni sekretar KP Francije

Oči francoskih komunistov so zdaj uprte v 22. partijski kongres, ki bo v začetku prihodnjega meseca. Veliko zanimanje zanj kaže tudi preostala francoska javnost, kajti vpliv komunistične partije se veča in celotna francoska levica postaja čedalje pomembnejši dejavnik v političnem in drugem življenju te zahodnoevropske države. Zadnje poteze francoskih komunistov pod vodstvom Georges Marchaisa kažejo, da bo bližnji kongres naravnal partijo v novo smer in jo bolj približal širokim delavskim in ljudskim množicam.

Generalni sekretar KPF Georges Marchais, rojen 1920. leta, je prišel na čelo francoske partije leta 1973, dejavno pa jo je vodil že tri leta prej, ko je bil namestnik obolelega voditelja Valdecka Rocheta. Po poklicu kovinar, sin delavskih staršev, je Marchais razmeroma uspešno povedel KPF po novi poti. Otrsel se je stalinistične dediščine, ki je v vodstvu zadržala prodor naprednejših in bolj samostojnih idej in v zadnjem času, kot kaže, uredil tudi odnose s komunistično partijo Sovjetske zveze, tako, da mu francoska javnost ne more več očitati „sklepe“ navezanosti na Moskvo.

V francoski KP se pod Marchaisovim vodstvom utrjuje spoznanje, da bodo komunisti lahko uspešno krenili proti zastavljenemu cilju

— socializmu — le, če ne bodo uporabljali za francoske razmere neprimernih tujih vzorov, če bodo izbrali takšno pot v socializem, ki bo ustrezala možnostim francoske družbe, ki je zdaj kapitalistična.

Takšna prizadevanja se jasno zrcalijo v dokumentu, ki ga je KPF objavila pred bližnjim kongresom. V njem odločno poudarjajo naravno naravo in neodvisnost partije. Georges Marchais in drugi člani politbiroja pa hkrati zatrjujejo, da ima KPF vso pravico, da sama določa svoj program in dejavnost, pri tem pa se bo v svojem boju opirala tudi na vse druge napredne sile francoske družbe in sodelovala z njimi.

VLÁDO BARABAŠ

sprašujete — odgovarjamo

Sindikalna lista za leto 1976 je že bila sprejeta, v našem kolektivnu pa še vedno dobivamo bone za prehrano le v vrednosti 100 din mesečno. Na vprašanje, kdaj bomo pri nas uveljavili novo sindikalno listo, mi nista znala odgovoriti ne predsednik sindikata ne predsednik delavskega sveta. Zato pa je sekretar podjetja rekel, da moramo počakati na razlago, ki jo pripravljajo „nekje“ v republiških sindikatih. Tako še vedno ne vem, kam naj bi se obrnil, da bi dobil odgovor. Mi lahko svetujete vi?

Š. C. — Maribor

Prepričani, da vas bolj zanima odgovor kot nasvet, na katera vrata naj bi še potrkali, smo se v vašem imenu obrnili na pravi naslov, na odbor sindikatov Slovenije za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. V. d. predsednika odbora EMIL ŠUŠTAR je povedal:

„Dobivamo vse več vprašanj, kaj storiti, da bi TOZD lahko tudi v prihodnje izplačevalo regres za prehrano v obliki bonov, kot pa vprašanj, kako sindikalno listo uresničiti v vsej njeni vsebini. Vprašanje je torej širše in bi tako nanj tudi odgovoril. Sindikalna lista 1976 se začne uveljavljati z dnem in na način, ko in kakor se o tem sporazumejo udeleženci ustreznega sporazuma. To pomeni, da je treba spremeniti veljavne sporazume o razporejanju dohodka in sredstev za osebne dohodke. Nikjer pa ni rečeno, da bodo udeleženci posameznega sporazuma tudi praktično uveljavili najvišje možne zneske, ampak bodo upoštevali razmere, potrebe in možnosti. Na vprašanje pa bi pojasnil, da se v sindikatih zavzemamo, da bi vsak delavec dobil topli obrok med delom. Zato boni za prehrano pomenijo le izjemno rešitev. Odločitev o tem sprejme pristojni občinski svet ZSS, potem ko je dobil mnenje RO ustreznega sindikata.“

OB ZAKLJUČKU SINDIKALNIH ŠPORTNIH IGER PTUJSKIH SINDIKATOV

PESTRO IN MNOŽIČNO

Uspešno sodelovanje s temeljno telesnokulturno skupnostjo

Pred dnevi je bil v Ptujju slovesen zaključek sindikalnih športnih iger za leto 1975. Igre so bile tretje po vrsti in obenem najbolj množične doslej. Udeležilo se jih je 32 sindikalnih organizacij, leto dni poprej osem manj, in kar je še bolj razveseljivo: v ptujski občini ni več večjega kolektiva, ki bi stal ob strani. Zato postajajo igre iz leta v leto bolj množične in s tem za vse sodelujoče tudi bolj zanimive.

„Naš program dela je zelo pester...“, nam pripoveduje Edi Hojnik, predsednik komisije za šport in rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu v Ptujju, ki dela v omenjeni komisiji že peto leto. „Za našo dejavnost je pravzaprav najbolj značilno, da potekajo srečanja skozi vse leto, da smo aktivni tako poleti kot pozimi. V mrzlih zimskih mesecih se seveda bolj zadržujemo v zaprtih prostorih, poleti pa na planem, na svežem zraku. Moški merijo svoje moči že v desetih športnih panogah, ženske v šestih, imamo pa tudi kategorijo starejših moških, ki tekmujejo v namiznem tenisu in v mini golfu. In vse kaže, da bomo v prihodnje svoj program še razširili. V kratkem bomo namreč imeli nov olimpijski plavalni bazen, ki nam bo omogočil še bolj pestro dejavnost...“

„Pa drugače, kako je z objekti? Kje vas najbolj žuli? ... vprašamo sogovornika.

„Dejstvo je, da smo glede objektov veliko veliko na boljem, kot smo bili pred leti. Seveda nam še marsikaj manjka, vendar kljub temu delamo, dobro delamo in to je najvažnejše. Kje nas najbolj žuli? Ja... zelo radi bi prišli do novega kegljišča. Štiristezno kegljišče v hotelu je namreč že zelo zelo dotrajano, naše drugo kegljišče pa ima le dve stezi, kar je za Ptuj seveda veliko premalo. Sicer pa moram poudariti, da zelo dobro sodelujemo z našo telesnokulturno skupnostjo. Na voljo so nam vsi objekti in sedaj tudi nova športna dvorana „Mladika“, kjer so ob sobotah in nedeljah najrazličnejša tekmovanja. Novi objekt uporabljamo brezplačno...“

KAKO DO POTREBNIH KADROV?

Tako kot drugod pa tudi v ptujskih delovnih organizacijah

primanjkuje ljudi, ki bi se strokovno ukvarjali z organizacijo rekreacije zaposlenih. Nobena delovna organizacija nima poklicnega organizatorja športnega življenja, vsi, ki delajo na

Na trim tekmovanju reprezentanc sedmih bratskih občin so se športniki pomerili v najrazličnejših spretnostih.

tem področju, opravljajo svoje obsežno delo povsem amatersko. Pravijo sicer, da se TGA Kidričevo in AGIS zanima za organizatorja rekreacije, če se bo iz „zanimanja“ kaj rodilo, bomo pa seveda šele videli...

„Kadrov nimamo! Zato bomo tudi na pomlad organizirali v sodelovanju s temeljno telesnokulturno skupnostjo seminar za animatorje rekreacije...“, razlaga Edi Hojnik. „Računamo, da se bo pozneje nekaj naših ljudi udeležilo tudi tečaja za organizatorje rekreacije, ki ga organizirajo republikanski sindikati. Poleg tega imamo na ljubljanski visoki šoli za telesno kulturo štipendista, ki bo po končanem študiju delal na področju organizacije rekreacije. Skratka, tudi glede kadrov se nam obetajo nekoliko boljši časi. Seveda pa bomo morali

storiti še veliko za vzgojo kadrov. Z golim ljubiteljstvom ne gre več. Te čase smo prerasli...“

Minule sindikalne športne igre so pokazale, da je v delovnih organizacijah vse več zanimanja za aktivno rekreacijo, da pa, kot temu pravimo, „rezerve“ še niso izkoriščene. Z boljšo organizacijo, z večjim številom animatorjev in z več truda se bo delo v prihodnje seveda še bolj obrestovalo.

„Glede na dosežene rezultate v minulih treh letih smo optimisti...“ razmišlja Jože Kavčevič, sekretar občinskega sindikalnega sveta v Ptujju, ki skrbi za delo športne komisije. „Zelo dobro sodelujemo z našo temeljno telesnokulturno skupnostjo, s katero smo organizirali že nekaj množičnih športnih akcij. Trim kolesarjenja se je udeležilo kar 837 ljudi, med njimi tudi 90-letni Lovrenc Metličar. Na srečanju pobratenih občin je nastopilo blizu 1000 športnikov, itd., itd. Zavedamo se, da imamo pravzaprav skupne cilje, skupne naloge in, da bomo pri svojem delu uspeli le, če bomo delali z roko v roki, če bomo sodelovali na vseh področjih. Kot sem dejal, nam dosednji rezultati vlivajo upanje in obenem potrjujejo, da smo se

pravilno lotili zastavljenih nalog...“

SIGMA, KMETIJSKI KOMBINAT, TAP...

In kateri športniki so se na minulih sindikalnih športnih igrah najbolj uvrstili?

V moški konkurenci so si razdelili prva tri mesta SIGMA Ptuj (629 točk), Kmetijski kombinat (618) in TAP Ptuj (598 točk). Slede: 4. TGA Kidričevo (555,5), 5. Mercator (270), 6. JLA (213), 7. Opekarna Žabjak (182), 8. Haloški biser (178), 9. Elektrokovinar Ptuj (162), 10. Petovia Ptuj (162), 11. Perutnina Ptuj (154), 12. Šolski kovinarski center (148), 13. Podjetje Olga Meglič (147), 14. Tiskarna (137), 15. Gradnje Ptuj (134), itd.

Tudi v ženski konkurenci končni vrstni red ni kdo ve kako drugačen: Prva tri mesta so si namreč razdelile športnice podjetja TAP (306), SIGMA (282) in Kmetijskega kombinata (278), to je delovnih organizacij, ki so se najbolje odrezale tudi v obeh moških konkurencah. Slede: 4. TVI Majšperk (157), 5. Petovia Ptuj (120), 6. Občina (109), 7. Elektrokovinar (104), 8. Opekarna (65), 9. Haloški biser (60), 10. TGA Kidričevo (60), 11. Zdravstvo (60) in 12. Merkur (50).

A. UL.

TROJNO SLAVJE JUDO KLUBA IMPOL

Leto 1975 pomeni za Judo klub IMPOL iz Slovenske Bistrice trojni jubilej in 15 let uspešnega dela na področju športa in v bistriški občini. Delovni kolektiv IMPOLA, katerega ime nosi klub od svoje ustanovitve, proslavlja tudi 150-letnico delovanja.

JK IMPOL letos slavi 15-letnico uspešnega delovanja, že pred 14 leti pa se je pridružil najboljšim slovenskim judo klubom. Blizu 8 let so se fantje pod vodstvom trenerja Pliberška borili za najvišji naslov v republici, z njegovo osvojitvijo pa so prešli med najuspešnejše ekipe v Jugoslaviji, kjer so že takoj na začetku pokazali, da mislijo tudi na najvišja mesta v tej športni panogi. Samo misliti pa ni bilo dovolj, saj je bilo potrebno preleti veliko znojna. Marsikatera prosta ura pa je bila za mlade Bistričane najbolj utrujajoča prav na blazinah telovadnice TVD Partizan Slovenska Bistrica, kjer vadijo in tudi tekmujejo.

Uspehi niso izostajali pa tudi število ljubiteljev juda je bilo vse večje. Tako lahko daanes ugotavljamo, da imajo prav v Slovenski Bistrici največ in tudi najbolj vroče ljubitelje in organizatorje v judo športu.

Kljub temu, da so se vsa leta, odkar tekmujejo v zvezni judo ligi, uvrščali fantje IMPOLA med najuspešnejše ekipe pa tudi med posameznike v jugoslovanskem merilu, so zabeležili športniki IMPOLA največji uspeh prav v svojem jubilejnem letu. Z vztrajnim delom in samoodpovedovanjem, ko je šlo za proste urice, ki jih ob redni zapo-

slitvi in vadbi skorajda nimajo, so dosegli največ, kar lahko ekipa v določenem okolju doseže. Pred nedavnim so namreč osvojili jugoslovanski judo pokal in s tem dokazali, da so najbolj homogena in delovna ekipa v Jugoslaviji. To ugotovitev pa so potrdili še v nedeljo 21. decembra, ko so si v Dubrovniku zagotovili naslov državnega ekipnega prvaka za leto 1975. O osvojitvi najvišjega naslova v zvezni judo ligi so odločali zadnji dnevi minulega leta v Sarajevu in Dubrovniku. Prav tukaj smo bili priča tudi največjim presenečenjem minulega prvenstva. V Sarajevu je ekipa Slavije iz Novega Sada, najresnejši kandidat za osvovitev drugega mesta na letošnjem prvenstvu, klonila najprej proti Železničarju iz Sarajeva, nato pa je morala priznati še premoč ljubljanske Olimpije. Ekipa JK Olimpija si je tako zagotovila večje možnosti, da na drugem mestu zamenja Slavijo. Brez presenečenja pa ni ostalo tudi v Dubrovniku, kjer je letošnji državni prvak JK IMPOL iz Slovenske Bistrice okušal grenkobo poraza, ki pa ga seveda ni strla. V srečanju drugega kola je namreč IMPOL brez težav odpravil ekipo domačina Dubrovnik s 7:3; Tako si je JK IMPOL iz Slovenske Bistrice že zagotovil letošnji naslov državnega ekipnega prvaka Jugoslavije. Med člani JK IMPOL so bili za dosežene uspehe najzaslužnejši v lahki kategoriji Vidmajer in Topolčnik, v drugi pa Rebernak, Leskovar, Dragič in Gorenjak.

V. HORVAT

V Novi Gorici si lahko privoščijo razvedrilo na planem tudi pozimi. Foto: A. Ul.

NOVICE

MARIBOR

V hali C mariborskega sejmišča je bilo v organizaciji komisije za šport pri občinskem svetu ZSS Maribor sindikalno prvenstvo Maribora v namiznem tenisu za posameznike in posameznice.

Na tekmovanju je nastopilo več kot 60 udeležencev. V finalnem delu so se v moški konkurenci pomerili Boris Zidar, Valter Pristovnik, Erich Švarc in Maks Jamšek. V moški konkurenci je zmagal B. Zidar, v ženski pa dr. Aleksandra Turner. Žal na tem prvenstvu ni nastopilo nekaj favoriziranih tekmovalcev kot so Rudi Štern, Edvard Duh, dr. Janko Pisanec itd.

Rezultati finalnega dela - moški: Jamšek : Švarc 0:2, Pristovnik : Jamšek 2:0, Jamšek : Zidar 1:2, Švarc : Pristovnik 2:1, Zidar : Švarc 2:1, Pristovnik : Zidar 0:2.

Vrstni red: 1. Zidar (Cevovod), 2. Švarc (TSN), 3. Pristovnik (Obrotnik), 4. Jamšek (Cevovod), 5. Stromayer (Carina), 6. Cimerlait (Metalna).

Rezultati finalnega dela - ženske: Krjukov : Lončar 0:2, Zupan : Krjukov 0:2, Turner : Krjukov 2:1,

Lončar : Zupan 2:0, Turner : Lončar 2:1, Zupan : Turner 0:2;

Vrstni red: 1. dr. Turner (ZD Maribor), 2. Lončar (Zavarovalnica), 3. Krjukov (Zavarovalnica M.), 4. Zupan (TAM), 5. Bračko (TAM), 6. Pristovnik (ZD Maribor).

D. ZAGORAC

MUTA

Podjetje Lesna Slovenj Gradec oziroma njen obrat za gostinstvo in turizem ima poleg drugih na neposrednem koroškem območju 12 zimsko-sportnih objektov. Delovnim organizacijam so letos ponudili 10-odstotni popust za nakupe sezonskih smučarskih vozovnic. V podjetju „Gorenje“ Muta, kjer je precej ljubiteljev smučanja, se je sindikat odločil podpreti rekreativno dejavnost. Vsakemu sodelavcu, ki bo kupil sezonsko karto, bodo prispevali 300 dinarjev iz sindikalne blagajne.

Poleg tega se športna komisija pri „Gorenju“ Muta zavzema tudi za nakup druge opreme za športnike, razmišljajo pa tudi o organizaciji tečajev, ki bi bili namenjeni predvsem začetnikom. kw

LJUBLJANA

Zaradi vsesplošnih restrikcij je tudi Planinska zveza Slovenije zašla

v že kar kritičen položaj. Tako ni denarja za planinske postojanke - druga za drugo gredo „iz rok“ planincev, ki so jih bili zgradili zvečine z udarniškim delom. Ni denarja za poslovanje PZS - primorani so bili ukiniti vse strokovne službe, „Planinski vestnik“ pa je letos imel že 300.000 dinarjev izgube.

Pri vsem tem se planinci sprašujejo, zakaj še nismo razjasnili problemov v zvezi s financiranjem množičnega športa in šolskih športnih društev. Zadnje čase poteka splošna akcija o kategorizaciji vrhunskih in kakovostnih športov. In kje je pla-

Začela se je sezona sindikalnih športnih srečanj na snegu. Snežna odeja je sicer zelo skromna, toda za prave ljubitelje smučanja je snega vseeno dovolj...

ninstvo, ki je vendar najbolj množičen slovenski šport, šport, v katerem so prav vsi člani aktivni? Glavni odbor PZS sodi, da bi se pri tem življenjsko pomembnem vprašanju morala prvenstveno vključiti tudi SZDL, svoje pa bi morali povedati tudi organi za splošni ljudski odpor, zdravstvo, vzgojo itd. vk

KOČEVJE

Kočevski šahisti minulo sezono niso zadovoljili. V tekmovanju I. republiške lige so bili komaj sedmi,

čeprav so po tradiciji osvajali vedno visoka mesta. In kaj je vzrok za nekoliko slabše rezultate?

V prvi vrsti nedvomno manjši izbor igralcev, ker so nekateri člani odšli v Ribnico in v Novo mesto. Tako je mladi Marko Ofak nastopal na članskih deskah, največ preglavic pa je bilo z ženskim parom, ki ni bil vedno popoln, takó da so izgubili veliko točk. Stefan Cimer, ki je nastopal na prvi deski, je dosegel tudi najboljši rezultat. Zbral je kar 8,5 točke od 10 možnih. Dobro je igral tudi Stane Podkoritnik, drugi pa so bolj ali manj razočarali.

Poleg nastopa na vsakoletnih turnirjih si bodo v šahovskem klubu prizadevali čim bolj izpeljati letošnje tekmovanje na delavskih športnih igrah v šahu, na katerih bi prvič nastopili na 4 deskah, prihodnje leto pa na šestih, kar bi praktično pomenilo večjo množičnost.

Z. FAJDIGA

KOČEVJE

Končno se tekmovanje občinske lige v kegljanju. Nastopalo je pet ekip. Najuspešnejši so bili tekmovalci Invalida II (mlajši invalidi) s 11869 podrtimi keglji. Za osvojen prvo mesto so prejeli prehodni pokal. Dolga vas je bila druga, medtem ko so kegljači Kočevske reke z 11.512 podrtimi keglji zasedli tretje mesto. Sicer pa je bilo tekmovanje

dobro organizirano, za kar gre pohvala marljivim kegljaškim delavcem v Kočevju.

Končni vrstni red: Invalid II 11.869, Dolga vas 11.545, Kočevska reka 11.512, Mozelj 11.324, Invalid I 11.148 in Livold 10.554 kegljev. Z. FAJDIGA

VELENJE

Hokejski klub „Gorenje“ iz Velenja je zmagal v obeh tekmah slovenske lige. Prvo kolo je igral v Mariboru proti „Stavbarju“ in zmagal z rezultatom 12:0. V drugem kolu se je srečal s hokejskim klubom iz Ptujja ter ga premagal z rezultatom 8:2. Drugo tekmo so odigrali na velenjskem kotalkališču.

„Stavbar“, „Ptuj“ in „Gorenje“ igrajo v svoji skupini slovenske lige, v drugi skupini pa so klubi iz Trziča, Bleda in Prevoja. Zmagovalca iz obeh skupin bosta igrala kvalifikacije za vstop v I. B zvezno ligo. Sodeč po dosedanjih igri, je „Gorenje“ v svoji skupini edini resni kandidat za prvo mesto in s tem tudi za vstop v višjo ligo.

Mladina v Velenju kaže veliko zanimanja tako za rekreativno drsanje kot tudi za tekmovalni šport. Žal pa še vedno ni umetnega drsaljišča. Tako so morali letos na vadbo tudi v Maribor in Celje. Zadnji torek so vadili kar na zamrznjenem velenjskem jezeru. H. J.

VRTEC NA KOLESIH

Ideja o potujočem vrtcu se je pokazala dobra — Starši in otroci navdušeni, pa tudi organizatorji

„Naša Suzana je vsak ponedeljek prva pokonci in ves dan sprašuje samo, koliko je ura“, je pripovedovala Cvetka Kramberger iz Pernice pri Mariboru. „Komaj čaka, da pride vrtec. Še jesti noče opoldne.“

Otroških vrtcev oziroma vzgojnovarstvenih zavodov nam še veliko manjka. Tako tudi v mariborski občini, kjer je od 22.000 otrok vključenih v organizirano varstvo le dobrih 20 odstotkov. Še posebej pa se je zdelo skoraj nerazrešljivo vprašanje, kako organizirati varstvo v manjših krajih oziroma vaseh, kjer predšolskih otrok ni toliko, da bi se izplačalo — tudi za daljšo prihodnost — misliti na gradnjo vzgojnovarstvenih zavodov.

V mariborski občini so poskušali rešitev v avtobusu, ki so ga opremili kot vrtec. Ta sedaj od 22. novembra lani potuje vsak dan iz vasi do vasi, kjer se ustavlja za dobri dve uri in sprejema otroke, stare od štiri do pet let. Vsak teden enkrat pride v kraj in povsod ga sprejme gruča otrok, ki komaj čaka nanj, čeprav so hodili od doma tudi uro in več.

Tudi v Pernici je bilo tako.

Že pol ure pred prihodom avtobusa je gruča otrok z mamicami ali dedki čakala pred združnim domom, kjer se po navadi ustavlja avtobus.

„Že gre!“, se je nenadoma zaslišalo. Oči malčkov so se zaiskrile v veselem pričakovanju. Le Andrejček se je plašno stisnil k mami. Tudi zajokal je, ko so se drugi veselo gnetli pri vratih avtobusa, popleskanega z zajčki, vevericami, ptički, rožicami.

„Plašen je še,“ je kot opravičilo povedala Andrejčkova mama. „Toda samo na začetku. Kasneje pa ves navdušen pripoveduje, kako je bilo lepo.“

„Tudi Suzana govori in pripoveduje še dva dni potem, kaj je slišala v vrtcu. In pesnice ponavlja pa pravljice mi pripoveduje,“ je še povedala Cvetka Kramberger.

„Naš Tonček je bil nekam plašen in ravno zato ga je mati dala v vrtec,“ je povedala njegova sestra Zvonka, ki sicer hodi v sedmi razred in svojega brata počaka, da gresta skupaj domov. To pa je skoraj uro hoda.

„Malo naporno je, saj moram poznati kar 236 otrok iz 12

skupin,“ je med delom z otroki razlagala vzgojiteljica Greta Pongračič. „Že petindvajset let sem vzgojiteljica in moram reči, da so ti otroci zelo ubogljivi in me delo z njimi veseli.“

„Tovarišica, lulat!“, je prekinil najin razgovor mali Dani in šofer Ivan Horvat je bil takoj pri roki, da je Danija pospremil v bližnji združni dom. „Poleg tega, da vozim, imam, kot vidite, tudi druge obveznosti,“ je mimogrede povedal šofer, ko je takoj nato moral na podoben izlet tudi z Robijem.

Tri šolske ure so minile, kot bi pihnil. Kar nekam žalostno so se poslavljali malčki od tovarišice, igrač in slikanic, ki jih je vozil s seboj njihov avtobus.

„Približno 600 tisoč dinarjev smo dali za ta avtobus,“ je povedala Dragica Dobrajc, sekre-

tar skupnosti otroškega varstva občine Maribor. „Namenjen je predvsem krajem, kjer ni možnosti za gradnjo vrtca. Sprva nas je bilo malce strah, kakšen bo odziv, zdaj pa ugotavljamo, da bi potrebovali najmanj še en avtobus. Bomo videli! Morda prihodnje leto. Sredstva so vprašanje. Res je, da nam primanjkuje prostorov predvsem v mestu, vendar mislimo tudi na podeželje. Z novim vrtcem na kolesih skušamo reševati predvsem vzgojo predšolskih otrok, ne pa varstva.“

Izkušnje s potujočim vrtcem so torej razveseljive. Mimogrede, starši ne plačajo nikakršnega prispevka za svoje otroke, ki so v tem vrtcu deležni prve kolektivne vzgoje. Zato: ali ne bi tudi v drugih občinah posneli Mariborčanov?

A. AGNIČ

Podjetje za ptt promet Ljubljana pošilja anketo občanom oziroma gospodinjstvom, organizacijam združenega dela in drugim na območju podjetja (občine: Cerknica, Domžale, Grosuplje, Kamnik, Kočevje, Litija, Ljubljana-Belžigrad, Ljubljana-Center, Ljubljana-Moste-Polje, Ljubljana-Siška, Ljubljana-Vič-Rudnik, Logatec, Ribnica in Vrhnika).

Anketa ima naslednja vprašanja:

- Ali ste že telefonski naročnik?
- Ali ste že vložili prijavo, če želite postati telefonski naročnik?
- Koliko telefonskih priključkov (še) želite?
- Kdaj želite telefonski priključek - leto?
- Ali ste že telex naročnik?
- Kdaj želite postati telex naročnik - leto?

Podjetje želi z rezultati ankete izpopolniti razvojni načrt o telefonskih in telegrafskih zmogljivostih, ki ga ima pripravljenega do leta 1985. Zato je potrebno, da na anketo odgovorijo vsi, ki bodo dobili dopisnico, ker bo le tedaj možno uspešno uporabiti podatke anketiranja.

Za sodelovanje se bo Podjetje za ptt promet Ljubljana anketirancem oddolžilo s tremi praktičnimi darili.

SMUKOVA INOVACIJA

Tovariš Smuk se je „pripeljal“ v interesno področje svojega stalnega omizja „Pod tremi kostanji“. Bil je na višini svojega ugleda: glava visoko dvignjena, srčaja brezhibno bela, kravata pikčasta... Le v očeh so mu prijatelji opazili nekaj novega, kakor bi šlo za otožnost, hrepe-

ustmil nekoga zavoženega podjetja. Obljubil sem jim, da jim bom organizirajo skupnih služb tako preflintal, da se bo vse bleščalo. Saj se vam niti ne sanja, kakšne zmedene razmere sem dobil v roke! Dobro, dobil sem posebno plačo, specialna pooblastila... Najprej sem jim natosil nekaj košev rožic, tako, da dvig morale... Razumete, fante sem moral peljati najprej skozi šok spoštovanja, nakar sem jih lahko kot ovčke zapeljal na širne travnike delovnega navdušenja. Mašinerija je stekla kakor elektronska ura. Še več! Povem vam, da je moje novatorsko prizadevanje rodilo take rezultate, da mi niti s prstom ni bilo treba več migniti!

kozerija

nenje ali pa nenadno slabovidnost.

„Kaj, si se življenjsko zatreskal?“

Kmalu se je pokazalo, da Smuk še vedno ne namerava „poceni prodati“ svoje samske neodvisnosti in da je do spremembe v njegovih očeh prišlo zaradi pomembne izkušnje, ki si jo je pridobil ob prelomu stoletja v zadnje četrtletje. Skratka, ostal je brez pomembnega delovnega mesta, na katerem se je uspešno soočil v letu 1975.

„Fantje, speljali so me na led!“

„Daj, no! Saj si vendar republiško priznan drsalec...“

„Morda... Hvala za kompliment, vendar — na ledu novatorstva sem se znašel na vseh štirih. Poslušajte... Kakor veste, sem se pred dobrim letom

smilil nekoga zavoženega podjetja. Obljubil sem jim, da jim bom organizirajo skupnih služb tako preflintal, da se bo vse bleščalo. Saj se vam niti ne sanja, kakšne zmedene razmere sem dobil v roke! Dobro, dobil sem posebno plačo, specialna pooblastila... Najprej sem jim natosil nekaj košev rožic, tako, da dvig morale... Razumete, fante sem moral peljati najprej skozi šok spoštovanja, nakar sem jih lahko kot ovčke zapeljal na širne travnike delovnega navdušenja. Mašinerija je stekla kakor elektronska ura. Še več! Povem vam, da je moje novatorsko prizadevanje rodilo take rezultate, da mi niti s prstom ni bilo treba več migniti!

Si mislite, kakšna služba? Vse teče, vse se razvija, ti pa kakor v blaženi nirvani...

Potem sem dobil odpoved. Obrazložitev: Tovariš Smuk, vaše delovno mesto očitno ni več potrebno. Hočemo biti samo dosledni z racionalizacijo...“

„Preklete, in kaj boš zdaj?“

„Novator ne bom več, to je očitno! No, na voljo imam nekaj vabljenih ponudb — k sreči pri nas ne manjka zavoženih podjetij! — vendar bom odšel „dajal na tržišče“ samo še novatorske polizdelke... Osel gre pač samo enkrat na led...“

Tig